

کتاب نمبر 1269
3373

Dr. Sajjad Haider Parvez
Professor of Urdu
Govt. U.C. College, Gurdaspur

شاہ جیلانی

سید اہلس شاہ جیلانی

بشکریہ

پروفیسر ڈاکٹر سجاد حیدر پرویز صاحب

مرکز تعلیم و تحقیق برائے زبان و ادب (رجسٹرڈ)

مظفرگڑھ

وقار اسلم

ایم فل سکالر سرائیکی

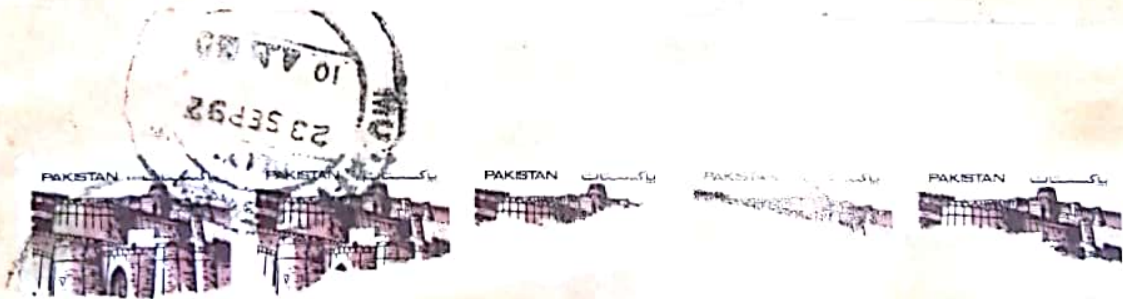
0306-1446635

Book Post Paid

جناب سجاد حیدر پوری
بلوچ منزل مظفر گڑھ (ضلع مظفر گڑھ)

تحویل کنٹرول سیکشن لاہور

پتہ لاہور
اسٹریٹ نمبر 22 (مظفر گڑھ)

1469
3373

تاریخ
مہینہ

Dr. Sajjad Halder Parvez
Professor of Urdu
Govt. J.G. College (M. Garh)

کتاب نیکیت ہے
لاہوری مرکز تعلیم و تحقیق برائے زبان و ادب (رجسٹرڈ)
خیل فریڈ کورٹ، لاہور۔

مشاور

کتاب نمبر
1269
سلسلہ نمبر
3373

Dr. Sajjad Halder Parvez
Professor of Urdu
Govt. J.G. College (M. Garh)

پاکستان

کتاب نیکیت ہے

سید انیس جیلانی
لاہوری مرکز تعلیم و تحقیق برائے زبان و ادب (رجسٹرڈ)
خیل فریڈ کورٹ، لاہور۔

پبلسر ڈاگروہ و تحصیل صادق آباد

سچے حق تصدیق

مہماندہ رازدیکھن	کتاب داناں
سید انیس شاہ جیلانی	لکھاری
قاصر فریدی راہی گبول	پتھہ ڈیون ٹالے
نور رحمان پریس کراچی	چھاپن ٹالے
سالوں سرانگی ادبی اکیڈمی	کھنڈ اون ٹالے
دیرہ شمس پبلیکیشنز	

پہلا پھرا چھاپن دی تاریخ ۱۹۹۰ء

پنجم سو کتاباں چھاپن سے

مکمل پنجاہ روپے

کتاب کتھاں کتھاں لکھن

- (۱) گبول بک ڈپو جھنگ تحصیل صادق آباد
  - (۲) سالوں سرانگی ادبی اکیڈمی دیرہ شمس تحصیل ترم پاران
  - (۳) سید انیس شاہ جیلانی محمد آباد تحصیل صادق آباد
- حیرت شملوی اکادمی

تشریح

۲ مہینہ

۵ مہینہ

Dr. Sajjad Haider Parvez
Professor of Urdu
Govt. G College (M. Garh)

۸ غلام محمد

۱۱ لیاقت علی خاں

Dr. Sajjad Haider Parvez
Professor of Urdu
Govt. G College (M. Garh)

۱۴ فیض احمد فیض

۱۷ مولانا مودودی

۳۹ فیض محمد دلچسپ

۲۵ بھٹو

۸۴ نظامی صیب

۱۹ محمد علی جناح

Dr. Sajjad Haider Parvez
Professor of Urdu
Govt. G College (M. Garh)

۱۰۱ فقیر بخش علی

۱۱۴ صادقین

۱۲۱ رفیق ساحل

۱۲۶ ڈاکٹر نبی بخش بلوچ

سہیل

Dr. Sajjad Haider Parvez
Professor of Urdu
Govt. College (M. Garh)

او آکھے پڑھ، او آکھے میں اُن پڑھ، ناں ناں پڑھ، او آکھے
میں اُن پڑھ، پڑھ پڑھ، او آکھے میں اُن پڑھ، پڑھ اُن پڑھ
ایہو لاڈ ڈھو وے۔ شہرینیس دا اللہ داد خاں مزاری آکھے
خان پیر کٹورہ کفوں ڈینہ وار "جھوک" لکان سرائیکی کتے اصلوں
اوپر پڑھ اُن پڑھ آلی حجت اے۔ جھوک نکلدا گے تے نندھے وڈے
سراٹکی پڑھن پے گن، کھس کھس تے، کمال کاتے مناسناتے پیار پھیندے
جھوک، چوڑی صدی دا معجزا جھوک مسٹھل سراٹکی جاگ پن،
جاگسن، آکھیں جڈاں پٹو نہیں تاں کل پوسے نیں کو آساڈ
کتے کتلا کتا گے۔ حالی تاں آیاں "را" دے دھوتے اوں۔ اوہ
چھٹے پڑھ رات ڈیہاں آوے اچ گس گھتی تے جوہ بنالی گھڑ
ڈاڈھے داناں کوئی نہیں گھندا سبھو بار گریب دی پھٹی تے اے

آکھیں مٹتی غیرت جاگدی تاں ہے

اٹھی اٹھی کر کوئی چارا

سہیل

۱۹۹۰
۱۲/۱۱

سندھ

مہا پاک

آساں کھلا ناں پاک پے تے پٹی وڈوں پیراے وی گہنی اوے جو پنجالی
سندھی سرانگی ہندکو دی تختی ناں اڑدو دی دھرتے پدھج گئی اے ہندھندی ویندی اے،
ادھو گھا پتر سرانگی پنجالی سندھی ہندکو تے پیاں آن بچن۔ پئیں وی آساں تیلے وڈوں،
نوز آساں بچنئیں کنئیں آپیے پین۔ چھڑی آلس اسارڈا کٹا کٹھی ویندی اے۔ چوک دے
جو تھیوے۔ اپنی ماڈیاں پٹری دھارنا و سارن سرانگیوں کنوں پچھ بنائا اے۔

آبے ڈاڈھی تن ماری۔ پٹری پٹھ پون۔ میگوں رئیس احمد جعفری دے ہتھ وچ ڈٹو
نیں۔ پیا ناں جیٹھامیں پٹھیم، لااون پکھاوٹن ایجا سکھم جو اصلوں "ہندوستانی" بن گئے
اکھ ناں پیو ڈاڈھے کنوں۔ "کیا کر ریائے ہے۔ آماں کہاں جاتے ہو بیٹھو بھی۔ اجی حضرت تشریف
رکھے گا۔" داپتریم۔ کتہ ناں وٹ کٹھیا ایہو پیا نہہ گرا پتر کو نہیں۔ آبا خوش جو پتر پول پے
پنجاہ سٹھ سال اڑدو وچ کٹھھے پچھاری ذایا رھاں سو مثالان سرانگی دیاں وی گڈ کر
گیا۔ آپیے پیریں تے وٹن دی سدو لاوی آساں کون ناں پی۔ توٹی جو سرانگی صوبے دی نشانی
بیاول پری ہر حالی کتے آج کنوں پنجوی سالہ آگے وی میں لکھیا تے بہتر صیب ناں اٹکیا
وی ہم۔ سرانگی دی لوری لچل ناں ہٹی پیر چوٹا کٹھوا گے چوہری صابر ذکی۔ میں پے
دھان جو پکا ناں ہم آن سرانگی پٹھن لکھن تے زور رکھیم۔ پکے سالہ بارھاں سرانگی
میاندرے چھک تے پترے چا سٹھم۔ میاندر لکھن پٹھ پے کتے سٹھرا ناں ہا پتر اڑدو وچ

وی تاں ایہو کجھ کھتی وداہج۔ سراسکی جیڑھی اڑدووی ادھارتے پی لکھندی ہئی اوں کوں
 سورپور تے آلاوٹا آلی ہولی کوں لکھت وچ آندہ۔ میں سراسکی کوں پرائے اتھر لہاتے اپنا چولا
 بوجھن پوائے۔ ایسا ڈراڈ مارن کنوں میگوں کوئی ناں جھلے۔ پی جائے ایجھی رنج سراسکی دکھنوں
 چاتاں پتھے میں پھوت ناں چا فریساں۔ جانی والی میں کنوں آگے خرم رنج سراسکی داہان مارگے
 میں آجین بلکہ بلکہ تے سندن کس کوں ڈسٹلن تے سنداوٹن دیاں چساں پیٹھا گھنداں اوڈوں
 یارہو میں قاصر فروری میں وانگن لکھن وی پنے پگے۔ میڈی اتلی جلتی ایجھی کمانی تھو لہی جتا۔

گالہ اے پے جو بادشاہ تے رعیت دی وستی۔ سارک دے سبھن ملخیں وچ
 پکوجھی ایجھی اے جو پنجائے ڈیکھو تاں سبھے خربٹ ان پیا کجھ کو نہیں۔ بادشاہیں آپ کوں
 دھار گنواون کتے اپنیاں پولیاں بے ماہیاں کر تہزلیاں ایجاں چاتیاں جو اپنیاں گیاں
 و سدریاں پیر گریب اپنی سیمان اپنی ہولی اپنیاں ریاں پاوون ہند اوٹن آپ کوں آپ سانھی
 آئے۔ ٹکڑیاں کتی بیٹھے۔ پک ڈوں ناں کئی پیرٹھیاں لنگھا آئن، صدیاں ٹرپ گن تے
 اوڈوں بھاگو نند پٹی مال دے زور تے آپنیں کوں پھیندا آندے رگہ پیندا اوڈے سراسکی
 وڈیرہ لہور ڈا ایجا چھاڑتاے جو جیڑھ سراسکی دھرتی دے جئے چٹنے پکے سراسکی پنجاپی ان
 اتھیں کوں وی ڈرائی گھڑان، نساں سراسکی صوبے دی ہاکتی اوے سراسکی کھا ویس وے
 آگے گھنا گھنہ کھا دھا سراسکیس، وہ جو انوٹساڈی سراسکی غیرت۔ ملیں ملو ایہی وی گھنیا
 عرباں فارسیاں بھڑ بھڑ تے سراسکی ہولی کوں دھوتے

آساں کوں ایجھے سراسکیس ایجھے دھوتے سراسکیس کنوں اتھوں دے اوے
 پنجاپی چگن جیڑھ اتھائیں کمیندن اتھیں خرمیندن اتھیں پیریندن۔ آساڈی پنجاپ

تے پنجاپ میں مال کوئی باشتت ناں کوٹھی۔ پنجاپ خوش پیا و سے۔ اساں وی و شدے پائے
 اساں کوں اساڈا و سٹن و سب و لاڈیو۔ پیا ناں جھڑاناں جھٹی۔ اقبال بر حمت اپنے پر مہن
 پسر لہواون تے وڈائی کرتے دکھالے اساں جھلے۔ رامے صیب اپنے سنت سور میں لکھن
 اساں بلی کیوں ناں رکھوں، اساڈ میں اکھیں تے۔ کوئی پنجاپ کوں جگا وے اساں خوش
 طوائف تھیندوں۔ پیر پنجاپ سٹیل کتھوں ہا۔ اساں جیکر خواجے کوں گتوں ناں کتھے
 کوں کیوں برچاں لکھن تے گلے لگے۔ جیرا سرائیکی کوں پنجاپی اکھدے ہوں کتھوں کچھ
 ناں سٹی مہانڈرا ڈیکھنس کیا ہونڈے، چپ لڑکا ڈول سجاتے پیر زہے
 سرائیکی وچ مہانڈرا بکھیندا ناں اندا ہوسے، کیوں الایے لکھن پتے گے۔ میں
 آپنی جان وچ کم کوں اگتے سوڑیے۔ سرائیکی کوں سرائیکی دھر ڈپٹی ام۔ جھڑا سوریا
 کتھاں ام آپنی جان وچ وٹن وچاٹم تے حدیث مکالی ام

نیازوند

اسٹی

۲
۱۹۹۰
۱۲/۱۱

سکھ آباد

تحصیل صادق آباد

گوریل

ملک غلام محمد گورنر جنرل

آسا ڈی سراسیکی اچ غلام محمد کون غلامند اکھیندین۔ ڈاڈھا ٹھاہ ہورے تاں غلاموں۔
 غلاموں زنتیں دا شوقنہیں ہا۔ دیسی ناں و لئیں مال تے غرار ہسں پچاڑی دا۔ منشیانی دیاں منشیوں ترلیاں
 بلکھن۔ اچھی کھڑی آلے اودیں تاں آساں کون حجاج کنوں اپنے ملخ وچ لہن وی ڈیوں تاں ورتن نہیں
 ڈیندے۔ طماں ہورے تاں پچے غلامند جہا گھلا تے جڈا تے تو اوی ہاں تے پیا لے۔ ہن زور پھل ول وی
 کڈے ہن جازہ جازہ گھنوں تے جھورے جھورے باہ۔ ایہا لٹھری ڈات اے آسا ڈی بجالے۔

الفنسل اسٹریٹ عاشقین مشوقس دی الفی تے جڈاں غلامند لنگھے تے تاں جھل جھلاں تھی
 وچے تے۔ آساں وی ٹردے ٹردے کھڑ زنتوں تے۔ غلامند ہک ایڈوں سنگری پنگری پھچ پک او ڈوں آڈھ
 وچ آپ ترے تے تاں آساں آساں بس چھپ ماری ڈیکھو تے کھڑے۔ عین تازی وچیندا کڈا ہسں کہیں
 کون ناں ڈٹھا۔ ایہا کالھ وی ہک لحاظ تے چھکائی دی گھنیدی ہی۔ اچ ڈا وڈیرا تاں آپ ای نچدا اہے
 اہوں وی نچو ناں منیج پھیندی اے۔ آگے بھاگ آلے گھٹ ودھ آئیندے ہن وزیر مشیر چاڑتے سار تے
 مندرے ہن منٹو مندرے ہن۔ بادشاہ لہار ڈا ہکو دھک ڈانگن اپنے ڈوں بول وات کنوں کڈھے پچھے
 کوئی ترے بھانوں پڈے۔ گھنا کر پنے لگے۔

غلامند جسا بلکہ تالی ہا۔ لیکھ چوکھے ڈا کرار۔ سکھنے کھاں خزانے وی قلم ایجا و ہا دے تے جو بھریل
 ڈکھیندے ہن۔ ہن زور تے منشی گیری کنوں بادشاہی تے وچ پکھا۔ جتھاں چوندوں سرکار ہورے اٹھیں ایہا
 کالھ تاں بلکھیل کینی جو ہک اہل کاد سرداری کرے۔ ملک ڈا والی بنے۔ پتر پاکستان دے ملاں ملوانے اٹکل خان

سردار پیر بے فڈیرے فرآن ودے فرے ہن۔ سدھاناں کرے ہن۔ سدھی کالہ تے ناں فریں، دجگا او جھہ ہڑوں
 ای تہڑوں۔ نساں پڑھو وے کیجے کیجے اگوان چپ چیتدے پیٹھ ہن تے کوچھ کوچھ لکارے اگوں نکلے
 ودے ہن۔ گنوں: گنن تاں ڈیکھو۔ سکندر رزا غلام محمد جو دہری محمد علی محمد علی بوگرہ ایوب خان بجلی فیاض الحق
 غلام اسحق خان۔ اے او ہن جتیں لوکین کون پدھر تے کھڑے کڈا ہن مونہہ ناں پڈا ماہا۔ ناں دھلا کھادھو ہن
 ناں تھڈا ناں ڈھیکے ناں مارے۔ ناں کتھاؤں آپنی جگی پوٹی کالہ تے کھلا جھلیو ہن ناں بجیا۔ اے ساریاں
 اساڈیاں ریتاں ان۔ کتھالے کڈھ تے بھوگاں بھوگ تے جیرھا سمجھ تے جڑھے اوہو اکھیں تے۔ چنڈیج تے اوے
 ناں سردا سٹیں۔ بچڈا مال ملج دا والی بن پتھیے۔ الاون لونٹ ناں پڈے ہے۔ جان سیمان وچار کٹوں پٹ کرے
 ے۔ غیرت کٹوں واندا کر تے اٹھوں کھولا بنا پلے ہے۔ ایہ اساڈے لیکھ ان۔ آکھن لکھے کون لاطلانت باے۔

آیاں انگریز تے کراٹیں کٹوں ناں دھار تھوے، پرتلی جلی وچ نقل مارن ناں ڈاالی۔ چالھی بیالے
 چالھی اُنہالے میں خان آں میں خان آں کریندیں کڈھ آئوں۔ پھڑی لٹ پھر لگی پی اے۔ رچیندے ہے۔ پتے آلاوی
 ہے کون ہمارا تھاتر تے غلام جاتی ودے، انگریز وانگن پیر و بھرا رہندے۔ چنل توہیں آساں سبھے پاکستانی ہکت پے
 کون آپ ستواں ناں چانٹوں اٹلے توہیں پلو کجھ ناں ہنٹوں۔ ناں کم ٹرے۔

غلامند کئی مٹھے سدھ ہتھ ڈکھائے۔ پیا تاں پیا قنوں ٹھہاؤن آلی مندلی تے وی بیلا چاڈتس۔
 تیز آدین ڈاڑھیاں دھرتیاں پتھیاں ڈاڑھیاں لوڈیاں پیر اگوں وی تیر چپے اِنصافی پیٹھ ہن اور کٹ منوئی
 ہتھ کیج تے گھر وچ ڈٹھا۔ غلامند ٹرن پھرن کٹوں یا کی ہاتھیں وی بادشاہی کٹوں روتے مٹھلائیں۔ مسس موڈا
 وچ ڈپٹوں نہیں گورٹیں دے تمام وچ۔ بھاگ زور مٹھنسن، جانناں وی ڈے وے دھرتی تاں کہیں دے کیا وس

قائم ملت

||

لیاقت علی خاں

۱۸۹۵ء ۱۹۵۱ء

پندرہ ذی القعدہ ۱۲۱۵ھ - الہند میں الہند میں جو تیس جو تیس ملک شہا ہے ہندوستان کوں ڈکھائیں الہ
 آپس دی ہاں جمل کرائیں۔ ول تان سٹیں توں میں جن کوں ڈیکھوئے مکاں ودا فریندا ہا۔ لیاقت علی خاں
 الاون د اعطاء اللہ شاہ بخاری ناں ہا۔ سدھا ستولا ہلار ہا۔ بٹھا الہنس۔ اُدوین وی باہ بکھا وٹ اوکھا کم تاں ہے
 زمیند لاکا ہا ہا۔ قائد اعظم محمد علی جناح ناں گندھیا آیا ہے آن اگوان بنیا پاکستان دا۔ ریک وپاری کئی کشی منشی مارا
 فرور ہووے ہے ناں ایہو جھلیکا ناں پورس ہے جو ملک دی وڈیرپ ہے ٹولی دی سرداری ہک ناں ڈوں شہیں
 ان ہے اے پگ آئی پائی ہوندی اے۔ اکھیندین کشمیر دا سر جھلیا ہے وچ۔ لیاقت علی خاں لت مار گیا ناں تاں
 آج ایہو کنڈا وی نکتل ہووے ہا۔ پگ ڈوہ لیاقت علی خاں دا اے وی گنو جو پاڑے وشدرا روس چھ منگی
 ودا بھگتا ہے سٹیں ہو رہیں جھونہ بکھل ہے امریکہ وچ لیتے۔ توں دے نموں جھاڑے ہن۔ امریکی اگوان ٹرومین
 وی اگ ہے آیا کھڑا ہا۔ امریکہ بچن آون دے قصیں دی کتاب وی کڈھی ہنیں۔ میں مولانا مہرا تقادری کنوں
 پھری ہم مولانا دے ہتھ اکھریں سو دھی۔ کناں دی زکوٰۃ میگوں جھوں کھوں ملدی ہے پھیری آئی اے
 جو ڈاں اگت ہے پو لو آئے پدھر ہے آن جھوکاں لگیں ہے۔ فوجاں سلامی بھرتن ہے۔ آساں جھہر
 سرکدے سرکدے وچ اگوں کھڑاں پھوں ہے۔ لیاقت علی خاں جھلیا کھڑا رہیا پھر لگس بھانوں ڈوں۔ جیرھا
 کیرھا ڈیکھ ڈیکھ ہے پیا ٹھرتے ہے۔ ڈوں بھرے کراچی میں ناں لگیت پدھر جھان ہن وکھر وکدے عید نمازاں
 لیاقت علی خاں دے پھوں میں وی پڑھی وداں۔ اگلی صف اچ اوہر ڈو جی وچ آساں بھٹی اما مہدی۔ نماز
 پڑھتے ٹریا ناں لوکس مکھاں بھرتے پیسیں جیاں موٹر ہے سٹیاں۔ او ویلھا ڈکھاوے داناں ہا۔ چٹوں رازی

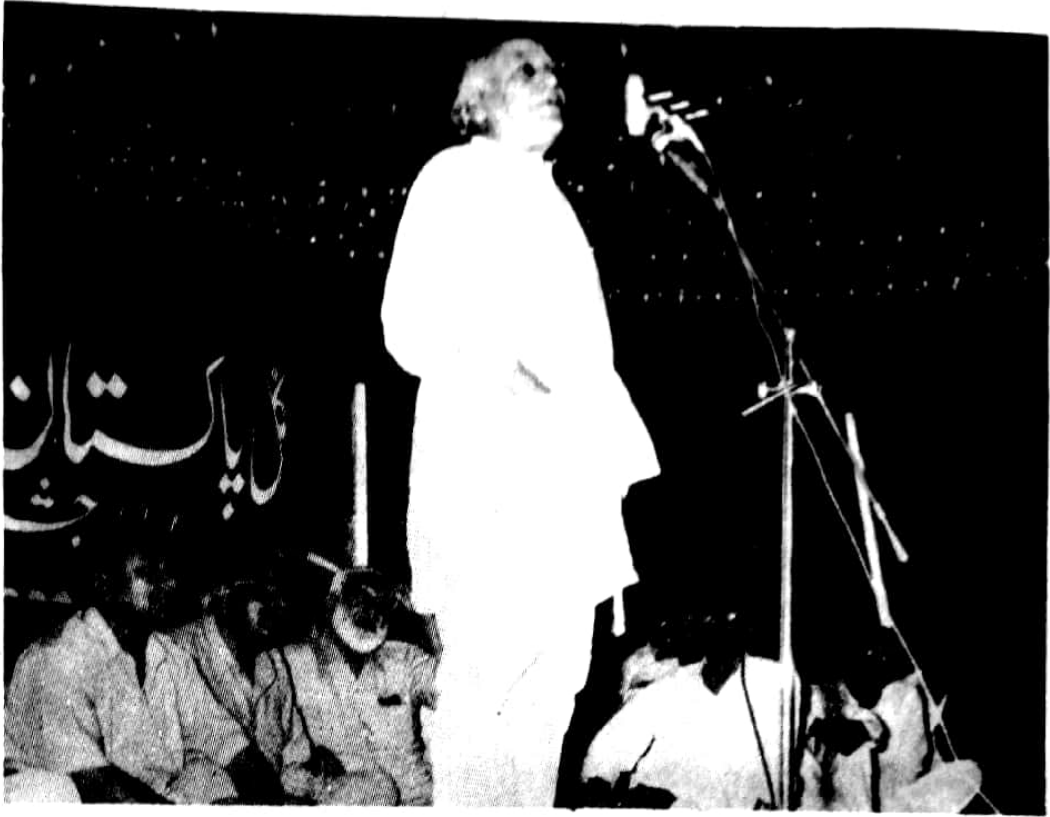

تے صدقے گھولی ہاے۔ باراجوان ما۔ ہنداون پاون چکا ہنس۔ گول شیشیں آلی عینک نال پوان چکھیندا
ہا۔ جناح ٹولی تاں پاکستان کنوں آگے پوجن پئے اگی ہئی۔ کسی جہازے سزے کنڈ ملی لیاقت ٹولی دی مشوری
وی ہئی۔ مین نال جناح پے نال لیاقت ٹوپیاں کتھوں تھن۔

لیاقت علی خاں کون انگریز تے کراڑناں، آپٹیشن ماریا تاں ٹوا، ناں تاں ہا تاں نواں سرویا۔
رئیس احمد جعفری مانی کھٹا بیٹھا ہا جڈاں لیاقت علی خاں کون گولی لگن دی وورہ بگی۔ پچھلا گراتھ وات کنوں
کڑھ تے ام غم تھی بیٹھا۔ گھر وچ آلا پے جو کیوں کھس پھس پی تھیوے جو لیاقت علی خاں دی پگ جعفری صیب
کون بدھ سن۔ چالہ ٹھپے نال جڑے۔ کتھن دے وات تے کھلا بدھن سوکھا ہووے ہے تاں میں بدھن کنوں
ناں چکاں ہے۔

۲۰ دسمبر ۱۹۸۸ء
محمد آباد (بمیر ڈاگوٹھ)

Dr. Sajjad Haider Parjez
Professor of Urdu
Govt. G. College (M Garh)

میرپورخاص
۱۹۷۳ء

فیض

فیصل احمد فیض

۲۱۹۱۱-۲۱۹۸۲

فیض پیر پیار کلب چٹ تے اڈھماٹی سنتری ہا میں ناں اہج منیساں ناں اگے متیا ہم۔ فیض
 سنتری ہا پیر ایجا جڑھا اپنا کلاں پڑھے تیش وی ہاں دی تور ناں نندری ہنس۔ اؤں جو کجھ الایا سو ہنا الایا۔ بس
 اؤندے اندر وچ جو کجھ ہا لکھیج گیا ہا اکیج گیا ہا۔ ہن پچاڑی کنوں وی گھنا اگے اؤں گریب کنیں کجھ وی ناں پچیا
 ما و شیج۔ آکھے تے تاں کیا آکھے تے۔ اؤں کوں اپنا کلہو کا کادھا وی بھل دیندا ہا۔ بھرتے میل اچ ڈوں بول اڈھکا
 سٹ تے نہر زیندا ناں میں آپ وی ڈٹے۔ آجین وی اکھو کوری دے من وچ کجھ پیا ہوے۔ کجھ گیناں میں میان
 کھاوٹ پیوٹ چلا تیش۔ کھا دے پیتے آے پار بھار ڈھگ ہنیش تے گیا ویلیا تر پیندا تے تے پیر ہی تاخوں دی
 ادھر تے۔ پی جالہ سٹی اڈے۔ ایہو تیدے میدے وات اچ۔ ”بھج اہج آ آناں لہو جی دا کارو بار اگیے سڑے“
 دھم تاں پی۔ پیر ایہا لو کتہ کوں تاں ای جو کارو بار، تاں کارو بار کرن لے کریندن۔ تیدہ اڈھیں کیا دیندے؛
 اے کوئی آکھے جو بلا ڈھین سنتری ہا۔ کتھوں ہاوت۔ تہنجا ناں ہا اے پی جالہ وچ جڑھا یونیں۔ بسن پراڑن۔
 تے۔ ایہا وی ہک گھٹا لی تہی آپ کوں تو آں اکھو اوٹ آئیں دی۔ وچوں دین دھم کنوں تر تل خجل۔ اوجے وی
 کیڈے مرن۔ مسلمان دیر تھیں جو کس اچ جے چنے پرتاں ہا مسلمانکی ناں ہئی۔ پچے گے تیلے تھیندے۔ ہر دھاتی
 بندے۔ کوئی امریکہ تے کوئی روس دا دھوتا۔ ٹوہی بٹن وچ دیر گھٹی لہری اے۔ ہکلاں تے دھان وڈے۔
 آساں دھوڑے پٹ ڈیسوں، آساں ایں کر لیسوں۔ اؤندری ڈاڑھی پٹ گھنسون، فلانے دیاں مچاں پدھر ہوہن
 پن منگ دے تے پی تے آن ڈاکے۔ آساں گریس کوں بھاگئیں کنوں کس تے بھاگیا کر لیسوں۔ لوکئیں آکھیا مار
 پئی اے پی بلا ان۔ توہیں دھرا لیس کوں ایہا الایے کہی تھل ایں جتاں گھنن انھیں ہنلین۔

باتاں بھولڑا۔ اللہ ذابانھاں۔ راولپنڈی وچ تہ تے تحت کھسٹن کتے کھٹیاں کھسٹن
تے مسودے ٹھاہن فیض و سوکاتاں ناں ہا۔ چوہاری وچ بدھیج پیا ہوے۔ بلا تھل اٹھن ہن دا آہی۔
ایجین خفتوریں وچ فیض کھسٹوں پدا ہوے چھک تے وچ اڑایا ہوے نیں۔

پک بھیرے میں ریڈیو پاکستان دے اندروں پتھروں کھٹاں لہور وچ ماڑی تے چڑھ وچ
کھرا کایم۔ تاک جو کھیلے ڈیکھاں تاں میم کھری اے۔ آپے تاں سوہنا تھتے تھتے چھروا گے۔ ساہ اٹے ناں تے۔ آلا وٹ
اردو سیدی کنوں چٹ انگریزاں کون مارے ہے۔ پرتھانیں اس مٹی آپ وختی آلا پی ویسی لہری۔ وچ مان ناں
پلھائیں۔ فیض کھٹا ناں چنوں سنگتیں ناں چٹھا گھتی پٹھا کج کھدا پتھدا ہا۔ میکوں پک بیت ہاں لگھڑ لگھڑ ڈتا
ہیں۔ تاں جس گھنسو آلا ہے ناں گھنسو

یہ آرزو بھی بڑی چیز ہے مگر ہم

وہاں یا فقط آرزو کی بات نہیں

مطلب اے ہے جو تھتے میر چوٹی ناں سٹل بنے چھڑیاں ناں گھکاں رکھی و دے رتھو تاں پچھ کجھ نیں بننا۔

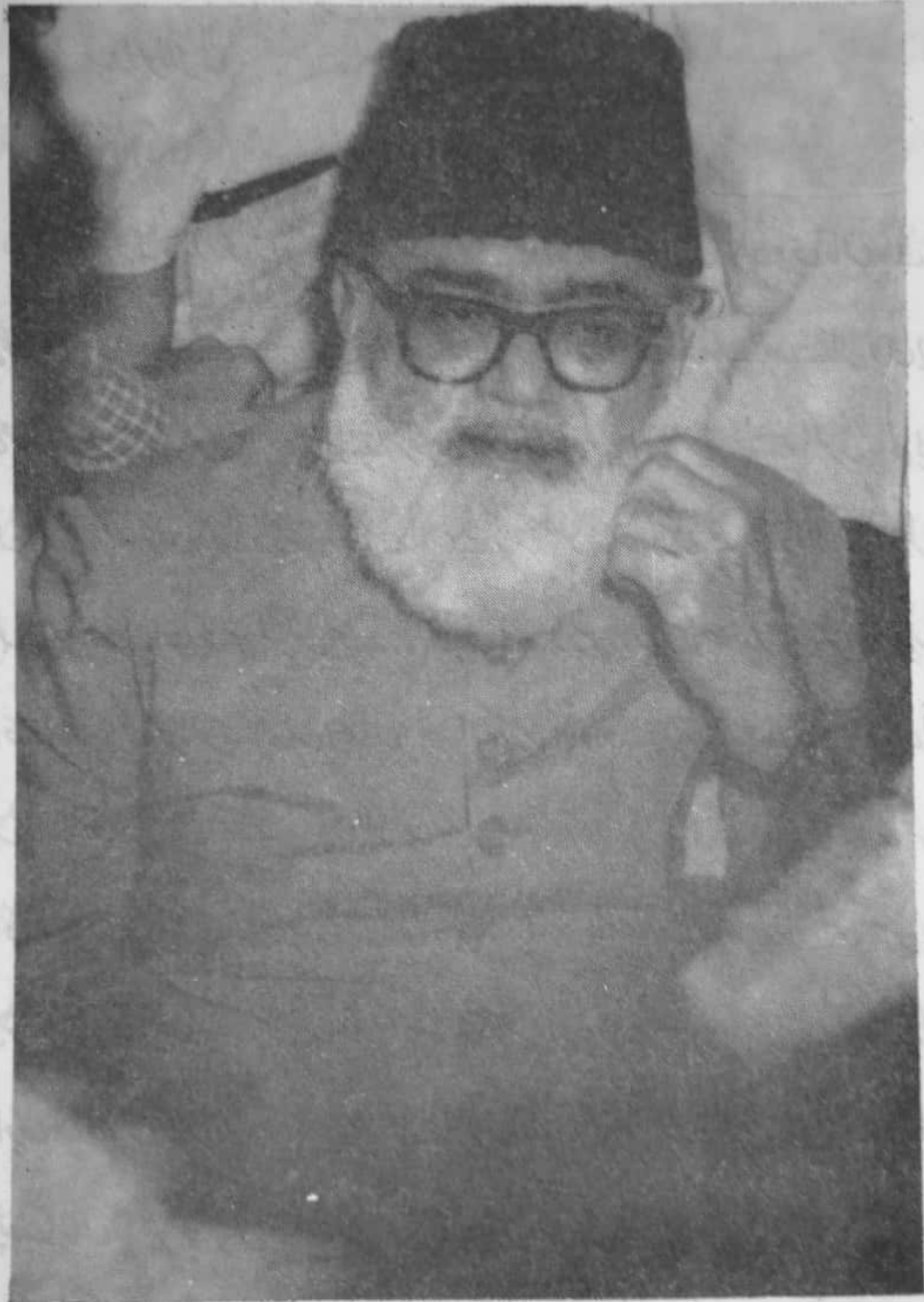
فیض دے موٹے تے ایوں اکھن کور اے جو کھٹیاں اللہ ناں کالھیں ہن تے شریعت تے

بدھل ہا۔ ایجھ دفان میں تے بدھیجیں۔ ایہا گل بھدی ہن تاں کھٹیں مونہہ کروچ فرے ہے

۲۵ جنوری ۱۹۸۹ء خمیس

محمد آباد

مولانا سید وحید

سید ابوالاعلیٰ

(۱۹۰۳ء تا ۱۹۷۹ء)

مولانا موردی نیاز فتحپوری کنوں کٹ کھدا ہا۔ نیاز فتحپوری کوں وی تاں پٹ پٹی۔ جو وی
چلے تے ہتھ آوس پے ٹھوک تے آپے ٹانوں پچالا وے ہے۔ مولانا موردی وی ہک لکھت نال وی ایوں ٹکریا
کٹ تاں مولانا کھادتی ہئی۔ مولانا ایں کالم تے فرد میں تیں گندہ چڑی آیا۔ نیاز کتے ایہا کوئی کالم ای کجھ ناں
ہئی او تاں ایجاں کھیڈاں بگورے ڈینہ کھیڈے ناں ہے تاں چس ناں آوس ہے۔ ڈاڈھا تیکھا شعلی ہا نیاز
ہک ناں پی ایجی پٹ مارے ہے جو کن کھڑے تھی وچن ہے۔ مولویں نال لیا کھندا آیا۔ قرآن حدیث تے وی
ہتھ دیاں صفایاں ڈکھایونس۔ ایجاں ایجاں اُتھتیاں کڈھ سٹواوے جو مار کے قلمناں مشورائیاں لہیا سٹیاں
تے چاتوئیں ڈنڈے تے وگے۔ ایجاں برجیاں بگوریں جو وا خجلوڑے وانگور اٹھی ہے۔ نیاز تڑ گیا قاجوں پاجوں
وی لکائی ودا ہووے پتر پچھے آن سیاٹ نال بھاری پیا۔ تو بھیاں زاریاں لکھو ایوں تیں وی اوندہ
اکھن ہاجو۔ صلح حدیبیہ، دا مطلب وی ایہو ہا جو حالی ہتھ نہیں پھندا تاں حیرت کرو پے پھرے گندہ
سوں۔ ساری خیالی میں تاں ایوں اکھیاں ہک پوری کنوں لہندا لی تے چڑھدا آیا۔ ہک کالم منشی پورے
نیاز لکھدا چھندا تاں ہا جو کجھ ہنس موندے ہنس اندر وچ گندہ زماں ہنس۔

مولانا موردی آگے تاں ایوں کوناں ہوے۔ بھاگ لگے کنوں پچھے جڈاں اپنی ٹولی تے آپے
دھماں بنا یونس، نوکر چاکر منشی مارے آن گڈ نیوے دل اے ہا جو کوئی چٹھی چپاٹھی مندھوں آپوں وی تے آپے
ہتھ نال لکھن وی چھٹ گیا۔ جیکر کوئی سوالی جوابی چٹھی آوے ہے تاں اوندی کھنڈ تے، لکھیا وچے جو اٹوں

لکھ تے دلہا جناب شمشاد بیگم نے۔ منشی اُون کون جندری تے چارہ چھایا کرے ہے۔ ذل مولانا دے اگروں رکھے
 مولانا شاہی وی پاوے ہے زیر زبردی چک ہووے تاں او وی ٹھہرا ٹھہرتے ٹورے ہے۔ کئی تاں تیر یہ
 چاہی ساکھ پُرا نیاں نقلاں تے اتارے ڈیکھ تے تاں ایوں اکھٹا پورے جو ایہ اتارے مولانا منڈھ لاکھنڈھ
 اتھاہا۔ مولانا تاں رے ڈاڑھیا ہاتے پک دگ چٹن گھصا ہنس۔ پال پلو تے اچ پدھرا۔ شمت ہیں واروں اتار
 نکالی آیا۔ پُریا رارے ڈیکھو جو اٹلا کھپارا کرن شوکھا تاں نہیں۔ بیاتاں پیا ابوسمان شاہ پوری کون دی ایہا
 بخت اوقے۔ پی بلا تھیا اہو وی۔ اصلی مالک تاں ایجھن چٹھن دا او ہو ہونڈے جتیں دے تاں دارو قاجو
 اُون دی مرضی چھاپے ناں چھاپے۔ ڈیوے تاں ڈیوے۔ پُریا منڈھ پی اے جو مولانا دے کتیں چیلڑے کون جو
 لکھ جاتی کئی چوند پان نقلاں کڈھ گڈ کر ڈوں بھاگس اچ چھاپ تے ویچن تہہ گیا۔ میں جو گیم نئوں شہر سیدھا
 چوہری امانت علی ایند مسز کتا میں دی دکان تے ڈیکھاں تاں۔ مکاتب سید ابوالاعلیٰ مودودی دے اتوں گڈ کرن
 آلے ذاناں وی لکھیا کھراہا عام نعمانی۔ مار پئی اہلیاں چٹھیاں پکے مُرید دے تاں۔ ڈیکھو تاں سہی۔ ڈیکھن کیا ڈاکھ
 لکھ گھسج چا۔ کھولان تاں پکوتاں پئی وٹکو وٹکی کم ہا۔ آجھو سٹیس پک۔ چٹھی خود کتوں خود میڈے تاں دی وی
 چھپی کھری ہئی۔ پئی اے تاں نئی مانی آلی ہا لھے۔ اے تاں میڈا مال ہا پُریا کیوں بن گیا۔ جھوڑی چٹھی تاں اے دی
 نال جوہ مولانا مودودی دے نال نیاز فقہوری دیاں نئی مانیاں۔ ”مولانا مودودی دی ہیکل کتوں نیاز صیہ دی
 بھاج“ اے اخباری دھر دیاں گھپلیاں پھند نیاں ڈیکھ تے میں گچ گچ کھلم وی گچ پُریا وی۔ میں تاں مولانا بڑا وٹا
 ہے تاں چھاپاں ہے تاں تاں میں فرساں ہا تاں میڈے وٹی وارث چھاپن ہے۔ پھر آجاتاں چھاپن وی تاں چنگی چالھ
 تاں گینے۔ پچھن پچھد کیا ہے اکھٹا کیا پٹھے او جو وی تاں تھوڑا اکھٹا ہووے۔ پُریا منڈھ لاکھنڈھ لاکھنڈھ
 پھیندے تاں پچھے پھیرن ڈے۔ وات مارن کتوں تاں توں میکوں خجل سگدس تاں میں تیکوں۔ ایوں لکھن
 تے چھاپن وی ہے۔

نیاز صیب حرکتی تاں ہا۔ کوئی جنگی شے ہتھ آوے ہا تاں آپنے ماہواری کیا بڑے "نکار"۔
 اچ چھاپے نے اُنوں اپنا ناں پھین اچ کرھے نکلے لگدن۔ اس کتے ناں جو مالے پھبا گھاں میگوں کھنڈہ لگین،
 سیں ایں ڈاروں جو میڈہ اناں ہوے تاں ایہا لکھت و دھیک مہاندری تھیے۔ مولانا مودودی تاں نیاز
 دے لیکھے اپنا بالے یار اے جیڈہ ایسٹلائے۔ کیا تھی پوئے مولانا دی وی کوئی لکھت نیاز صیب آپنے ناںوں لئی
 گیا۔ دھاڑ دھاڑ تے نیاز ساگی پیریں ول آیا۔ کھوٹا ہووے ہے تاں مولانا ڈا ناں لاتے اپنی گھٹکی ناں
 کراوے ہے۔ مولانا اینگوں گنڈہ چاڑتی۔ ساری خیالی گنڈہ پاتی زسیا۔ بیٹیں دیاں چکیاں شہیں آپنے ناں
 مال چھاپن دے شغل کوں یاریں دی حجت ناں سداں بی مانی وی ودے اکھوں۔ پرمیڈی جنت۔
 نیاز فتحپوری تے بھجی۔ ایہا لاکھ ٹھنڈی نیں۔ او تاں او جوان ہا جو مولویں آن جڈاں وٹ چاڑھے مار کٹ
 کتھاں تھڈے جانوں مارن تے سمبریے ودے ہن سیں وی نیاز تڈ ناں سسی تھی۔ چودھار ڈنڈی ڈتی آیا
 رئیس احمد جنوری کئی پیرے نیاز دیاں چکاں کڈھیاں زگرے پٹاے۔ نکار اچ نیاز آپ چھاپے۔ سید سلیمان ندوی
 عبد الماجد دریابادی سارے سچے دارالعلوم ندوہ کنوں وی ناں بھگتاے او ہوت مولانا مودودی کنوں پیا
 بھجوا ہا۔ او تاں تپڑے میڈے ہر تھیاز ہندا ہا۔ زوریں پگتیں لگے ہے ودا۔ آپوں کھنڈہ ہا۔ او تاں غالب
 کوں وی خورد بین ناں پڑھن نہ گیا ہا۔ جوش ملیح آبادی جگر مراد آبادی ڈونہیں کوں زگرے رئیس۔ فراق گورکھپوری
 دی پٹ کھو۔ بطل اے ہے جو جڑھا جو اگوں آیا جنہیں تے دل اکھیا جڑھالی کر ڈتی۔ کئی ناں کئی ایجی پٹ
 ماری جو ودے وٹ کھنوں و چار کروں تے مغز کھپاؤں۔ ممتھا مارن ناں یک کم تاں تھیندے جان سیمان
 وڈھری تاں ہے۔ اے وی نیاز کڈھ ماری ہی قرآن اکھیندے و ہاج دے اُنوں و ہاج ناں ہکارا سدا
 گھنور۔ نیاز تاں اے شوخی لیندا تے ٹر دتھیا پچھوں اساں پے مچالا جالیا۔ پڑھ پڑھ پے اندھ تھینوں
 پڑھیں لکھیں کجھ ناں کجھ ہتھ ای اوے۔ ایجے اندھ تھینوں وچ کیہا گھاتاے،

جگمگ نیاز فتحپوری دے بھجن تے مولانا مودودی دے بھجاؤن دی تھیندی پی ہی۔ ما نیاز
 کون پھوٹاں ماؤن دا شوق تاں ایجاناں باہر اکھیندا مودودی میڈا خطا پی اے جڈاں اکھو سہڑ گھنوں
 پر مولانا جڈاں وی آپے طیاتی دے حال حوال کھٹائیں لکھو ایونٹس ڈسٹریوٹس نیاز دا ناں گھنن حرام ہنس
 توہیں جو آجینڈا ننگرا اٹھوں چھو کرڑا ہاتے بھوپال شہراچ نیاز صیب دی لمب تے آن جڑھیا ہا۔ گڈڑہن
 بہن ڈا سانا لگابن گیا ہا۔ نیاز دے عسقی کجھ ماں نیاز کفوں سکھیا ہوے۔ نیاز ماں بلا خدا دی ہا۔ اوندرا لکھن
 اوندرا الاؤن آت گری وچ پڈل ہا۔ او ماں بر دیلے عشق اچ پڑ رہندا ہا۔ میڈا ایمانے جو مولانا مودودی دی
 بلکت وچ جڑھی جس اے ایہو سارا سچا فیض نیاز دا اس بھانویں مئے ناں مئے۔ نیاز مال رہن تے ناں
 رنگین بن، بھئی نہیں سنگدا۔ او ماں چک نک ہا۔ رات ڈینہ جھان وچین گڈ۔ کھاؤن پیوون گڈا۔ مولانا دے
 مریدین کڈا ہن ایسا لالہ نہیں چولی۔ اس وچ کیرھی گھنکی ہی ایہو کوئی اٹھیں کفوں چھے۔ نیاز ماں لکھے

۱۰ البوالاعلیٰ تے البوالخیر ڈوہیں بھراؤں میں ناں اوہو ویلجا کڈھے جڈاں انہیں دی

پڑھائی دامنڈم پیما بدھیندا۔ بھوپال دیاں رنگلی پیشیں تے سولیں وڈے وڈے

گنبد تے انہیں اچ پیری تراوٹ تے پانی مال کھپٹن، جاڑن سچان تے بلکت

پڑھت وڑھ چھو تے فٹہ نکڑ۔ اوہو ویلجا ڈوہیں بھراؤں وڈھیک البوالاعلیٰ

دے پڑھن جاڑن ڈا تے اہرے بدھیندی ڈا ہا۔ جیرا مٹو ماں میں بدھا ہا ،

جیویں آساں ریشیاں جعفری دے گھروچ پلٹیوے سنجیوے رئیس امر وہوی گنیں اٹھیوے بھوے۔ ایہو رہن کھاؤ

ایہو اٹھن بہن آساں کون اگتے الاؤن بولن جو کھا بنا ڈلوے ناں آساں ول مٹوں ای ماں، گورہ وانگن چھکج

شیکج وچوں، سنجو کھا دھاپیا ومار ڈیوں، بیلی ایسا پچھے ڈاڈھ مڑھی ہی۔ مولانا مودودی بھوپال اچ نیاز فتحپوری

ناں اٹھن بہن ہاں کفوں لاء تے میس سٹیا ہنس۔ نیاز توٹی سٹو ہا تئیں دی ناں ومار مٹس۔ مولانا مال ڈکھ سکھ

وندا وارڈا

وند اون رات ڈینہ گڈ رتہن۔ تلاشیں اچ ہیریاں تارن تارن تے پاٹی اچ کھینڈن کڈن نیاز دے ہاں توں
 نتھاناں ہا جیندیں۔ سولیں دا گڈ ڈو تیزہ گڈ ٹھارن پینٹیں داوی پرے ناں بھیرن، راتیں کرن شکار دیس
 دے آجاں وی رتزاں ناں رکیاں ہوسن۔ نیاز وی سنگت مولانا مودودی کوں بنایا سنگار یا شہایا آگتے مولانا
 آپ ٹھمکایا وی۔ نیاز فتحپوری کنوں فیض پاوٹن آلی لاکھ تے مولانا دیاں اکھیاں رت چھنڈن ناں چھنڈن مولانا
 دے مرہ تے جھاڑتے جتھاں کتھاں دا بچا کریندے آئین۔

بھیا اے ہا جو عین اٹکل شنگل کرتے کجھ حال نیاز فتحپوری دا لکھیم تے چوہڑی بنائے چھو اٹم۔ کتابت
 دیاں چکاں کڈھیندیں بنیندیں اڈہ مو ا بھیم تیراں وند ولکھ تے جو نا بدھم۔ کوئی اخبار کوئی رسالہ ملخ ڈانا چھوڑ
 مولانا مودودی کنٹیں وی تے مہوار "ترجمان القرآن" کتے وی ڈوں ڈوں کتابریاں بدھج ٹھہج تے روانیاں بھیاں
 جھٹ پٹ جباب آیا

"تسا ڈیاں پٹھل ڈوں کتابیں پج گئی ان شاء اللہ مستت

تول تک تھیے" (۱۹۶۹/۹/۶)

پک تاں "نیاز فتحپوری" ہی۔ پی شفت "قاضی صیب" ہوے۔ اوہیں مینے وی پنڈھروں وی پی جھی مولانا
 لھانے مدتی غلام علی دی وی ڈیکھو

"جیڑھیاں کتاباں مولانا کنٹیں تول تک کتے آئین انہیں وی تول تک
 ترجمان القرآن دی منڈلی کریندی اے تے او سبھ کجھ چھنڈا وی ترجمان قرآن
 وچ اے۔ اچ کتھ مولانا دے پے فروری کم اٹلے ودھ گن جو او خود کتابیں
 دی تول تک نہیں لکھ سکے"۔

جھی مینے پے غزریے مولانا لکھیا

وہ نسا ڈیاں ڈوہیں کتاباں میکوں بل گیاں ہن میں چہ تم جو
 میڈے اتوں کوڑناں بھرلی ان پتر نساں کوں کچھ لکھن دی
 لوڑ وی ماں جانم کیوں جو میکوں ایجھیں گالھیں تہہ فر کرٹ
 دی عادت پئے گی اے نساں میں کفوں ماں پھوئے ماں اہلا
 وی ماں بلکھاں ہے ۵ (۱۹۰/۳/۱۲)

نیاز صیب جیڑھے ڈکھ رنناں میں تاں اڑوے جاتے ہن مولانا کوں ایہو کوڑا لکھا۔ پاک پیا ٹوٹا
 ۵ نیاز صیب کئی کوڑیاں گالھیں اکھن۔ نساں چھاپ ڈتھن میں
 ایں کوں دلاوٹی دی تفلیک نساں کوں ماں ڈے ساں نیڈ
 کتے اے وی اوکھ اے جو ولا کتاباں بڑھاں تہہ پاک پک گائے
 کوں بیٹھا چھکائ تہہ لکھاں۔ "ترجمان القرآن" وچ تول
 تک لکھیج وے ۵، (۱۹۰/۳/۲۹)

میکوں تاں نیاز صیب کچھ کیناں اکھایا۔ خطابی آبی گائے وی آتے سئیں پیر مبارک شاہ کوں کئی ہنس۔ بچھدیاں
 پیاں وت کسہاں گالھیں ہن اوہی پٹنا بڑائی یاری دا، جیڑھاں تھار کفوں آہنی کتابڑی "نیاز فتحپوری" اچ
 زلاڈ تائم۔ او ماں اے پی گائے اے جو موندہ سجادن مولانا ذامنتشاہا۔ نمٹوں مینے پے نکل، ڈہوواں شہروں ہتھیا
 ۵ نسا ڈیاں ڈوہیں کتاباں میں کنیں رکھن چھاں۔ اے خوڈی
 اوکھ اے جو اتوں اتوں تول تک لکھیجے تاں نسا ڈی تر صلا
 ناں تھیے، جیکر منڈہ کفوں پاند توٹی چھکے "ترجمان القرآن"
 بڑھن آتے اوں کوں بے سرائی جانیس۔ ایں واروں اکھو تاں

کتاباں و لایبیاں

وہ پہلی وہ اے چنگی کتہہ ماری اے مولانا۔ ڈیکھو سٹیں اُردو رسالہ میں دی ریت اے پے جو ہر بھرے ڈو چوں
 کتابیں دیاں چنگایاں مندایاں بکھرن۔ قول تک کرینوں۔ اوہیں دا آپنا حساب کتاب ہونہے۔ کہیں کون کالہ ڈی
 اے کتہہ کون نہیں وڈی۔ وٹے ناں وٹے او تاں بکھین۔ کوئی کتہہ پدھا پلھایا تاں نہیں۔ گراڈا بکھو ہنوں بکھو
 لوکس تاں پڑھنا۔ جیکر مولانا ایڈیٹور ہاں تاں دل تاں دیاں ایجے کھین جیڑھے شہدوں۔ ترجمان القرآن۔
 ماں آچی جا تے جماعت اسلامی تے اوندے وڈیرے کٹوں ایویں دیندن چٹیں کاں کمان کٹوں۔ میں الایہ جو کیا
 بکھیا ہجے۔ مولانا دے جناب کٹوں کجھ کجھ سٹہ سٹہ پڑھے

”تساڈیاں اتھیں ڈوں کتابیں اچ گھنیاں چالیں ایجاں ان جیڑھیاں
 صفا بٹھیاں ان۔ جیکر جاجن اچ اُجھتیں چالیں کون پتو پتے تاں کتہہ کون
 سڈناں پڑھے۔ کھنڈا تے وچ آلی کالہ بکھین تاں۔ ترجمان القرآن۔ پڑھن
 آ لے اکھ بن اتھیں کتابیں تے ایڈی لمباں آساڈا ویلھا وچو آئے۔ جیکر سا
 کتاب کدھن کٹوں اچے میں کٹوں کجھ گھنہ پتے تاں میں تساں کون اُجھتیاں
 چالیں کرھیاں تے سبھا کیا آئے۔ (خبر عام) ترجمان القرآن۔ پڑھن آ لے کون
 کیوں تپ جڑھیجے۔ پک ابراہی حجت بازی اچ ویلھا کیوں چلیجے۔ اینکوں
 جیکر تساں اے جانندو جو میں آپے پڑھن آ لیں کون کھوہ دا ڈیڈ پڑ بنا تے
 رکھنا تے ماں ایویں اکھن تساڈے وس وچ اے۔ جیڑھیں چالیں دی لوڑ
 تے کتہہ ڈا دیاں ہن اتھیں اچ میں پی بھر دیاں سارے دیاں ساراں بکھنا
 او میں دیاں او میں اُتار کر تے وڈی ڈی اے۔ ایڈیاں گھنیاں گھنیاں تساں

اگلے وقتیں دے "ترجمان القرآن" اراج ڈیکمبکرو،

مولانا سوز و گریہ کھادے آساں اپنی ماری گئیوے۔

” میں ناں نہیں اکھیا آساں اُبھتیاں مُریندو۔ میڈا اکھن اے ہاجو

آساں نیاز صیب دے میں اُنھیں چاہیں نے گندھ ڈے بے عجب ڈتا۔

میڈا حال اے پے جو میڈا ہنہ سجا گھندا ویندے۔ گلہبج تے کم

کونداں۔ ہنہ ایں حال وچ ویلے تے کتاباں کہیں گھداں ول

پڑھاں تے اُبھتیں چاہیں ڈسلاں تے سداواں۔ جنہ ویلے کتاباں

بڑھی ہم ہاں نخل گھداں ہم جوزات ڈینہ میڈے اُتوں ونگو ونگی

تہمتاں نگہدیاں پن اُنھیں پک ایاوی ہووے تاں کیا اے،

نخل ووئے جو انا تہ پے زیرے۔ ہنہ مولانا ڈاڈا اوہور قادی پڑھو چھو چھو کالم چلوی اے تے مودو میں دا اکھاٹ

اے جو نیاز فتحپوری بھاج ڈتی۔

” چھرتیاں ڈوں مثالاں آساں کون ڈسلیندا جو نیاز صیب میں ناں کیا

بئی مانیاں کیتیاں ہنہ۔ مصطفیٰ کمال پاشا دی کتاب ”المسئلۃ الشرعیہ“

کوں میں لادو ویس پوا چھا ہئی ڈتیم اوں آپنے ناں تے چھالی تے میکوں

مزدوری وی ناں ملی۔ کئی مہینے سٹھ مار تے پک میں ڈاڈھی در گجی چوہری

رکھی ہم۔ ہنہ ہابت جو انگریزیں آساں کوں کتلا مال بڑھی دے دھک تیاٹن

پتوں سٹ نلا اراج آچاڑکی سٹ نیاز فتحپوری دے ناں ویں لگی۔ ایں

تے میں ڈاڈھی دھاڑ پٹ کئی تاں بچدیاں ڈو سٹھاں میڈے ناں مال

چھتیاں

چھپیاں۔ بیس چالیس کنوں سوا ایسے ڈوں چالیس ہن جنہ تے میں
 اوتھیں کون ڈسل ڈتا ہا جو ہن ٹسا ڈی آسا ڈی سنگت ناں رہ سکے،
 این واروں ڈھرتیں جتھی چاٹھی بلن جتن سچو کجھ وینداریا۔ این
 کنوں پتھے میں "ترجمان القرآن" حیدرآباد دکن کنوں کڈھیا۔ این تے فوڈ
 وات ناں "نظار" اچ لکھئیوئے۔ ولدا جباب میں لکھیم اوہو لکھیا میڈی
 کتاب "تقیقات" اچ "نویں ریہتیں دے کاٹھریئے پیر" ڈیکھ سکدو
 میں اوں اچ کاڈھ ڈتی اے جیکر ٹساں لکھوتاں میں اوں دا اڑیں
 ترجمان القرآن۔ وچ چھپیاں تے پیرکیساں۔ ولدا ٹساں وی "نظار"
 وچ میڈا لکھیا چا پوتے تولو تگے۔ این کنوں او بچ گتے میکوں سد پتے
 گی اے شخت پھوپھانے تے ہاں آلا ہا ڈر کئی تے کینی۔ خوٹھلے کنوں واندیا
 تے آٹھے شہے علی کالہ لولہ کرن کنوں وی یا کی اے۔ اتے آپے رسالے
 دے پڑھن آئیں کون اندھارے اچ پلھاتے بدراہ کرن دی نیت
 اس۔ ایہا پچاڑی آلی کالہ ہی جنہ اوں داماں میڈے ہاں وچوں
 کڈھ ڈتا۔ ٹساں اوند میں کتابیں دی تندیر اچ "المسلہ الشرقیہ"
 ڈاناں ڈیکھ سکدو۔ ٹساں ایندی لکائی پڑانے نظار کنوں کرسکدو۔
 میں اٹے جیڑھی لکھت دی کالہ کتی اے اوندی اچاڑی ٹٹھ نیاز
 صیب دے ناں تے چھپی ہئی۔ سچدیاں مٹھاں میڈے ناں ناں چھپیاں
 ہن۔ تقیقات وچ "نویں ریہتیں دے کاٹھریئے پیر" (تجدد کا پانچویں)

دی کڑھ تے نساں ڈیکھ سکدو۔ ایہا لکھت جولائی ۱۹۳۳ء دے ترجان
 اچ لکھی ہم۔ اوں کٹوں پچھے نساں خود کڑھ تے ڈیکھ گھن جو آئی
 لکھت دی پچھاڑی اچ جیڑھی بیکل وڑھاندری کا نڈھہ چڑتی ہم
 اوں دے سبھے بھیرن تے ہاں ناں ہندھہ سنگھتے، (۱۱۶/۲/۱۷۱)

سچی ہالہ بچھو تاں آئی جتہ لکھت تے مولانا اتلا چنڈ دل پے او تاں ملا ٹکی بولی اے۔ چارڑو مسلمان کون تاں
 وٹے توں رشتائی دے نینگرین دے ہاں کون لگن اوکھا اس۔ اوں لکھت اچ تھچھو ایجی کوئی کرمات
 پے وی کیناں جو نیاز جھا گوٹا بھج کھڑا بھیرے۔ او تاں پھلکیاں پڑھا دن کٹوں گھٹ نے کھرداناں ہا۔ نیاز
 دا مولانا دے ڈڑکے کون ناں منن کھتے دی ناں۔ ایہو ڈوہہ پیش جتہ تے وٹ پے کھادے مولانا۔ مولانا کون
 نری کیتھوں جیڑھی اوہو نیاز دا لکھیا وی پڑھ تاں ڈیکھو۔ مولانا رسالہ کدھیا نیاز لکھیا

» این رسالے دا کیا کم اے، اے اونداناں دی ڈسلیفندا ہے۔ ترجمان القرآن؛
 مطلب اے ہے جو اللہ سٹیں کیا لکھیندے تے قرآن دا مطلب کیا ہے۔ اینٹوں ڈسلیا
 ویسے چکے نمونے مال۔ اے نکات اے جو اے وڈے کم دیاں ہا لکھیں ہوہن پیر این
 ویسے ایہو کم اتلا شھرا دی کونسی گزریل ویسے وقتیں جتہ ان دین داناں اگلیں
 دی جھ چٹ تے پراٹیں شتیں دی پوجا پاٹہ ہیں۔ کتہ شخت دا ملاں ملوانا بن
 وچن اوکھا تاں ہا۔ پرمہن توں ہا لکھیں توں علم آتے توں سوچاں ان
 وچاراں ان۔ انھیں کم کرن تے خیالی پلا لکھا دن دی توں دھر کدھی اے جتہ
 اچ سوچن تے اندر دی غیرت وی لوکس دے نغز سکھے کر ڈرتن، او سچے نہیں
 رہ گے۔ اسا ڈے وڈے ایویں کر بندے ہن۔ فلائی نے کون نیندے ہن۔ اسال

کون

کوں وی ایویں کرنا۔ کیناں کیناں، ہن جیڑھا کرھا وچار تہ برتے تفکر،
 کریندے۔ اگے جیکر اللہ سنیں دے ہووٹن تہ بھینوں دی کالہ بول تھیندی
 ہئی تاں ہن منڈھوں خدادے ہووٹن تاں ہووٹن دیاں کالجیس ٹرڈن
 اگے جیکر رسول دی ہدایت معجزے مال ثیمت تھیندی ہئی تاں ہن چک
 تک دا علم اتھیں معجزیں دی کالہ تہ ہزاراں رسول جواوٹن تہ تیار اے،
 اگے مولیٰ آسمان ڈے چکے تہ عرش، کرسی آئے کوں سبڈ فریندا ہا پیر ہن تاں
 آسمان وی تاں وح رہیا۔ سبڈن کرن کیا دا۔ ہن وقت یونون باب^{النسب}
 داہیں، یونون بالتجربہ والشہورہ، دا۔ ایجے نازک ویلے تہ کتہ سخت
 دادین دی پٹھ بھرائی کتے اٹھی پتون وڈی کالے۔ جڈاں جو خود، نفس ذہیت
 دا خیال وی منن جو چاہیں۔

قرآن پاک اپنے مطلب حسابوں ترے جسیں تہ ونڈیل اے
 پک او جتہ اچ سوہنا آلاون بولن ورتن سکھائس۔ جڈو جواد جتہ اچ
 دھم، ایمانی آدھر ڈھیلے دگن۔ بریجا قے سنیں تہ ونڈیل اے۔ منڈھ
 تہ، لکھن دی لوڑ نہیں، کیوں جو جتھا آلاون ورتن دی ڈس رس سارے
 دینیں دی پکو جتہ اے آتے ہر کوئی منن تہ مجبور اے۔ اسلام دی
 ڈس رس وی ساگی اے گھٹ نہیں۔ ہا جڈو جتہ تہ بریجی ونڈ تہ غور
 ہووے۔ کیوں جو توں علم اس ویلے توں راز جیڑھے کھولن، لوک دے
 ہاں اچ شک تہ وشواس پا ڈتے۔ جیکر اچ کوئی سخت شک شہوں

کنوں کڈھ سٹن اچ کھٹ وچے تاں او ایں صدی دا توں کم ڈکھاؤن
 والا (مجدد) اکھوئین دا حقدار ہوے۔ ایں واروں میں اے صلاح ڈیسا
 جوہک بھاکا پکا ایجا پھپھا ڈو بیج جنتہ وچ ساریاں قرآنی اُمتاں تے دین
 دھرم تے قصیں تے وڈنڈیل ہووے تے اُنھیں دا سدھاسواں مطلب لکھیجے تے
 مہاندراے پڑھیل تے کھوجنا کرن اے جڑھی وڈھڑھ کریندن جڑھے و شو اس
 ان اوے مکاؤن دی کوہنت کریجے۔

میں کا نڈھا ڈیندا جو سار میں کنوں اگے و تھی تے الہام کوں امیرا
 بنا تے ہالہ مہار کر کیجے۔ ایں دے سٹن تے کلام الہدی اصل سنجھیج سگھیے۔ تے
 مسلاما معاد قیامت آخرت دے سٹن (معاد) کوں جٹوں۔ ایئدے زہران نال
 دین تے بے دینی بدھل ان۔ میں ڈیکھنا تے جو ادا کلام الہدی معاد ڈا کیا وچ
 کدھیندن۔ پچھے میں آپے و صواس وی ڈسلیساں تے چٹاں وی کدھیا
 جیکر میڈے شک سٹوں اُنھیں دی کوہنت نال تک وچن تاں میگوں ڈا دھی
 خوشی تھیے۔ کیوں جو ہر وں بھڑوں مسلمان تھیوں دی جنتہ لعنت اچ گھٹے
 سارے لوک بدھل ان اوند ا وڈا سٹوب دھرم معاد اے ،،

نیاز اوتڑیں گالھیں دی اوٹ اچ گوبڑ کر تے دین اسلام تے اوٹ دے ڈگ تے اوٹ دیاں بندیاں نیجی زہندا ہا۔
 ڈو جی ہالہ اے وی ہی جوہک سنگتی اٹھیے تاں ہتھ پیر وی تاں مارے۔ جھڑا پھلسن گالھیں تے گندھ نال ڈے کھڑے۔
 مولانا کوئی ایجی تاں کونان کڈھ ماری ہی۔ پڑھن پھرتاں اٹھاراں جلاہیں تے مولانا دیشیں گالھیں دا اولدا جناب آیا
 رکھیا ہوے۔ سدھاسواں آپ کنوں سڈھ نال کیا داودا کھتے ہے۔ اے وی ہا نیاز صیب چوٹیں لاتی تے کھشکیا

تساں ودے بکھو بھجو۔ پیراں کوں خیرا لاؤن چاؤن وی ناں اکھوں۔ نیاز ہر پاسوں کالھ کوں ٹھوک و جانا
 ڈیکھن ڈاڈس ڈیندا تے پیاں لیندا آیا۔ سینکڑیں ہزاراں اوندھیں جابھیں تے کن ڈتا۔ آپ کوں آپ سجاؤن لڑا
 تے اوندھے رسول کوں ہاں مال اکھیں ٹوٹے ہاں جانی والی لتوں۔ مولانا مودودی کوں اپنا چانس تے لکھیس۔
 چرآن رستن اجایا ناں ہا مولانا دا۔ اے وی ڈٹھو وے مولانا اے وی خنڈی پکے جیکر خرجی پانی پل ویتے ہے
 ناں پچھ سداں ناں نیاز ذاکیرن تیرا امید خنڈا خنڈو خنڈو۔ مولانا دینیں بکھیں داتاں اے حالے جو محمود احمد
 عباسی دی پٹھی تے آدھ جماعت اسلامی وی ہن۔ میں آپنی چول چولی زہیم۔ لکھیو نہیں

” میڈی پینرالی اٹلی ودھ گئی اے جو کئی وڈے کم آدھ اچ پن۔ ایسے توڑ
 پچھن میں وچ اتلا ساہ نہیں رہ گیا۔ ایجیں حالتیں اچ میں نسا ڈیاں کتاباں
 زمین پرہ سکدا۔ ہا اے ہے جو استاد عبدالحمید صیب کنیں پچھ ڈیاں ہا جو
 اتھیں دی تول تک کر ڈیوے۔ ہن نسا ڈی چٹی آون تے ول اتھیں کوں
 کیرا کر خیرا لے جو او نسا ڈیں کتابیں دی جلتی تول تک کرن۔“ (۱۹۷۱)
 کالھ اتھیں ملکی۔ پچھاڑکی چٹی وچوں ہک لہر جتھاں کالھ پی ملدی اے

” خلاف مزاج۔ ششیں دی تول تک لکھن کٹوں جیکر پاسا کریندے
 تاں خیرا ایس کئے جو اجائی توہیاں توہیاں باشتیں اچ ناں وچر پویجے
 کئی صاحبیں دین کتابیں تے جیکر۔ خلاف مزاج۔ تول تک کر ڈیوے

تاں اوتاں ہاں دات اچ کر ڈیندن (۱۹۷۱/۱۱/۱۴)

مولانا جی رمز گتہ نال زلہ بی ناں ہئی۔ میں وی مولانا دی نعل ماری۔ خیر کر گیم۔ مولانا ناں لکھیا ناں لکھیا۔
 کالھ ول اتھیں ولاؤں۔ نیاز صیب تاں جانی ودا ہا مولانا کوں اپنا ہالاکا۔ اے وی تاں لکھیا ہس

" مولوی ابوالاعلیٰ صیب مودودی کون میں اُوں ڈنہیں دا جانداں
 جڈاں اُوں کون چائن آلا چھڑا میں ہم۔ این واروں میں چلی اہر جانداں
 جو پرائن دنداوی ہس بھداوی۔ ڈنلا ڈوڑاناں جھٹل تے سدا سواں
 وی ہے۔ اللہ شیں " سوہنی گن گوت " دی سامت وی ڈتی اس۔ جیکر
 لوڑ تے آے پاسے دی لے چاری ناں تھیں تاں اُساں کون اس لاوٹی
 پوے جو او " ترجمان القرآن " کون چھڑا بوٹر مولویں دا چپٹا ناں
 بنٹ ڈے سس۔ ہتھوں نوں رشنائی نوں سو جھلے آلیں کتے کم دا
 بناوٹ دی کوشت کرے سے "

ایہو لیکن ایویں اُلاوٹ مولانا کون اپنی گھٹلی تھی لپا ہو سے۔ اتلے توٹی چھکی بلکھی بیٹھا ہم تے وچوں میگوں ڈو
 شپتیں کھوپن۔ نیاز فتحپوری سید سلیمان ندوی کتیں کیا بلکھدا ہے

" ابوالاعلیٰ مودودی دہلی دے ڈسڈرائن۔ اتھاں [بھوپال] دا
 زہن بہن بھرا دے واروں اے جیڑھا سرکار دا بانھا تے۔ اتھیں ڈنہیں
 ابوالاعلیٰ دہلی اچ ان۔ شمت و لا آون۔ اتھیں سن ستارہاں تے ویج
 دے اندرون پھروں اے۔ حیدرآباد [دکن] اچ پڑھن تے پڑ سالہ
 مولوی دی جاچ پچھا وی اتھیں تھی ہس۔ بندہ سلگھراے تے سارے
 کنوں وڈی کالہ اے ہے جو علم جھٹن دا ڈاڈھا شوق اس۔ پڑارمان
 اے ہے جو تھہ سوڑ دے واروں بے وس اے۔ میڈا ناں و لاو لا اس
 واروں گھندے جھٹلے توٹی اتھاں [بھوپال] ریہا میں نال روز بلدیے

ہیں

ہن جیکر اوٹساں کنیں ہنساؤ تھن تاں میں وڈا اٹھرتا
 بھیساں جیکر ٹساں اوں تے بہر دی بھال بھلے سو میگوں
 سداے پڑھن لکھن دے سانگے بن پگے تاں او قدر وی
 کرے سن تے مٹوے سن جو میں میں ڈا داہم

ڈو جی شے خود مولانا دامن دی نکل آئے۔ مولانا دے پڑھنے پورے تھیون کنوں پچھ روز نامہ جنگ کراچی آئیں
 کتھاؤں پڑاٹیاں بندیاں پٹ تے چھاپیا ہا۔ مولانا لکھن

« جان سچان اے مت ڈتی اے جو شان مان نال ویلکا کڈھن
 کتے آپے پیریں تے تھی کھڑا نا پوے تے آپنی روزی پانی ڈا غزان
 وی لکا کرن کتے وی ہتھ پیر ماریں کنوں سوا پیا ڈگ کو نھی۔
 لکھن پڑھن دی ڈات میگوں زبوں بلیل تھی۔ عام پڑھن
 ایں شوق کنوں ودھایا۔ ایہیں ڈینہیں وچ جناب نیاز چھوری
 نال وی یار باشی تھی گی اوں نال اٹھن تھن نال تاں ودھارا
 بھیا » (روز نامہ «جنگ» کراچی ۲۲/۹/۱۹۷۹ء ص ۱)

۱۹۳۳ء دی ایں بکھت کوں «جماعت اسلامی» آئیں کڈاپیں زین چانا متاں مولانا نیاز ہانا تھی پوے۔
 ایہو آکھن وچ کیرھی اربا خا تھندی جو مولانا دے نیاز صیب نال جڑھے گھوٹے لگے ہور سن سارا مندھ پاند
 اوہی اے اوہی ہن۔ مولانا اپنا شجرہ وی لکھے تے آپے مولوی کرن مولوی عالم ناں کر سگن دی کالہ وی
 چولی اے۔ ڈھپوں اچ جڈاں پھو نال حیدر آباد دکن رہند ہا۔ رفقہ حدیث وی پڑھی ہنس۔ اے جڑھا ہلاوا
 جو تھچوں چٹا ان پڑھ ہا کوڑا اے۔ آلف کوں بکلی آباخے کوں خا ہا تاں ایچھ اللہ کرے گھنے ہورن۔

مولانا مودودی چونکہ کونوں ناماں منتقد ہا۔ سیاست کونوں گھوں مُشرِدی اڈا اکھدا ہا۔ میٹھے
 لیکھے تاں سیاست پڑنیہ ننگا اون دی اٹکل داپک ناں اے۔ ایجی بھجڑی نئے ہودے ہے تاں حضور کیوں
 راج بھاگ ماٹن ہے۔ خلیفے کیوں اُنہیں ملنہیں کونوں ڈھل ودے گھنن ہے تہ ہما پڑن اچ کھیل پڑیاں ودے
 ونڈن ہے۔ ایوب خاں دے ننگے لگے پچھے فاطمہ جناح کئے اسا ڈا مولانا وی ودا بھجدا ہا۔ ایہا کھلے تاں کوئی سدھ
 بھیسے۔ بھٹو صیب ناں ٹھاہ ناں ہنس۔ بھٹو دی بادشاہی وچ سارے اسلامی وڈیرے لہور آن گڈ بھتے۔ مولانا
 اکھیندا ہا کئی مرزاں ننگ ننگ تہ میکوں آن بلیرے ہن۔ بھٹو کونوں کن پیرے وی فرزندے ہن اے دل پی
 اے۔ پھوت تاں آساں آساں ماروں مولانا دا کیرھا اٹا کھٹل ہا۔ اے وی اکھیندا ہے ہن مولانا جو ہن ادا ماچھے
 ساچھے والیاں چونڈاں ناں بھسین جیڑھی ایوب خاں سچ ماری ہی۔ میکوں ایہا چڑاکی ناں وٹی۔ ایوب خاں
 تاں جو کجھ کتا سو کتا مولانا کیوں وات دی جس وچا وے میکوں ایہو و پیرا الاجے کیوں بھیا۔ مولانا اے وی اٹا
 جیکر آساں گدی تہ آپھو ہے تاں دل سوڈوں سو سالہ اٹھسوں تاں۔ کالہ اے ہے جو جماعت اسلامی جتل
 پدھاں ناں کم کئے اٹلا اوتھا ذہمان ہن۔ میں تاں ایوبس جا تہ مولانا دی چندڑی ہی ہیا سبھو کوڑ
 مولانا اے منٹا پورے اردو لکھن ڈا مورنا۔ آپنی بولی ایجی بولیس جو ہزاریں کونوں وٹ چڑا گے
 پاک ٹولہ مسلمانیں اچ ودا وٹن تہ جیڑھی پچھا بھیتوٹی ہو بس ادا ہا "تفہیم القرآن" دی اوٹ گھن تہ پچا وے
 سے۔ سو کھی تہ سُھری بولی بکھدا ہا۔ ایجا بکھیس، جیڑھا کیرھا اللہ سٹیں دے اکھاں اٹوں اٹوں ناں ٹرا پائے ہاں
 کونوں وچ وٹھن۔ میکوں جیڑھی جس مولانا مودودی کونوں آئی اے ہے دی جانہن۔ مولانا ڈا کتالا سمجایا بھیا۔ پھر
 عربی کونوں اردو وچ ودا وٹن ناں گڈ و گڈ پامے ناں کالہ کونوں سُربند وی گیا۔ صالح علیہ السلام دی نوڈی کتھاں پائی
 پینڈی ہی۔ کتھ آئے کتھاں لگے ہن مولانا آپنیں اکتھیں ناں ڈیکھ آیا ہا۔ اتر وچ اردو انگریزی عربی فارسی ہندی
 دانمورا سکل وی پڑھی بھجا ہا۔ "تفہیم" جی بھانگنیں اچ ونڈن اے بلکہ کھنڈوں گڈ کرتے ہن چھینڈے
 اندر تہ

اندرونی چارون جوگی تاں ہووے۔ یک سماں گامیکوں کارمڈ الیاس خاں چھاڑیا اُتھنوں میگوں لگی۔ پچھ جوڑ
 نو محمد سبزواری میرزا حسین تے جماعتیں کنوں کھس کھو پوری کٹم۔ مین آڈے ویٹھے کون ڈس بٹھا ڈیندا ہوندا
 تقسیم پڑھو تقسیم۔ ساریاں اگلیاں پھلیاں ایں وچ بکھیاں کھڑاں۔ مولانا چے کھدا ہا اے بدعت او بدعت خلاف
 کہہ آلی نوڑی ایجھی گپتی وچ بیس جو مردیں تیں ناں نکٹس۔ پیر پیغمبر کنوں سوامیاں جھٹ لنگھدی اے بھلا
 ہنوں ہنوں تنکیا ودا ہروے آجا۔

میں مولانا کون یک پیرے تاں ڈٹھا ہم لہور ٹیشن تے۔ منڈھرا چڑھی ڈارھی گاڑھرا اٹھو تہ
 جیوں پھل غلاب ڈا۔ کتھ محل ایڈے پیا وچے کتھ محل اوڈے، اُٹھوں پونٹ، پیر نکلیجے تاں اڈگڈ تاں بھینڈی
 اے۔ جتھ توٹی گاڈی وچ اپنا لگانا ناں ہے۔ ڈو جے پیرے جہاں اجھے اچ زیارت کتھے اُوا چل پل ناں
 ہی۔ جھٹل گھٹل وی پھٹل پھٹل وی۔ ہتھیں پیریں اڑکس تے شنت نماز پڑھن کنوں گنڈھاں۔ حضور گزی تیں
 دے جم کنوں گھن تے برقعہ و ماون توٹی سارا بار سینا رگڈ کرینا پٹھا۔ میں وی آپ کون آپ ایں شباب
 اچ اپنی جان وچ اے اکھ تے سٹھا ڈٹم جو ناں کون مولانا غلام رسول پھر دی، رسول رحمت، دی کو
 ہے۔ اکھیں ناں۔ میں اکھیا او تاں چھیج تے وکدی وی پی اے۔ مولانا پتے دی گنڈ تے ناں لکھ گدھا۔ (داتا
 کلاچوی صیب اکھین۔ گدھا۔ ناں۔ گ۔ ۱۰۵۔ لکھو)

مولانا ڈا اٹھاپ سینٹری کنوں بھیا ہووے تاں کوئی کینت نہیں۔ ڈوہڑے کافی بیت دی
 جان پلیننگ ہنس۔ میں حیرت شملوی ہنر حنت دا کلام پٹھیا ہتھس۔ افر موہانی کون ناں وٹیا۔ اوند اکھنا
 «حیرت دی غزل میگوں اُٹھوں ناں وٹی۔ یک تاں کوڑی گنڈھ اے اُتروچ
 ہاں ناں بکلیاں، بس غزل اے تے چگی اے»، (نور غلام برہہ سوم ۱۹۱)
 مولانا مودودی ڈا اکھن وی پڑھسوں حالی حیرت کون گھنوں

غزل

کیوں ہوں مغزت کا طلبگار بھی بہت

بیاد بھی بہت ہوں گنہگار بھی بہت

سنگین ہے سزا تو کسی کہیں ہی کیا : یہ دیکھ کر کہ ہم ہیں خطا کار بھی بہت

اچھا ہوا کہ آپ اللہ ہم سے ہو گئے : الفت کی دور راہ تھی دشوار بھی بہت

ہم پر غرور و عشق کی تہمت بجا مگر : ہے بے نیاز حسن کی سرکار بھی بہت

ہے یہ بھی واقعہ صداقت کے نام پر : باندھ گئے ہیں جھوٹے طور بھی بہت

کچھ اہل فائدہ ہی نہیں مست و خمر : بیکے ہوئے ہیں قافلہ سالار بھی بہت

حیرت نیاز مند ہے آپ کا ضرور ،

لیکن نہ بھولے کہ ہے خود دار بھی بہت

مولانا فریدون

وہ میگوں ہوں بیعت تے بیعت بازی نال او جھانکاپا

رہیں رہا تئیں وی میڈی گچھ اے ہے جو حیرت

مرحمت دی ایہا کافی ہک بھلی کافی اے۔ پتر

ایندے مہاگ دی چلت ہے ڈکھی تے ہڈہ چھوڑ

وی رنگھی کو نہیں ،، (۱۹۶۹/۲۷۰)

میں مولانا کنوں کچھ ناں کچھ بچھی رہندا ہم پنہوی تیر یہ چھیاں لکالی وداں اٹھیں وچ

لئی چالھیں لکال ان۔ مولانا چھڑا بلکہ پڑھ وچ رہے ہے ناں وہ جو۔ تخت بخت دے جڑھے توئی جو فوجیں

نال

نال گنڈھ ٹروپ دی کٹس نر کھٹ ناں سگیا۔ پون سٹ ایس شغل وچ ٹریا مارے ہے چا تاں ول دی تلکھ مار
 ہے۔ پاکستان جن کنوں پچھ پندھرواں ساٹھ ہا توٹی سٹیں ناں سدھ کیں وچ پے ہن۔ او تاں ایوب خان دے
 پچھ جیون اوندے کھلے جھلکے ناں توں میں جا گئوے۔ اسان وچ جڑھے اللہ نبی کنوں پیرے بھجن آلی پٹ
 آن پی اے ایہہ سارا ڈوہ ملاں ملوانیے دا ئے۔ ایے تھڈے اٹھی پون یا چندریچ نے اگوں تھی بہن ہا تالاج
 قرآن اسادی رگ رگ وچ وڑیا کھرا ہووے ہے۔ جھوٹاں کاتیں کہاڑیں ہا "صالحین" جھوٹوں جے پتر
 تے ولد الزما توٹی لکھیا تے چاپیا۔ پے دے پٹک وچ ہتھ گھتی ہے اپنا پچھ بچدے۔ حنیف رامے کوثر نیازی اہ
 بھنڈ کی لاتی نعلان نکالاں بنائے چھاپیوں جو مار کا پچھ دے پتر اڈند کر تھندے ہن۔ مونہہ متھا مولانا دا
 تلوں۔ سن وے پلوری اکھ والیا، گھگھرے سووہ۔

مولانا مودودی دے بے تاں گھنے یار بھتار ہوسن، میگوں تاں کھل بچیری اے جوش صیب
 داناں سن تے۔ حیدر آباد کن وچ جوش صیب ہیا تاں پیا لال ہزار توٹی وی مولانا کوں چھکی ودا رہے ہے۔
 انگریز دے بھاڑی تاں سبھی ہاے پرنڈوستان پاکستان دے نا میں دی اکر شا کر پھوت پجات وات پٹوا
 ڈیندی ہی۔ حیاتی موالی دے مالک ہن، مارن کٹن زندک دی مجال ناں ہی۔ اٹھلا فریندے ہن۔ حضور نظام
 جوش نے کوڑیچ پیا۔ لکل کھرا تھی۔ آلی لاتی پٹھی سدھی و شہنی ہی۔ جینہ کنوں بادشاہ رے اوں نال کوڑتے،
 پیر مولانا مودودی جوش صیب کوں گاڑی تے چڑھانے گھر و لیا۔ جوش صیب تے مولانا دا ہک مشکو لاکھی پھرے سٹے
 سے پک پھرے ولا بکھراں۔ مولانا مودودی کوں پھری اے۔ جوش صیب سن تے اکھیا۔ ڈٹھی اللہ سس مودودی
 کوں اندرے اندر پیا، سنگار، کرنیدے۔ ایجھی ٹوک تے مولانا وی مشکیا۔

میں امیندار قریب اچھو میاں وچ لکھوے لہور۔ میں اپنے پٹو میر مبارک شاہ وانگن ہک بندی
 ٹھاپی وداں۔ جتھاں گیا تھی گیا۔ بلی ہن آئے وڈوں تاں کتھہ چلے چوکھے دامونہ وی ڈیکھوں تے لکھو اوں

وی سہی بندی تے۔ آساں اجہرے پگورے شکر تیا عمر دی نماز پڑھی مولانا کرسی تے چڑھے پٹھے ہن۔ کندھ نعل
تے ماڑی دے اگواڑ وچ وچھل مشائش تے اسان وی وچ بٹھوسے۔ کوئی کچھ پیا کچھ کوئی کچھ۔ پیر ایوں جیوں
ڈرائیل ہووون۔ جھٹ کنوں پچھے مولانا اٹھی تے اندر پے گیا۔ اسان خلیفے کون اکھیا اسان ہنسون۔ ہک بھرے ناں
پھککے گیا۔ ہن ٹناں بیٹھا ہا مولانا اسان کون جو لاؤنا ہا لاؤس ہا پچھنا ہا پچھوس ہن اکھنا ہا اکھوس ہن۔
میاں اسان ہرے کنوں آئیوں توں ڈس تاں وچ۔ سڈے ناں سڈے پٹے ناں پٹے تہا اکھیا ویندے۔ گیا تے
ڈکھیا آیا۔ ہک وڈے کوٹھے وچ وڈی میز دی پیری بھر تے مولانا اکھتاں سنگریٹے سنگریٹے رکھے ہن۔ پیا خود حار
کتاباں ہن۔ اسان چارے ہک بے کنوں اتر جھٹ منٹوٹ۔ لاؤنا پیا کیا ہا تے کیا پچھنا۔ الایے کیوں نیاز
دی کالھ چلی۔ اکھوس۔ ہا اسارڈا اٹھرا ٹھاہ ہا۔ پیر ایہا کالھ اسان کتھا میں لکھی اے ناں مئی اے۔ اکھن لکھ
میں آپے حال کتھا میں لکھے وی نہم۔ میں اکھیم، سس ایوں تاں ناں اکھو ہک کتاب وی ہے۔ اکھ لوک لکھن میں
کچھ نہیں لکھیا ناں میں ایجاں کالھیں لکھداں۔ میڈی بندی تے اکھے پھڑی شاہی پے ساں۔ میں اکھیا سو ہنارڈو
ترے اکھتاں ہووون۔ پی کالھ کون ہرے سٹو۔ نیاز فچپوری تے لکھو ہنوں کو چٹو۔ اکھو نہیں ایجاں شہتیں میں نہیں
لکھدا۔ کوئی کالھ تاں ہووے اوڑک چھک تاں تے لکھس

Dr. Saif Uddin Parvez
Professor of Urdu
University of the Punjab (Sect)

اوصیکم بتقوی اللہ

ابوالاعلیٰ

۱۹۷۶ء دی ایس لکھت کون میں قاری صغیر حسین کنوں ۱۹۸۳ء وچ وٹوایا۔ اسان آپ وت کڑھیاں عربیاں

فارسیاں پڑھیل ہاے۔ میں قاری صیب دی اردو کون سراٹکی بنائے

”میں نساں کون اللہ تالی وائلن نیک“

پاک ٹھیوٹ دی پازت کرینداں“

بہر

لہور تاں وچ ڈر جھٹوے، اٹھیں پاڑے وچ ماجھی گوٹہ (اساڑی سیمان و جی اون کتے لہور چے بھاگئے، لکھن
 گوٹہ ماجھی) سردار اجل خاں صیب لغاری دے چھٹیں آلے ڈر تیں وچ سارے پاکستان دا جماعتی میل تھیما
 امان تاں شدھ پتے آبا آلا ہے کیوں ناں ملن گیا۔ مولانا کنوں چٹکا لکھن آلا منیہدا تاں ما آبا وی۔ سردار اجل
 خاں بز صفت لکھنا بھی ہیں اسلامی ٹولے کنوں بھگتا پرا تے توٹی جھٹکا نسبت بنیا پایا۔ لوکین رحیم آباد کنوں بھج
 پاسا کتا۔ میں ڈاڈھا سردار صیب گوں اکھانم۔ تسان کنھیں کوں رول تے آپ بھگتوے۔ میں تھیں کوں تاں
 ڈسوا و پئی دا بچا کرن۔ لکھن کنوں سردار صیب آلا ہے کیوں کڈھوائی زینبے ہیں۔ میں تاں لکھن دے وی
 امیر۔ پولن دے وی گریب ناں ہیں۔ ناں ڈرڈ ہیں۔

ڈیپہ پورے بھینوں کنوں آگے مولانا ولایت توٹی ہتھ ڈکھاؤن گیا پرا اللہ سنیں ہتھ سچا ناں پائیں
 اوڑک مولانا وی اٹھیں وچ ہتھیکلا تھیما جتھاں آپاں سٹھنیں جھٹائے تے ولایک پھرے جڑ پھٹائے

۱۶۸۹ جولائی ۲۵
 (۱۴۰۹)
 پسر دا گوٹہ (محمد آباد)

۱۹۳۷ء

۱۹۸۲ء

چکسپ

۳۹

سہماں پناں پڑھ تے میگوں بڑھ

پنجابی اللہ کنوں چوری ہے وشن جنہاں کوئی پنجابی سندھ دا وڈا وزیر وچ بنیا
 ڈیکے گھنر جو آکھیں سندھ کوئی لہوی نہیں سندھ کوئی دھرتی نہیں اے تاں پنجابی دی پک دھراے، آساں گوں
 ہن اے پنجابی دھرتی اے۔ آپ کوں خان سداون چس نہیں اڈی پیر الوس نے کرندے تاں ہن لڑھوون
 ادھ موئے آگے تھے پیوں۔ آساڈے، لکھاری جانی والی خندق آلی چالہ کریندن۔ آپ کوں کھائی جو وڈن ولا
 ولا ڈھلیندن پیر وچ ڈا مھول پنجابی کنوں دیندا نہیں۔ اللہ ڈیندہ کرے۔ وارا ولے ہے۔ ہاں تاں لاہوں۔ میگوں
 اے وی آکھن ڈیو جو پیر ہیں کنوں اسان پناں پڑھ کھڑوں، بجائے تاں آساڈے مونہہ وچ کھلائے تاں آساڈے
 سر وچ۔ پیا کیا گئے سو ترے صدیاں تاں بنا میں اسانگوں پیٹھ۔ ناں پے مہنتیں کوں اٹھن بسکھا لوسیں تاں پھن
 ناں سرتن ہندا اون کھاون۔ اٹلی چھائی اٹلی نوزٹ صفا میڑے گونگے ہاتے۔ ترس وند میں میسن کنوں دل
 وی تاں گھایا۔ آساں دل وی سرکار بے ہانھے بلی نوکر کڑے۔ ساہ پٹن ڈا پک ساٹھا پاکستان بنیا پیر کھوہ
 کنوں کھڈا اچ ڈٹھوے۔ سرانگی وڈیرہ آسانگوں دھاؤن کیتے آگوں تھی کھرا۔ کندہ کڈھاؤن دی وھی کنھوں
 پلے ہن تاں دل وی شست ہتھ ماں پٹا سنگوں ہے۔ ڈھکے جو وڈے ہتے جیرا کھاؤن تے۔ خیادے پد غرت دی
 چوندا ہی ہووے ہن تاں گہن کروں ہے گلین پنے گہوے۔ مقدوم دے آگوں زفیس دے پچھوں لغاری سر دے
 سیں۔ سرانگیں کھائیں ناں اکھ اٹے جانی سر سٹی کھٹا ڈتی آئے۔ بلٹیو نہیں ایہو کج جو جیرے وڈیرے گھن ڈاپنی
 بھیموون آگوں کھورے مونہہ آلا جنگھ بے جنگھ چارھی پچ پدہ مہری بنیا پیٹھ۔ بھار پچھا پچھ آساڈا مونہہ آگے
 پچ وے ہے۔ گھنا کر تاں وڈیرے دے تھے وی ناں لگن ڈے ہے۔ ڈو جھا، شیس ستاپے، رٹیں کوں مونہہ مہراے،
 سردار سنجے پیوں پیٹھ ہن تے۔ آجھو شیس وت پی پٹ مار لو نہیں۔ بنلا میں نوں دھک پناؤن کتے پکو تل بناؤن
 دائر پڑے گیا۔ دھار گوگ سُنن آلے پچاؤن والیں مال رلے کھڑے ہن۔ وٹھ تے ڈب ڈتوں میں گھاٹ اچ۔ آساڈے
 تل وچ دھار یا آساڈی دھرتی دا ٹوادی ناں دھار سنگدہا۔ زورری پکو صوبہ بندا گیا تے پنجابی آن تے۔ بھار پچھ

۱۹۳۷ء
۶۱۹۸۲

دلچسپ

عمر اچھلی وی ہووے اوں کوں ناں گھٹ آکھوں ناں وودھ۔ کئی ڈیٹھن پے تھوڑی جیہی حیاتی
وچ وڈے وڈے روہ کپ سٹینڈن، کوئی وت ستر اسی کنوں تنگھے وڈن۔ اوہے بھگن دے بھگن، مانی دا
لکھا پا۔ صوفی فیض محمد دلچسپ حیاتی تھوڑی ماٹی پر سرائیکی لہولی تے سرائیکی بیت کوں بھاگیا کر گیا۔ ڈیکھن وچ تا
نکھ با پیر وچوں وچوں نلو تھوڑا بھر کھاتا تے ملوک ہا۔ سرائیکی بیت دا مور مہاندرا۔ گھٹا لوز موندہ کنوں ناں لکھیں
جو کچھ الانا سوہنا الانا۔

دیہ پتھوڑی سالھیں کنوں ڈیکھدے سٹندے آدے سے۔ آپے سرائیکی مارکا الاون ڈا آوے سٹی
پچھے کھڑتے نہیں ڈیکھدے۔ جو کچھ آن میں ہاں۔ جڑھا ملدے خان اے۔ پک پے تے سر دین وڈے۔ گھلا کنوں
اقلوں ناں چکھن۔ اپنی کافی لولی چھلے ڈورھے کوں سٹی اردو غزل دی رتھ تے الاہے کیا وڈے آکھدن۔
نقلی بنن دی لوڑ پے ناں کوناں۔ اماں کنیں اپنی کیرھی تے اے جیرھی نہیں۔ اللہ کہا سبھو کچھ اے نکھ مرادے
اماں اپنی زمراچ اے سوں ناں ساتھ وی تھیے سیمان وی۔ گاٹھ ٹھہرے وٹسے پے دے ہاں کوں لگے،
اپنا ٹھرے۔ ہڑوں بھروں پے دی لودھ وچ اکھاٹن اے کتا وی چکھتا نہیں ہوندا۔ بزم فیض بزم شناغل تے
ایجاں پیاں کئی مند لیاں ٹھاہی آپ کوں "گولڈ میڈلسٹ" لکھی ہاں کوں ہوا لوائی آئین۔ ایہے چکھ
پک پے واروں وی ہن۔ سرائیکیں کوں انگریز عیاسی ول پاکستان لیکتا پیر و بھرا رکھی آئن۔ کچھ سر جاتو
نیں تاں پچھے آپ کوں آپ پاون تے سچھواون دی تاں ہا منٹا پورے جو جیوں بانگی ملاں اللہ دا ناں
گھندا کھڑے مستیں دا ڈس ڈیندا کھڑے۔ ایوں اسڈے ایہے ستری ورس اٹھے کرینوں سرائیکیں کوں منواون
دی دوتھی دکھائی آئین، کڈاپہن مچ وی فچھن۔

سنگری اے ماگر کون اڈارے۔ وات پئی آج تئیں ڈیکھدے پھٹوں ایہو لکا۔ جھڑاے کلکر ان دیندے
کالے تختین ڈیندو ڈیندے۔ پکے صوبے کنوں اگے سرانگی دھرتی آں وسن آلے خداں ہندا اون ماٹن۔

ملتان صد میں کنوں پکے صوبہ ہادیہ غازی خاں بہاول پور سورہ۔ رنجیت سنگھ ملتان کھٹیا پیر
ناں سنگیا وچ لہور وسائیس۔ اٹھنوں بیٹے ملتان کنوں فرجی کڈھائیس۔ انگریز آن ٹوٹے ہٹکے کیتے۔ بہاول پور سرانگی
صوبے سرانگیس دی نشانی پچھا ودا ہا۔ وندیش وگدیش آن پاکستان دی بھن بھروڑ تھی۔ بنکالیس اکے آئی
گچی کنوں جھلا توال کڈھایا۔ پکے آفرین پتیس شد میں کھٹیں پاکستان دا ناں ناں چانا۔ جڈاں آکھیں ایہو کجھ جو
پنجاب میں آسانگنوں کون کھادے تے کڈے۔ بنکالیس کون ٹکوں رکھن تے تل کھاوٹ کتے، اتھاں پکوتل دا بننا بنایا، تئیں
تئیں وی شیخ مجیب الرحمن چونڈاں کھٹ گیا۔ مہن۔ مہن ادا بنکالی کڈھیں پنجوی سالہ دیاں کشران۔ ہورے تان جان
جھڑواوون۔ چونڈویں منڈلی وچ بہن کنوں آگے آساں نال چکا گھن۔ اوں آکھیا پتر او تھسا دی وی گنے سوں
پتر پتر ناں اندر اور لئیں پتر نال کڈ پتہ تے۔ پترے کھٹی بیٹے مہن اور لئیں مہن ناں۔ آن کڈھایا۔ اوں تگنوں تختین
اورک دسیج پٹوے۔ پاکستان مٹکا۔ بنکالہ دیش دی دھرتی دے چے چے تے بنکالی رت پڑتی۔ جھڑا مسلمان بنکالی ناں
کررڈ بنکالی دی سر ڈٹا۔ جڑھا اٹھدے کھٹ کھدے۔ سندھ پنجاب بلوچستان پختونستان دا ترساں پاکستان مجھے نصیب
ناں رکھیا۔ سندھ میں کون سندھ پنجاب میں کون پنجاب بلوچ میں کون بلوچستان پٹھان میں کون سرحد اکھوس پختونستان اکھوس
ولاڈ تونیس۔ سرانگیس دا بہاول پور کھڈے گیا۔ اوٹے ہوئے اے کیوں "وڈے پنجاب" دے ناں تے جھڑا اسادھا
چانا کیوں پیا بختیندے۔ سرانگی بھڑا کماوتے اٹھے۔ اسادھاں میر میں بھینیں ناناں ڈاڈیاں چے وال چے پتر قے آن
ارد اسان کرن کھڑیاں۔ ڈنڈے کھادھوں۔ آساں نال اوہے پنجابی دی مہن دھکے دھوڑ میں ڈھکیجی فرجی کولیا
کھاوٹ وچ گڈھن جتھیں کون نبا میں سرانگی دھرتی تے وسایا ہا۔ پنج دی پنج ویہاں فوج دے دھمان نال آئی چاٹ
اچ آسانگنوں آسانگنوں کھس تے پنجاب دا ٹھپا تقونیں۔ ایہا جگ گچی آسانگنوں مہن دی لکالی۔ آسانگنوں پاکستان

۱۔ جاتہ وچ لوٹ لووٹ اُساں کنیں حرام اس۔ دابیں اُساں گھدوں پندے نئے۔ اُساڈے کھاوٹ پیوٹ دے
 خیراپ پشیں نال نہیں زلے۔ سوکوہ پیرے ان۔ اُساڈیاں گندیاں گندیاں چولے بوخین ٹول و ہانے چُنیاں تے زوئے
 گتہ نال نہیں گتہ۔ پیاماں پیامیاں اُساڈے گلزڈا لوٹن کتے دا بھونگن گرگن پنجاہکی بھونگ تے گرگن نال
 نہیں بھٹدا۔ اہو سارا کجھ من تے پھرانداؤ۔ جیکر اُساں تھور آئیں کوں ناں منوں پنجاہی ناں سڈوں رومی سڈوں
 اسرائیلی گنوں تھائی تہنڈی آکھوں۔ ہاں تے ہتھ زکھ تے کرو ہاں کالہ کیا آکھیسو۔ اُساں تاں جیرھ پنج پیرھیں
 کوں سرائیکی دھرتی دا اُساں نال کڈ پیچھے گھدین تے وشین۔ اوہ وی جڈاں آکھین اُساں پنجاہی اوں۔ تاں
 اُساں آکھدوں پلشک، آکھیں تے۔ او آدھن اُساں «آبادگار» اے۔ آبادگار آلا ہے کیا بلا ہونڈی اے۔ پیر
 اُساں اوں تے وی موٹہ بھٹاں کیوں کروں۔ جیرھا جو کجھ ہے اوہو نسرے۔ سرائیکی دھرتی کوں سواوی تاں
 پشیں دھرتیں تے پنجاہی پٹان کشمیری عیالی ہندو اچھوت وشدے نہیں ہے۔ کوئی کتھوں نکھے۔ ناں کوئی کڈھ
 سگدے ناں اے ٹھنڈی اے۔ اُساں اُساں کوں پنجاہی منندوں۔ اُساں اُساں کوں سرائیکی ناں من تے چنگھ
 اے وی ولائی وڈو۔ ایہ ان وے جیرھ کرینتے کریندے کھنڈ تیدے کھنڈ۔ سرائیکی دھرتی دے سرائیکی کوں چور
 آکھن وڈپیر اے، بیاض آکھن تاں نہیں سگیدا۔

آپاں اچھے نہیں آ لے کڈ بھی تے پاکستان پاکستانی سڈو پندوں۔ ہندوستان کوں جڈاں انگیز
 مکلایا ہا۔ بارہاں تک تہن۔ میں اوہے تک اوہے صوبے وچ پگن وے پینڈری چھتری تے۔ جیوں جینے دا اُساں
 بہن ہا۔ چیلے توٹی ہا۔ کچھ و لچھ کرتے وڈو ڈتوں۔ میں اُساں کھدے وی بیٹھن کھو پندے وی۔ سارے آپے
 ہندوستان تے ساہ ڈیندے۔ اُساں سرائیکی پھلاوٹ تے وڈو ولھادی اُختی کتھوں کڈھی اے وٹ۔ سوہنا
 اُساں تاں ہاے ہے۔ سرائیکی دھرتی تاں بیٹی پی۔ مغربی پاکستان ہک کرن دی بڑچک ڈے تے دھاڑا مار گھدو
 وے۔ ساگی شے ولاوٹن گھردی گھروچ کوئی ڈوہ اے کیا بھلا۔ کھرانے تھے آندو خیر ہے۔ سرائیکی اُساں

اوجھا مسلمان تہ پاکستانی ہے جیسا پنجابی ہوے۔ ول وی آسا ڈی سیاں کھسی پی ہووے۔ آپ جا گنو۔
 دا لاون ٹمناں ناں و تے وے بادشاہ۔ آسا لکوں اگوں سداں ناں ٹوور۔ گہڑ ناں ہٹکی جلتو۔ پچھوں بدھ
 بے ناں سٹو۔ ٹکریں ناں بناؤ۔ پکو جہا آپ سواں جیہڑا سینٹا گنو۔ پاکستان ناں گنڈیج بے ہر کوئی کھٹے
 کھاوے آساں زکّ چٹوں۔ ایندی کوئی پچھ میریت۔

جالہی کنوں اُتے اٹھا لے سیا لے کما بیٹھوں۔ پک سرائیکی ایس پی وی ناں آوے۔ ایس پی ناں
 بلا دی جنت ہونڈے۔ تھانڈا رتاں سرائیکی گن سٹو او ہا۔ کینڈے سرائیکی اے سی ڈی ایس پی۔ گھٹے ایس ای:
 ایکسٹن ان۔ ضلع جیم بارھاں وچ پک ڈی لکھنڑ محبوب میاں تاں سٹیا ہاے۔ ول او ہو ڈینہ بھئی گیا۔ ولا
 ناں آساں بھائیوالی دا موٹہ ڈٹھا۔ تھوری سینگھواں کرار عیسائی کنوں وی پچھ پار تھیا سرائیکی۔ آسا ڈی
 جھولی اچ ہاں دے ساڑے بھڑل ان۔ آساں سڑ سڑ سڑ کولا بھینوں تے چپے چٹن دکتے لیسے و دے۔ آسا ڈی وی
 پاکستان وچ بھالیا ہے پیا۔ پنجاب سارا کھس گیا کرار۔ مین وڈ کا پنجاب گھر دیاں گکڑیں مار تے ناں کھسٹل ہڈی
 گھس تے بناؤں۔ آساں لہور تے چند گھلے سوں۔ جیوں جو جابئے سواں۔

پنجاب دے واٹوں سٹو دوں جو سرائیکی قومی تحریک ۱۹۴۷ء پیپلز پارٹی وی چنڈگی اے۔ آساں ٹپ
 تے چڑھوں ہے ناں جھٹھویب دی ہو ہوا ہئی توٹی۔ تئیں صوبے آلے چڑھ پی پی آلے چوٹاک وچ ڈٹھے ہن۔ صوبہ
 پک تھیا آساں دھاڑ دھاڑ کیتی۔ سڑ تائیں وی کو کیوے۔ سرائیکی جئے ہر جنت دے اگوں وی کو کئے ہن۔ اوں
 لکھتے آساں ڈے چونڈل ہماندریں تے پرائے وی آن گہڑیے ہن آبادگار پک پک کرتے شاہی لاتی ہئی۔ جھٹھویب
 صدر ہن۔ کیوں سٹے ہے کیوں مئے ہے۔ اوں کوں جیٹی لئی کھڑے ہن لہوری۔ تہڑا وی اوڑک انھیں چائس۔ آساں
 ناں ہاں سڑ دے کنوں جیوں جو اگھیندا از بندہ آکھسوں۔ چکا تھیا توٹی جو او ہو مور بے خشاں کرتے مارن
 فریجین دے ڈاڈا ہا۔ آپ کوں آپ جیڑا فراوے اوں کوں کون تھلے۔ آساں اکیا پیپلز پارٹی ناں تے آساں ڈے کتے
 کیا

کیا دی مُسلم لیگ۔ جیڑھا اساڑی گئے سے اساڑے وڈے ای اوں کون منیں۔ بچڈا سَو پوزاں سداوے ہاں تے
 بنیں پتھڑا۔

نکماں آساں کون اکھو۔ چوک دے چندرے وی سرائیکی۔ چور آساں۔ چوریاں ناں کروں تے پیا
 دھوڑ پتوں۔ چیراس کونوں گھن تے سر سئیں تاں پنجابی پتھے اتھنوں دا جو ہووے تاں دل وی بچدے۔ او تاں ہونڈ
 میا لکوت ناں تاں جہلم دا۔ آساں کون کتھاں پچائے وے۔ ہک شتو نگر پابلیسی جتہ سرائیکی پوچ وڑے تاں آساں
 گھر دز دھیاں میریں سٹ تے جنگ مونہہ کریندوں۔ آساں کون پک اے آساں بھائیوال تے۔ اجائے تھان بُریج
 ویسوں۔ گوئہ تر پتھر ویسین تے اتھیں کاناوڑا کر سٹے ہن۔ پتھر ناں چئی وڈے زمہوں تاں پیا کیڈے ورتوں آساں
 کون پنجاب خار کتھیں کون نہ لگے کتھیں ناں کھوٹی پتھے۔ آساں کشکون جو گے الاپے کڈاں بنسوں۔ وپار ہووے سرکار ہونڈ
 سرائیکی کتے سچے در و لیتے تے ذک جھلے پن۔ آساں سرائیکی تاں ہوسوں ٹرے پھلکا۔ سرحد مندھ بلوچستان بنگلہ دیش
 کون سرائیکس کن اچ پاتی ہئی۔ جو جتھاں اے لہور کون بیٹا پتھدے۔

پنجابی وی کیڈے ویتے۔ انگریز گاں ہاڈ ڈھرا سئیں کتوں سورا۔ اوں آساں کون آپٹیں دے پتھوں
 مرواؤٹا ہن۔ انگریز پامے اوپے چٹے جتھاں روہ کپڑ دے پتھدے ہن۔ ہکھ ڈک دی غزراں ہئی۔ آٹلا تے فوجی
 سزائہ پوچ پتھوئیں ویتے۔ کھاؤٹ پاؤن سرکار تے ہتہ پوچ پتھری ناٹ پتھری۔ گودے پوچ اٹوہیہ روپے مارشل
 ریس، دی ٹیکر تاں پھونڈ چارھی۔ پے تھدھے وڈے بھاری پنجابی سر پے مادیان۔ انگریز تاں گھر ویتے شہزاد
 پنجابی وی ہک حساب ناں انگریز ان۔ جھوٹ پتھوتہ جو کتھدے اتھن گدی تے پتھدے۔ جیڈے مونہہ کرن کھڑے تے پتھن
 جتھاں پیر رکھے ہے۔ مستحق پوی جا بنائی ویتھدے۔ پتھارن اٹے آگتے و دھن والے۔ آپنی دھرتی ناں ٹھاہ ناں پیار
 پتھے اللہ دی الہی اونوی کیوں ناں ہووے۔

جگہ چالی ہے سرائیکس پنجاب کس دے چوٹ پھنڈ اوں کتوں۔ آساں ڈھیں پاڑیں تے زماڑ کس

آمدن پختلکوں و ناں پینڈوں۔ اللہ اکبر۔ سرانکی ایجا ٹون سنٹ ڈاکٹل ناں ہے جو سرانکی دھرتی پختلک قام
 ہے بصیون اوں کون ٹکر لاؤں کتے کوئی نہیں چنڈا۔ بھان گوتی بھرن لاہن چارھن ٹھہری تے جہلمی کون ڈا آدمی اے
 آیاں گڈ تہہ و ہاؤن جو گے وی نئے گڑ تہہ۔ اماڈے بھاگ تے پن۔ اماڈے بھاگ سرانکی و ڈیرہ توٹی جو سرانکی
 صوبہ بنن تے مئے وی اوہو جلاؤن میں ڈیندا۔ اساں کون کراچی وچ کھڈا تاں ڈیکھو وچ۔ کراچی وچ سرانکی
 دیاں دستیاں ویرٹھ تے زمین کون گھر گھر تھان منجیندا ڈیکھ تے ہاں کھڈ وی پتھری اے جگ وی آمدن۔ آپ کون
 آپ کھاؤن آلی کالجے۔ کراچی اچ ایہ سرانکی فلسطینی ان۔ آپتے پاکستان وچ پے وٹنے بے شرے کنڈوں رانے۔
 ایں جگھن کنوں پتکا واری کوئی کاٹھ وچ گتے روز روز ڈا مرنٹا۔

بولی ڈا مطلب سنڈ ناں ہوے وے جھرا لاؤن توٹی نہیں ہوندا۔ کیا ہوندے۔ اساں تاں الیوی
 جاتی وڈوں۔ اساڈا اٹھن پتھن، ویلھا کڈھن، ڈینہ رات دی عزراں اساڈی رت پوں سبھو کجھ دی بھت بولی
 نال زٹیل اے۔ پنجابی سندھی بلوچکی پٹانکی اساں اساں بڈاں اے سوں اساں وس نقل مارن دی کرے سوں
 کہیں ناں۔ وات چاناں کریسوں تاں انگریزی کیویں اے سوں۔ ککھ اے تے تے ناں سٹیکسوں تاں، پینٹ پٹون
 پاؤن دی ڈکھ اڈھکی وچ پتھے۔ عربی جبہ ڈاؤن گتے ڈے بے اچکاناں بنن ڈے۔ پنجابی پنجابی ایسے تاناب
 تال سرانکی اگوں ہو بسن تاناب بکری۔ سرانکیس نال اٹھے نیہے تان منجھ دے پلاندا اساں وانگن جھڑا لے۔

سرانکی دی اپنی دھرا اپنے سُران۔ اپنی سیمان دی موکل قرآن حدیث وی ڈینڈن۔ سٹیا ناں ہو
 وے۔ جتہ کون اپنی سیمان اے اوں کون اللہ دی وی سیمان اے۔ سرانکی دھرتی سرانکی صوبہ وچ پنجابی بلوچ سبھی
 بھٹان تے پے وی سارے لوہیں زہین جمیوں سندھ پنجاب سرحد بلوچستان وچ کھدے کھدے پن۔ لہور آئیں کون بے نظر
 جھڑا پتھا پتھ ڈتے ڈتھا ہوے وے چھت گتائی ایجا چانویں کیڈے گیا اسلام تے کیا دا پاکستان کالجہ آن کھڑی جاگ
 پنجابی جاگ تے۔ شھر تھیا اسلام تے پاکستان کون جیڑھی تھوٹی پنجاب ڈتی ودا ہاؤں کنوں تاں واندا تھیا۔ مٹ

تاں تئیں ہوریں آپ جی اجم سید سئیں کئوں وی ڈوں کوہ اگینے وِ دِن۔ تئیں وی غرُزار سرائیکی اِن۔ شفت اِن والی
 جو آساں پاکستان کئوں پھر نہیں ڈٹھا ناں اللہ ڈکھو لیسے۔ اپنی سیمان مال تہ ہتھ رکھ تے ڈستوہاں سُخری اے۔ کوئی تری صُٹ
 ۲۸
 شگدہ ناں تے مٹوں۔

اڈو ول اُتھیں دلچسپ کئیں دل چلنوں جھٹوں ٹرے ہاے۔ جو ان پھٹا ناں بیٹھا ہووے۔ کچھ ماں کھپاؤ
 دلچسپ دی ڈکھ مارو ناں ہئی۔ کو جھڑی اکھوں چا۔ کیوں جو اولو لھا تھک ناں ہا۔ رنائواں رُوح ناں تئیں جھکرائواں
 بت ناں تئیں۔ ٹھٹھی بلا بھری ٹھٹھیل۔ ہڈ قد درگما کتھ رگھیا کالڑی جھاں موبہ متھا و لکلا۔ چالوس ڈارھی۔ چکنی
 ہتری پک ڈندا تے ماں تلے۔ ہتھ پیر بارے۔ جھوٹا ڈے تے ٹردا ہا۔ اٹھن ہن اہلانا جھیل۔ مجا جی ناں اکھڑاں جائے
 جم دار پٹھا مصری ماکھی۔ بوڑت داریتھ۔ وڈاٹی دا بھاری۔ کھلدا آوے تے کھلدا ویتے ہے۔ دال ساگ تے کد اپریں
 ناں ناں رکھس۔ میں ناں ٹھاہ کچھ ناں رتوں تئیں۔ رہندا کھنڈا رتہوار سجدی دیاں چڑیاں۔ ایں واروں میں ناں
 ہڈھل ہا۔

آپنا کلام سناون دی دھر ڈاڑھی چسولی تئیں۔ سُن سناون دی دی پک دھج ہوندی اے۔ اڈا
 تئیں پی۔ بڑا ڈناں تنوار۔ کوزا ناں گبرا کو۔ پھلاناں کھنڈ کھیر۔ بھروں و نکو ونگ دے ہول بولی دے و دھارے
 آتے کدھ مارے تے ویتے ہے سرائیکی کون بھالیا کر نندا۔ کافی ڈوہڑے وچ ڈاڑھا وڑھا۔ غالب دیاں نعلیاں وی
 مار گھنڈا ہا۔ نظیر آبادی وانگن وی الائیس۔ ڈڈھ دا پٹھا ڈیکھو کیوں پٹھیں۔

ڈڈھ شریف

ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڈھا
 میں توں نہیں بھنڈی پوری وچ کس تار ڈڈھا

سجھ میگوں میں آنڈی او تیدے کارو بارن : ہر کوئی بھیا ہے پورا اچاں تیدے گزارن

کوئی پیروں ننگے راتیں کوئی گاڑیاں بے سوارین ۞ شہرِ دی مہرے سارے چلتاں دی کوئی مزارین
 کوئی شہنشاہ سٹیڈے کوئی چہرے جو کیدارین ۞ کوئی تھانیدار اے سی کوئی ہمیری بیلدارین
 کوئی کارخانہ گھٹے کوئی تیلیاں دے وپارین ۞ لگدی ہے کاڈا ایجی گھٹی جی پاڑ ڈڈھا
 میں توں نہیں تھیندی پوری وچ ہے کون تار ڈڈھا
 ہن تیں میں ڈھیر تگیاں پڑتی اجاڑ ڈڈھا

ہک تیدے سانگے ڈڈھا بھڑ سبھ فریندن ۞ پتھر وڈے چٹیندن روڑے وڈے کھیندن
 ہٹی وڈے پٹیندن منڈھیاں وڈے کڑھیندن ۞ کاٹھیاں وڈے چریندن کدھیاں پٹیندن
 پکڑے بیالے پوہ دے پائی وڈے جھیندن ۞ پکڑے ہنالے ہار دے سر سڑیے گاہ گھیندن
 پکڑے سٹیڈے جت ہن پکڑے ہماہ ڈھیندن ۞ سارے پٹیندن نیکوں تیدا کرار ڈڈھا
 میں توں نہیں تھیندی پوری وچ ہے کون تار ڈڈھا
 ہن تیں میں ڈھیر تگیاں پڑتی اجاڑ ڈڈھا

تس کتھہ کون نہیں چھوڑا پٹیں صداں پٹانویں ۞ کئی مرغ سوٹے جانی در در آتے راتوں
 کو جان کون شیں فروڑے سو پٹیاں کون ڈواویں ۞ جنگلیں اندر پھرانویں لکڑیں دی کون چٹاویں
 ننگے پنڈے کٹانویں گارے دی کون چوانویں ۞ پینگے دی کون جھٹانویں ننگے دی کون چھکانویں
 اصلوں ناں تھوڑی کرین اپنی سجا منانویں ۞ شرم نیکوں میں آندا کون ہن پھاڑ ڈڈھا
 میں توں نہیں تھیندی پوری وچ ہے کون تار ڈڈھا
 ہن تیں میں ڈھیر تگیاں پڑتی اجاڑ ڈڈھا

ہر ہک کون زہندے تیدا بہت ڈا ایہو کھپارا ۞ بھرم زوی زکھیندا تھڈا کدھیں شکارا

سارے زمانے میں نعرہ دیے بہارا کہتے ہیں اور خود مفلس غریب بھارا

چے سچ انکھوں ڈیوں چٹا جواب کھارا کہیں بغیر تپڑا بھینسا نہیں گزارا

ہر کوئی کہیں پوری پٹ سٹاپے چا ادا ہارا پرتیڈی کیا کمالے گھنسا ہیں گھاڑ ڈڑھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ پے کوں تار ڈڑھا

ہن تیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڑھا

جیراں ہاں میں ڈینہ وچ توں فن سبھے ڈکھنیں ہووے جو ٹنڈا ٹنڈا ہوندا دی ہتھ اڈنیں

لیم تیکوں نہیں آندی تھے چا جین پیندی کہ ذات والے درتے سید کوں آپنیں

نہیں توٹی پھرنیں اُچھے توٹی رینیں ہر جا اٹے مشہور میں ایڑے اوڑھے تنگنیں

واہ وہ تماشے لینیں پردے سبھے کلینیں کہنے قوم دانیں قدر کر ڈٹی تار ڈڑھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ پے کوں تار ڈڑھا

ہن تیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڑھا ...

کھانہ میں کپڑیں ناں رخصت تیکوں رجاوے کھا دھا پہلہ خاکہ تھیں ول ڈیوں نرا ناوے

ڈرا پچھ دیر تھوے تیکوں جیر ناں آوے بے ہوش کرتے سٹیں ڈوجا تیکوں ناں بجاوے

پھٹتیاں اکھیں پیا ڈیکیں گبھا کوٹی ڈکھاوے بیلیو سٹیں تے منگیں مشکلی تیکوں ناں کھاوے

توں اٹھاں متھا ٹیکیں کتا توں بناوے صد حیف میں اکھیاں کھا دھواے بھار ڈڑھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ پے کوں تار ڈڑھا

ہن تیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڑھا

کیسا خراب کیوے ہی چندرا توں بچ نہیں دینا صدے ودا ہیں ڈیندا کہ درد میں ودھیندا

ہسی چار ڈینہہ دی زندگی ہر کوئی تیکوں پتیندا : توں امیر جانا ہوں کون بوسھی جھڑیندا
 ادھوی آپ لُجے جامداداں پیا پتیندا : کوئی سرے چاؤے بھری کوئی ریر مہی پگریندا
 کوئی جتیاں بیٹھا سہو کوئی پالتاں کریندا : توں جتہ کون ڈیکیں دلکھا ہونیندیں جھاڑ ڈڈھا
 میں توں نہیں پوری تھیندی وچ بے کون تار ڈڈھا
 ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

تس کیتھوے نال اے راوھی تے کیتھو کریم، اتھی : ڈاکے وی توں مرانوں تے جان زہندیں بچھی
 اے چوریاں تہڈے پچھو کھا دھوتے ناں اگھی : اے کوروا لے تہڈے ضدی تے ہوڈی بھجھی
 ناں ترس آوے تیکوں چار تہے نال بچھی : توں لمبے پائی پوریں تے مار کھا توں بچھی
 آجاں ہن ذرے جیڈا جے کوئی آن کچھی : جے او تھری وی ہونہی ڈیندوں اکھا ڈڈھا
 میں توں نہیں پوری تھیندی وچ بے کون تار ڈڈھا
 ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

رُتیاں جہان سارا توں کرا اعتبار ڈڈھا : تسمیں میگوں نہیں نظر باتس جہا ہشیار ڈڈھا
 توں بیشک بادشاہ ہن ارور پار ڈڈھا : جتنی آبادی تھیوے گہیوں تہی مار ڈڈھا
 گاڈیاں جے گاڈے مہچاں ڈیوں پسا ڈڈھا : اے لوٹ سارا پتھر تہڈا ہنکار ڈڈھا
 وٹوی کریم اُساں کون زرد زخوار ڈڈھا : زندگی تہی تے چانوں کیا پوہ تے ہار ڈڈھا
 میں توں نہیں تھیندی پوری وچ بے کون تار ڈڈھا
 ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

توں چٹکا لگس پچھو شرفیں کون آن تانے : اے مرن کیڈے وچین ناں کھا توں کیتھو دا

تس

تس دول اہ و جایا کھلاں کرن ایلے ۛ عادی بنیاں میں دھڑوں انڈری کھوایا جڈا
راے گالہ میڈی رکھیں نوں یاد آئے ٹرانے ۛ یک ڈیخہ ہلاک تھیں مچکےجے تس ڈہنے
ناں کھڑے کوئی کوکھوں اے بدھوا سٹا ۛ تیکوں آٹھیک پئیں اوڈتے لاڑ ڈڈھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ ہے کون تار ڈڈھا

ہن تس میں ڈھیر نگیاں ڈٹی اجار ڈڈھا

توں اوڈے نال خوش ہیں جیڑھا کھوادی ڈھیر ۛ اوڈے اے مچکےجے جس کنوں بھیندی دیر
منٹاں دے وات پئیں کھانوں نہ آوی میرے ۛ جتھاں جو بھیرے دعوت تاراڈیں توں وانگ
بھج بھجے گا رادپلیوں سب توں وچیں سویرے ۛ ہر یک کون تنگ کریندیں شمالاناں پوی میرے
میڈے وس وی ہوندا زگبراں ہاں وچ کڈیرے ۛ دل پچھاں ہاڈسا ہن بھجھم ڈنار ڈڈھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ ہے کون تار ڈڈھا

ہن تس میں ڈھیر نگیاں ڈٹی اجار ڈڈھا

تس وسوں نہیں گھایا تے میں وی تن ہے ماری ۛ زردے پلا کھوایم توٹی جی آیا لاری
کیا گوشت ہے تے مچی حلوے دی لائوں واری ۛ چوڑے تے سیویاں پیوں چٹی وڈیں توگ ماری
پنڈتے پکوڑے جھوں بھرتے امب اجاری ۛ گلجر مولی ناں چھٹے باقی وی سبزی ساری
جی ساری تنگیں زہر توں بنیں عاری ۛ ایں کوں وی کھا چاڈیکھاں تیرا بھتا ڈڈھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ ہے کون تار ڈڈھا

ہن تس میں ڈھیر نگیاں ڈٹی اجار ڈڈھا

جے مہ رمضان آوے تس فوراً مونہہ مچایا ۛ کھانوں کنوں ناں ڈکھیں شرم تیکو ناں آیا

جس وقت بانگِ پلِ کلمہ اُٹھا پڑھایا : جھٹوں میت نگرے اُون باتوں مونہ بھنویا
 پاسا توں کرتے لنگھیں قدم رکھیں سوایا : حق ہے یار تیرا جنیس نشہ آٹمایا ...
 بھر بھرتے چرس والا سگرٹ وی تیش جمایا : جے وقت پوے نیگوں سُکھیں اُتار ڈڑھا
 میں توں نہیں بھیندی پوری وچ پے کوں تار ڈڑھا

ہن تیش میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڑھا

اے شادیاں تیرے کیے جیندی بھیندڑاں چھوڑیں : اے دلہاں کیا منجھوے کنگر گوں پھوڑیں
 قلاں کوں تیش ناں چھوڑاؤ جس تے پلتھی جوڑیں : توں وڈا نا مرادیں بے ڈھیوں نلے کھوڑیں
 جتاں جو پائیں بھینوں توں اُتھاں دیراں پوڑیں : اکھیں ایسا خُرت اے تے اپنا شان پوڑیں
 جتاں درود لکھی تھی پائوں تروڑیں : ذرا ناں دیر تھیوے چولیں جبار ڈڑھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ پے کوں تار ڈڑھا

ہن تیش میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڑھا

جس ویلھے درد آ پوندی واہ وہم کریندی : جگ سارے کوں سٹیندی اگوں پھوڑیں
 اچھوڑے دیاں تگیاں نوٹسا دراں چسیدیں : یار کر ہوو اگوری پیر پیا چسیندی
 بے ہوش بھیندڑاں ایجا تے لے مٹیاں مریندی : جیکر آخر ویتے لانا خاؤل دیندی
 اتنی اماج تھوکیں قترے سبے کڑھیندی : وڈا توں بے جا ہس جاتی تار ڈڑھا

میں توں نہیں بھیندی پوری وچ پے کوں تار ڈڑھا

ہن تیش میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُجاڑ ڈڑھا

حاجی دی نیگوں ہن جتاں کوں تیرے لیے : عرب توٹی ناں چھوڑاؤ تیش جوڑ کیتے

سونابگل ڈکھاؤ ناں جلالہ بخشی تھیے ۔ مدنی دے زیر سار تہڈا عمل لکھیے
جس ویلے واپس آؤن عزت کون چاہیے ۔ پئس کرے تلاشیا ساگی یادگیے
تہڈا کیا ویندے ڈڈھا بھلا نا ما کئیے ۔ تون ڈتی رکھ الیاں تے مل کیا ڈڈھا

میں تون نہیں بھیندی پوری وچ ہے کون تاڑ ڈڈھا

ہن ٹئیں تون ڈھیر نگیاں ڈٹی اجاڑ ڈڈھا

جے ہے کیا راز ڈساں جیں ویلے پیش آؤں ۔ دھیاں دی تون دچراویں زماں دی تون جھڑاویں
توہیں کون ماں و ساویں پتہیں کون چلا جیادیں ۔ بھاریاں کون تون لڑاؤں آئے کون تون لڑاؤں
آماں ڈاٹھ جکاویں گھتیں پیے اٹھاؤں ۔ خود زال دی پھر آویں تے ٹکسی چلاؤں
جو آوی تون کھڑاؤں بے غرتی بناؤں ۔ جیرا جتا زو کے تیکوں رکھیں بگاڑ ڈڈھا

میں تون نہیں بھیندی پوری وچ ہے کون تاڑ ڈڈھا

ہن ٹئیں میں ڈھیر نگیاں ڈٹی اجاڑ ڈڈھا

بے غرتی تون جو میں تئیں ادھنکو ڈکھائے ۔ جیرے جو شہر و جیوں چکلا جاسیں کھنڈائے
آہیں وی شرم آندے دتے وی تئیں بنائے ۔ فلماں وی تئیں چلایاں دنگل وی تئیں لوہائے
تئیں کون تئیں گھوایا بھولوں وی تئیں بچائے ۔ شیطان کنوں ودم میں تئیں رات جے سکھائے
شہری تے کیا دیماتی سارے ہیں پامے آئے ۔ توہماں جہان سارا ڈڈھرو و بگاڑ ڈڈھا

میں تون نہیں بھیندی پوری وچ ہے کون تاڑ ڈڈھا

ہن ٹئیں میں ڈھیر نگیاں ڈٹی اجاڑ ڈڈھا

جنتھاں کون بھڑا بھیریں بن تالہ دار کھر مارن ۔ پٹھے قران پڑھیں ملان ناں اٹھوں اڑن

گھٹتے فتور غریب آپس دے وچ پے لڑدن : دنیاں والے مہرتے چڑھدن توئے پے فردن
 آچ دے رزیل قاضی للاح للاح تے جردن : جنس ویلے خُج اُکیرن جھمبیاں دے مال کردن
 دل بچے بڑیندن تیکوں تک کُوں گھسائے زردن : وچ کھڑے شیخاں اندرون ایمان سار ڈڈھا

میں توں نہیں تھیندی پوری وچ پے کون تاڑ ڈڈھا

ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

جنتھاں تیکوں نہیں منیا تے جوڑ لے نیں کھلا : اُنھاں دے اگوں جھجھن تے بن یا نہیں لآ
 چالیس دے پتر ڈلیون اُکھن بھرج پلا : جے تنگیں کھانویں دے گے دل کیوں مان کریں لآ
 چالیس جو سالہ بابے کتیا فریاد چلا : اُنھاں وی مال ہانویں تے کیسں ریموں زلا
 جنتھاں ایسا پے نیسی اُنھاں ذرا بھی گیا جھلا : مزاراں پیاں چھیندن توں سجن چاڑ ڈڈھا

میں توں نہیں تھیندی پوری وچ پے کون تاڑ ڈڈھا

ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

جنتی تئیں مال تھی اے مجبور باسروریں : کیا حال سارا لکھاں ہر کار وچ مشہوریں
 روپی دے بیٹے سارے گھتی ودا فتوریں : جو ملک پے خدادا ہر محلے ضروریں
 خود بادشاہ ڈھولن توں ایجا بے قصوریں : رشوت پے تیدی ڈالی منگن ڈا با شعوریں
 کوئی تپڑے نہیں مقابل توں دایاں ذائقوریں : ڈھدی نہیں کوئی تیکوں جھکاڑا چاڑ ڈڈھا

میں توں نہیں تھیندی پوری وچ پے کون تاڑ ڈڈھا

ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

وے نو نجاناں تھی اجھوڑو ڈھا تے ساک آبا : پٹ تے زریسوں لوک گنیں کوں بھر چڑھایا

دب تے اڑے سون کاٹھیاں بھرا کا ڈیسوں سوایا :۔ مُتھڑ میں دی کر سونہ بنت ہے اُونی تھوڑا لہا
 دل کھانویں وٹواں سٹواں جتنی رہی سمایا :۔ سب گو گلنوں تے آجھو پتیں ذامن ٹپایا
 دل خیراے بچھا اوتھی ڈوجے کونن زلایا :۔ کھا کھاتے پیا کھانویں بیشک تون ہاڑ ڈڈھا
 میں تون نہیں تھیندی پوری وچ بے کون تار ڈڈھا
 ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

چے شرس کھانویں ڈٹنا ہی میں وی پیاں لایاں :۔ بے دی وی بے تھیندی ہتھ آسی کیا زلایا
 تئیں گتہ کون نہیں چھوڑیا کیا مردہن کیا مایاں :۔ سینخانے تئیں بناے بھنگوں وی تئیں پلایاں
 ناں ہوش رہیا جاتے تون پتیاں او ڈڈھرایاں :۔ کوئی کہیوں آکھے کہیوں عزتاں وی تئیں لکایاں
 آڈانگ لوٹا ڈٹو پاراں وی تئیں پیاں :۔ مرٹے ویلے ادھار ناں جھاڑ ڈڈھا
 میں تون نہیں تھیندی پوری وچ بے کون تار ڈڈھا
 ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

دچسپ اہدے ڈڈھا تئیں تون سپڈی بجا :۔ جتھاں دیندے ہیں اگے تھردی نکالے
 اے ملک تہڈی خاطر مرے وگے کھالے :۔ اے نلکے کھوہ کھوہیاں دریا سٹھرنالے
 ساریاں کون ستی دیندیں حرام کیا حلالے :۔ تون پکا لگس پچھوں تے لایا ذوالجلالے
 تون زبیدی پیداوار میں بس آخری سوالے :۔ بالان دی ہو وی پارت کہہ سن ناں دھاڑ ڈڈھا
 میں تون نہیں تھیندی پوری وچ بے کون تار ڈڈھا

ہن تئیں میں ڈھیر تگیاں ڈٹی اُچار ڈڈھا

جگالہ ڈرگھی تاں تھیںسی۔ دچسپ ڈرگھاتاں تھیں۔ آپاں کنیں کافی ہووے توٹی پی کوئی جگالہ۔ حال حوال آپاں

آپاں ایویں وندیندوں۔ منڈھ کٹوں پاندھیں۔ وچوں تاں اردو آئے پٹے تریندین۔ غزل ڈاڑھا زور تاں تونوں تاں
 ماں ست بہتیں کٹوں آئے تاں شرچے۔ اوں وچ وی مس پک ڈوں بیت ہاں کوں لگسن بچھا بیتی کا بل گھنا
 کرینتری صیب آپ جو ساری ودا ہوے۔ پر کافی جوں جوں وڈھدی ویسے رشتدی ویسے۔ دلچسپ اللہ رسول
 کوں وی ڈاڑھا چلائے۔ او ہوندی تاں پک بیٹھے اے۔ شباب جو کا ونا تھیا۔ دلچسپ کوں کافی ڈوہڑے اچ
 وینداں ڈیکھو۔ دھوڑے پئی آمدے۔ جن جوں تے لول کڈھ تے تول تے پئے! مہیندا گھیندا مہیندا ویچے پئے۔
 تار وچن پے کھڑے۔ وڈی زور اہائی ہنس۔ اے کافی ڈاڑھی پئی ہئی پک واری و لاچا گھوں

خدا جانے سب کیا ہے آج تیں جن ایندا زین
 بہوں جیلے جتن کیتیم آ اہڑی کوں وسیندا زین

وچاں کنتے، غضب ائے، ڈیکھاں جننے اندھا راہے
 بیسی رونواں، تے تنگ ہرواں، تے ڈھے لول ناچارا پک
 آیا میں ول، او ہوسا لول جیڑھا ول ول سپارا پک

کراں کیوں اکھاں ایویں، توں کیوں جیوں کھیندا زین
 خدا جانے سب کیا ہے آج تیں جن ایندا زین،

تجین تاں ہا تے کر گے دا، چسا لول کیا ہاں بڑوسی
 کھپدی ہس چال کرے حال ناں کوئی جلاہ گے ڈوسی
 اے دل گئی آڈ ہونڈے پئی لڑا گیا ہے گڑبے پئی پھوسی

موتجاں گن کاتے گے ترسا، نعل وچ پاتے سیندا زین
 خدا جانے سب کیا ہے آج تیں جن ایندا زین

بیترا لام نہ ڈکھ جام، آپے پاتم، اے نکل گئی
اچرا گئی ہاں، وچھر گئی ہاں، نکھر گئی ہاں اور گئی
رکھا کرتے، نکھا کرتے، ڈکھا کرتے، گیا توئی۔

کہہاں دھاڑاں پکڑ آڑاں تے راہ تاڑاں سیندا نہیں

خدا جالے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں

خبر نہیں کئی، گیا بے لئی، وچھی ناں ہی وچا تے گے

نمانا تھی، ایانا تھی، پیرانا تھی، اکا تے گے

پیریں پونڈی صدق سیندی، نہ ہم روڈی روایے گے

نکر نوجا اندر پوجا میں اے سوچا، بچیندا نہیں

خدا جالے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں

گے ڈکھ وٹ، اولا گے تن، تے اپنا بن رولایا پس

میکوں اتھ سٹ، تے دیرے پٹ، گیا ہے وٹ، ہر ایہ پس

گھدا ہم من، ہے ڈاڈھا جن، ڈکھا اے تن، ڈکھایا پس

عمر گزری ناں ہاں سدھری، سمجھ کھدھری، بچیندا نہیں

خدا جالے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں

کیوں کر راں، کیڈے تراں، پیریں دھراں میں اپنا ہر

ولا سوہنا، کرے چونا تے من موہنا، ویندا پچھر

ناں حد رکھی، گے مرنہ نکھی، اڈیا پکھی، ناں آیا پھر

ناں موندھوں بولے، ناں گھنڈا کھولے، تے ہوں تولے زلفدا نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں .

او گے روئی تے کر بھولی، میں اڈ جھولی بیٹھی پتاں
لگے ناں دیر، آ پاوے پیر، حسن پاسیر، گھن گھناں
وساوے چار ساوے چار ساوے چار، اور روح بھناں
ڈٹھی چاتے، میسے لاتے، اگر آتے، سہیندا نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں

جیر پھیاں دیراں، کرن عیدان، او پے دیراں سچن چا گے
اڈا میکوں، پھسا میکوں، ڈرا میکوں تے لاڈا گے
ڈرے کوئی، ایوس ہوئی، جیتھیں سوئی، کوں برج لا گے
میں سمجھی کھل، مٹھے دی دل، بنی سلہ بن، بھیندا نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں

میں چند واراں، ڈیوے خاراں، کرے عاراں، نجاوے ناں
میں سر گھیاں، پیریں پٹیاں، پھکی تھیاں، الاوے ناں
سر رویندا گیا، مٹیندا گیا، رویندا گیا، رہاوے ناں
غمی گئی کھا، او جانو ما، تھیں لا بجا، بھیندا نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجین تئیں جن الیفدا نہیں
سمجھاری، رکھے ساری، کرے باری، دی قل آپے

انہوں نے دل چاہتے ہی خالاً گویا دندھلا تے ہیں آپے
ہوئے مارٹن، گلیم مارٹن، گویا مارٹن تے تھل آپے

خدا جانے، کینہاں ملے، تے اُن جلتے، ڈھینڈا نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے آجین ٹشیں جن البندا نہیں

کڑاں آئے، تہلے پیسے، اے سُن ہاے، مٹھیاں ہولیاں
آہٹے یار، کرا قرار چا لھیں پیار دیاں جو لیاں
اکھساں میں، سُنساں میں، چلیساں میں بندیا تھولیاں

جھڑی ڈھل ہے، اُوڈی کھل ہے، اوسنگول ہے سڈھینڈا نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے آجین ٹشیں جن البندا نہیں،

ودھا تو اں چاہ تے ٹھڈے ساہ، کڑھاں ناں آہ اور کچھے
مناں سوہنا کرے ٹوٹا، ایویں ہو ٹوٹا ہاکم زس پے
ماشا اللہ، تھیسے بھلا، میڈا اللہ، اے دل تھس بے

کرم تھیسے، رحم تھیسے، نرم تھیسے، وحیتند نہیں
خدا جانے سبب کیا ہے آجین ٹشیں جن البندا نہیں

اسا ڈے ہراٹکی مارکا ہراٹکی ہراٹکی تاں ڈاڑھی کرنڈین، کتاب چھو لیسن تاں ڈاڑھے
ڈ، ج تے ج ڈا منڈھا ناں رکھیں ناں رکھو لیسن۔ او تاں آپنی بولی ہئی دھکا مارتے پڑھ گیم، ناں تاں
بار کون ہاڑ کون پڑھ پئے۔ ما پیوڑے لیکھے ہاں وڈا پیا تھینڈے، او ناں جو آپنا کم آساں آپ لاٹھی
دینڈوں۔ آپاں جمن ہڑوں بھڑوں آپ کوں بے سو بھاناں بناؤں وڈے۔ ایف بکلی تے آبا جے کوں خا

اگے ہو سوں میں آپاں اگھیں نیلی بیٹھوں۔ آپنی الف پے پے سب کنوں ودھ اے۔ آپاں کنس جھری ب
 نیس ب دی ہے۔ کھٹاگ نیس گ دی ہے۔ ساری کالھ سیمان دی اے۔ میڈے پتر وانٹے ناں ہر دے
 جو آبا اے کیا خج فریڈے پیوٹساڈا لکھا پڑھے کون۔ ایہے نواز چنڑا تیک امانوں ان وے انہیں کوں مشور
 تے سٹو سیٹھ۔ ابوالحسن اے مشکولا دی ناں سٹایا جو بک جئے تاں سٹا گھدا ڈو جھ پچھوں ودا پچھس جو
 ہن میکوں وی سٹن۔ ٹساں ناں دی اودا پھیوٹی اے۔ میں اگھیا تیکوں آپنی سیمان جھراگی اے تے لکھیندا
 گریب غرے کئے اے۔ بجاگ آلے کیا کئے بڑھن بابا۔ بجاگے ملنیں آلے پڑھن۔ آپاں لکھے ملخ لکھا اپنے بجا
 دی لکھے۔ ڈوں ترے سلوک آجاں دلچسپ دے پے وی سٹو۔

رہوے سٹیا بھاو ل پیر دے وچ گوئی چلائی ہن
 کنتھاں کوں کر ڈتے زخمی کنتھاں دی چند مکالی ہن
 ڈتے کر فیو دے اڈر کر بے الصافی ڈکھی ہن
 ڈستو اد جرم کیرھا با ابا ہم تم مسمی ہن
 جے نک ہر دے تاں بو آوے سستی غرت جگالی ہن

۵

مسردی عزر ایل کوں اگھیا عرض میڈا پک سٹن گھن۔ ساہ ناں گھن پیل پلا ہن ڈو ہما پیل مچن گھن
 پیر میں ہتھ پئی مارناں پھیری کاڈر پئی مان گھن۔ درشن جے دلچسپ کرانویں عذر نہیں چند ہن گھن

۵

مسردی عزر ایل کوں اگھیا ڈے ناں ڈھیر ڈاڈے۔ جین حاکم اچھے تیکوں اکھ ہونٹوں خود آوے
 پے قانون کتھوں دا اہو باجو و حال مارو۔ ساہ ڈیساں دلچسپ ہونٹوں جیرھا و جھرا پیل ملاو

اکھاں رُس ناں یار بیزار ناں تھی گڈڑہ وُس رُس اکھے بس وے بس
 اکھاں یاد کرو جن و شدے ہاے ہئی کیا جس اکھے بس وے بس
 اکھاں عشق تیدے دی چاٹ لگی گئی بھل اس کس اکھے بس وے بس
 اکھاں جگ دنیاں دی تہمت کھا گئی ہاں بے وس اکھے بس وے بس
 اکھاں اپنے یار نیجیج دا کوئی چارہ ڈس اکھے بس وے بس
 اکھاں من دلچسپ دی مرضی جن گئی دل پیچس اکھے بس وے بس

۰

اکھاں کو حجاب ناں رول سچن میں ناں بنجا اکھے سیر ناں کھا
 اکھاں عشق تیدے بیاب کتے کر مہرتے آ اکھے سیر ناں کھا
 اکھاں ہر ویلھے پے تانگہ تیدے دیوار کرا اکھے سیر ناں کھا
 اکھاں دشمنان دے کھر فاما میں سٹیں ناں جھنڈا اکھے سیر ناں کھا
 اکھاں ساری کاوڑ سٹ باہی ناں مارنکا اکھے سیر ناں کھا
 اکھاں اپنے ہونڈیں ناں دلچسپ کوں خوں روا اکھے سیر ناں کھا

۰

اکھاں ول وی یار ناں چالہ نے پیا قداں ڈھ اکھے تئیں جے نئے
 اکھاں کیتی کرتی چٹ ناں کریم بار اٹھا اکھے تئیں جے نئے
 اکھاں قسم خدا ایسے سالوں میں تئیں بار چوائے اکھے تئیں جے نئے
 اکھاں نقص میڈے کرنا بت جو ہم سخن الائے اکھے تئیں جے نئے

آوے ہا۔ کوڑ بٹوڑ مریندا ہورے۔ سبادن لادنا تاں پوندے۔ سندرک دانرہا۔ اپنا کلام کنڈر صبح ویجے ہے
 تے ادھ ادھرات توٹی سٹواوے ہے۔ ریڈو آوے وی سڈی زہندے ہنس۔ ہنٹی تے وٹخ وپار تے غزراں
 ہنس۔ کلامیں ڈا بگھاناں ہا۔ کھاوٹن بیون ہندا اون چٹکا۔ ڈیڈھا ہندھیندا ہا منجہ اچ۔ سر تے ٹیکا کڈا ہن
 کڈا ہن گھنا کر رمال ولھٹی ودا ہورے ہے۔ کچھری دا مور ہا۔ کئی پھرے گو چائس۔ "ٹھڈڑے ساہ" اوند
 کلام دے زبیل دے گھٹی وی ٹیٹی ہا۔ سانھن آوے سانھی بیٹھن۔

دلچسپ پھلا ٹرزا اصلوں ناں ہا۔ ایہو کل آلا کھو ترزا، موٹر سیکل (پہلی ہسواری) ہنٹوں
 جھوڑ، ڈٹے کنوں پچھے نکلے ڈگ۔ دھک کھا گئیس۔ دوشوں تاں کتہہ ناں گھلایا ہورے، پتر سامت وی کھٹوں
 آوے ہا، او ہا گھری سر تے آن جو کھڑی ہئی۔ جوانی اچ نکلا ئیس۔ پنچیس اتے چالھی جوانی ہن تاں پیادٹ کیا
 ہونرے۔ وٹھن ڈی فپتی ناں ہنس۔ پست وچ جائیں ہورے ہنس۔ آپ آکھیا ہنس
 دلچسپ ہزاراں سالھ پنچھن ہر آخر فرنا پوندے

۶ جنوری - ۱۹۹۰
 پیر دا گروٹ (محمد آباد)

بھارت

مانٹاں بہادری (سید بہادر علی شاہ جیلانی) بچے صیب کون
سُرماں پونڈیا پے (گھوٹکی) پچوٹو: امین فوٹو گرافر فریڈ سکر

۱۱
بھٹو

بھٹو مرحمت کوں کھٹوں چٹوں، کھٹو یا تاں جیڈے کیڈے ہے۔
 چتھاں وٹ ناں ہووے اٹھیں کھٹو پیرائی وٹ ہوندے۔ چتھاں حسین شہید سہروردی فوجیوں
 موٹہ ڈیون کیتے کھٹا وچ بچے چتھاں وڈیرے گوریں وچ وچ لکھن اٹھیں ٹنڈو لوپن اگوان
 ہونڈن چون کھٹ چٹھ تے اگوان آن ہونڈن۔ ایس ماں کو نہیں جوہیں دھرتی تے چھڑا بھٹو جا یا ہا۔
 بھٹو کھٹوں وی وڈے وڈے آئے تے گے۔ اے ہونڈن وے کھٹ اپنے تے کھٹ وٹ بھاگ دھک
 بھٹو صیب نڈھڑا پال ناں ہا۔ بمبئی نیویارک لندن دیاں گھٹیا کھٹ تے ولایا ہا۔ ڈرڈر دے دھک
 وی کھٹ ناں کھٹ ہٹ نڈھڑا چھڑا ہونڈن۔ اے ناں اٹروچ مکھٹیں دا پلور وی ہا۔ امریکہ انگلینڈ
 چکس چو کھٹیں ناں اٹھن ہٹن پڑھن لکھن، ول ماہیو کھٹوں وی کھٹیں دی ہرات ملل ہونڈی اے
 بھٹو صیب دا پلور وی بادشاہیاں ماٹیاں ہن۔ ایہو کھٹ بھٹو صیب کوں وی لڑیندا ہا، لڑیندا ہن
 ماں اتلے جھاگ جھاگن آلا بھٹ تے فوجیں دے پچکار تے اہوں تھی آن کھڑا ہا۔ تہہ پلور
 تے فوجی دا کھلا اے ہونڈی دی اٹھیں دی بادشاہی، ماں کھٹ ناں پر تہت، گھٹ تہہ اے قاتل
 بابا جو گھوڑا تے جل بابا۔ بنداد لغری ہیں داناں ہونڈے۔ ایچھے پے تھتے نڈھان اچ بھٹو دا
 کھا وٹ ٹھنڈا ہا بھلا۔ اندھ تے کانے آلی زگ آنگن وڈیرپ آلی زگ ای وڈھیک ہونڈی
 اے۔ وڈیرپ حرام کھا وے حلال کھا وے کوئی گن نہیں کریندی۔ بھٹو وی وڈیرپ کا پالیا۔

بھٹو صیب بادشاہی وچ پھر اہتھناں گنڈھیا سکھدا تے سرکدا وی گیا تے
 وچ پکا بہتری ہندھ چھوڑ تے۔ ڈسٹا ویسٹا تاں ہاریندا الاون بولن دا تکھاپ، کٹکان گماو
 جو پکا وی بند گیا کم کون ٹوری آیا کاٹھی کون سریندا آیا۔ سفندوں کشمیر وچ کڑیاٹ گھتاون وچ
 اوند اہتھ ہا۔ جنرل ایوب خاں کون ایما کالی ڈوالی آیا جو ہندوستان پاکستان تے ڈڈاناں چھکے۔
 آن کٹکا پیا۔ ستارہاں ڈینہ ڈے گھن تھی۔ ہندوستان تاں جھیرے جھتی کتے اپنے سفند بھلائی پھٹا
 ہوندے، بناوے وی آپ۔ اماں مانگوں پینوں ڈمبوغیں نال کتے تونی وڑھوں ہے۔ چاہت
 تاں امریکہ مال ہی۔ وچوں آن روس پیا۔ ڈنٹیں دھر میں کون ڈرکا تے تاشقند وچ تھا ہی پکا
 وچ کھوا بھاکل چا لوالو نہیں، پک پے کون بھر چھپے دیاں مبارخاں ڈے گھروں ائے۔ اکھن اتھیں
 ”پیو پتر“ کتھہ گالھ تے اٹک پے، بھرے میل وچ ایوب خاں بھٹو صیب کون وڈھ گھٹ الا نا بھو
 صیب اتھیں تاں الا ہے کسکیا الا ہے ناں کسکیا۔ مونہ بسری کتی آیا۔ گھراون سستی جبابی تھی شاہی کونوں
 نہ کھرا۔ لوکس لیکھ ایوب خاں کھٹیل راند تاشقند وچ وچا ائے۔ اوہ پیا کیا کرے ہے۔ مہاڈا ڈیون
 جو پکا ہووے ہے تاں تنکے ہے۔ او ڈوں روس دا کھلا وی باری ہا۔

بھٹو صیب کجھ تاں ہندوستان کون امریکہ وچ کتا پلا آکھی ودا ہا ہزار سالہ تونی
 وڑھن دیاں پلا لھیں وی بھٹل میں۔ لوک ایوب خاں کون کھٹے وی تھے وڈے میں، جنیں
 جو بھٹو صیب بادشاہی کونوں نکتا چا تونیں چا۔ لہور ٹیشن تے کدزک آن گڈ تھی ایسے منج ڈیکھ
 تے ساہ بھرچ گیس، ڈوں گورھیں وچ پنجاب کون لورھی گیا۔ گورھیں آلا مالاکٹیں ایجی نقل
 بنالی بھٹو کونوں کھس تے لولی چا ڈتوں میں، ڈوں گورھے ڈوں ہزاریں وچ چوری گے۔ جنھیں کجھ
 ڈٹھا ہا اتھیں کون اکبار آئیں وٹ چارھے۔ جیڈے ویجے جنھوں ٹرے ساہ پے ڈیون۔

ایوب خاں ڈاڑھی جھل جھلاں کبھی پیر کاتاں جھلیج سنگدے گھٹ دی ہدیج پیدن جھل کوں
کون جھلے۔ ایوب خاں کوں ہاں لوڑھیں آن گھدا آپنی کاوڑ کٹوں یحییٰ خاں دانوڑا گھتی آپنی
جان وچ فسنا کڑھی گیا۔ پاکستان دی گٹے ہے تاں چوڑاں چا کر اوے ہے۔ یحییٰ خاں بللا نشانی۔
آلاے کیوں ہاں کٹوں نٹھس ہوں پڑا پڑا وایا جنہ کوں وٹے اوے آپ کوں چنڈ واوے چنڈ واوے
ایجاں چوڑاں ایچی چوڑا جنہ وچ کتہ تے کتہ دا کھلاناں ہووے آگے ناں تھیاں ہن ناں کتہ
کراوے داوڑا ناں کتہ منشی مارے دی داب۔ جھٹھو صیب رات ڈینہہ پک کیا۔ لہوردی کھٹی کھٹی
وچ متھا کھاؤں کھپائیس۔ دیہ دیہ جیئیں تے لپکا لپکے ڈینہہ۔ ناں تہا ڈھٹھس ناں ٹھڈھا۔ کوسا گھیا
موتہہ بھر بھجیوڑا کتہ کھٹو وچ ناں جھلیا ناں کتہ کٹوں دکیا۔ خواجے دی گالھ دانگوں اٹھوں رات
ڈینہاں ہن ہن وے۔ گریب گریب دا واکا پئے گیا ڈاکا لنگ گیا۔ مانی کھولیسوں روڈیاں ڈیسوں
کیرا لٹی پوئیسوں جاہیں بنا ڈیسوں۔ آن گھپکار لکے۔ سپیز پالٹی کتہ پے پاسوں، اُبھار کٹوں شیخ
سجیب الرحمن اُبھرا۔ عوامی لیگ، کھٹیا۔ پیر گھنا گھٹ گی۔ ہن ہیلی آن وٹ پے۔ پنجویہ سالھ تاں
اساں کھلے کھٹو وچ رکھی آئوں بنکالٹیں کوں۔ داہاں اڈا ہیں وڈیٹن تاں کدھیں کتہراں آپا کوں
چھکا نہیں ملنا۔ یحییٰ خاں دے لیکھے تاں سئے ٹولیں پے آت وچ ڈیس گھنیں، آپنی گدی کیڈے
نیں ویندی۔ جھٹھو صیب کوں آپنی باہ ہئی۔ مجیب کوں اکھن خلاصہ آلاؤں۔ اوں اکھیا خلاصہ کیا دا
بھریے میل وچ اوڈا تھیں آہیں شہیں سنساں۔ میں کھٹی پٹھاں اپنا پچھا چٹو تے پیرے تھوڈ
میں تخت تے تہساں پچھے ایساں اٹولیاں۔ ہئی تاں کیاڑی آلی پیر یحییٰ خاں آپنے بھر خود ڈاڑھی
کنا مجیب کوں ڈھا کے کٹوں بدھ تے منگمری آن وارڈیو نہیں۔ ہن ہدیج چھوڑی وچ جھٹھو دی چو
اکھدو تاں منوں چا مہری تاں، جرنل، زیدراے سلہری تے شیر علی خاں ہن جیرھ ہن سادھو

بیٹے و دین۔ اکھن بکتے ماں بھٹو جسیں او نڈی کرت ہئی اکھیا جنہ تے مار کا گنڈھ ڈٹی و دین جو
 جیڑھا ڈھا کے وے سے اوں دیاں جنگھاں بھنے ماں۔ ہتھ وچ تاں بھئی خاں تے او نڈے چھاڑ میں
 دے ہا بھٹو دی ڈڈھرائی و اوچ ڈالگاں تے ہڑوں بھڑوں دے ڈر چا وے ہن۔ ڈرا وے ہن
 پاکستان دلوٹا کر اڑیں تاں کوناں کڈھیا ہا۔ اٹھیں کنوں کڈھیا ہئی ماں ہا۔ اے تاں
 اسا ڈیاں آپنیاں کر ماں ہن۔ اسا ڈے پنجابی بھرا لویں دیاں۔ ہن تاں آپنیاں فوجاں آئے لشکر
 ٹھاہی کھڑے بنکلا دیش۔ تے اگے بنکالیں کون کیرھی کئی ٹوس گی ہئی۔ جنرل بھل حسین جے پڈھڑے لکھ
 ڈتے جو اساں پنجاب میں کون چیندے تے ہٹیں کون اُنڈ ڈے تے بھجیندے آئوں۔ ہاکی کرکٹ فٹ بال
 پے و پار اِن کھٹیں بنکالی کون ہتھ ناں لاوٹ ڈتوں۔ جنہ محل کھینڈن کڈھن کنوں لاچار ہا تاں
 پلس فوج تے وُج و پار وچ کھٹوں آوٹ ڈیوٹس ہا بنکالی کون۔ اورک جنڈ ڈے تے جان چھڑوا
 گے ہن اساں سرانگی کاٹھ وچ آئے پیوٹ پنجابی ہاں وات وچ ڈٹی کھڑن۔ پاکستان تاں گیا بھٹو
 صیب کون ٹھنڈی ناں ہئی۔ فوجی ڈنڈا ہتھ وچ چاتے مہاندرا بن بیٹھا۔ حق تاں اے ہا جو ول چوٹ
 کراویں ہے، کھٹیں ہن، ول صاحبیاں ماٹیں ہن۔ آن ای بیٹھا، میں تاں ول آپے ڈاکھے کون پالی
 ڈیویں ہے۔ بھٹو کجھ سنبھال تے سرکار دے نالوں لواتوں ہے۔ نندھ وڈے ہندوستان دی مار پی سا
 ہتھے پے ہن۔ تہڈے تخت تخت وچ اوویں وی جاتی سبھے وڈے ہن کھٹوں تاں کھٹوں حرام
 دیاں گھٹیاں کھا رہن سے۔ پیر گریب گریب، کم کم دی چھڑی دھم ہئی، ٹراڈاں ہن۔ کرناں کرتاں اہو
 کجھ ہا جیویں منڈھ لاڈا بادشاہ کریندے آون۔ ایں کون ماراؤں کون کٹ۔ پیاماں پیاسا میں چوٹاں
 مہاندرا میں پک مٹھ تھی تے جیڑھا بدھاں بدھاؤں پلو بے چہاڑے کھنچیندا روڈا موڈا کر کھڑا ایں۔ جیڑھا
 الاوے کنبہ کون کھلا کنبہ کون بجا۔ لٹ پھر مار کٹ کنوں کنبھا میں ناں گھٹا ایں۔ جیڑھا ناں وٹے ناں

ٹھوک "ذلائی" آلے کاٹھ اچ۔ ملیں نال ڈاڑھیاں گند کیاں تھیاں کتہ دی چت وچ ڈنڈا
 کتہ دے وات وچ۔ وشل وی بھڑا لویں۔ زناں اگھاڑیاں کر خثولات وچ سلاڑھنوں میں۔ چھوڑ
 پا کر میں کوں دگ پنڈھ وچ جڈاں پلس ہتھ لاتا اگھاڑا کرتے کتے۔ پونٹ سٹ جولا بو تھیں چھک
 گھنٹا۔ تیدڑی میدی بادشاہی اے ایسا گالھ ناں ہئی۔ جھٹو صیب جیوں وٹنٹس پاپ کتا۔ پر
 دل کتہ ناں چانا۔

لطف خاں کیا حالے۔ دعائیں کروں تھیں، بس جھٹو صیب دے وعظ پیٹھ مندوں۔ جھو
 صیب دے "وعظ" ہن الویں، آن جو کھڑے ہے پچھ وٹن وچا چھوڑے ہے۔ آجو بڈاڑا پئے ہے پیر پیر
 تاں ناس ای ناں چھکے ہے۔ کھڑا جو وچے ہے جھگیاں ول آو تھیں ہے۔ ہک پھیرے میدے ابوالشہر
 ریڈو کھول تے نیسا چا ڈٹس۔ میں اکھیا کیاے بابا۔ اکھیس جھٹوے وا۔ امیر دا الاون قدر زاناں ہورو
 تاں پچھے ہال وی کک بچھے وڈے ہونڈن۔ جھٹو صیب گھنا لیندا ہا۔ اپنے وس کنوں لکھ میں دیر ناں
 لیندا ہا۔ وا اوں محل پینڈی اے جڈاں تھساں کتی کرتی کجھ ناں کھڑے ہوو۔ کتا پدھرتے پیا ہونڈے
 ڈاٹلن دی جاہ میں ہونڈی لوڑ میں پھری۔ ہک پھیرے آن پھٹا اکھیس ایسے جیڑھے کم میں کریندے ناں
 جھین چور۔ مونہوں کڈھ تاں کھڑا کچھ کھڑا اکھے اس کوں اگیتے ناں وچن ڈیو۔ جھلن کیوں او تاں
 سدا سٹواں ریڈو جھٹی دیندا ہا۔ میں آپ کنیں نال سٹم۔ پے جہاڑے ڈیندے اُبھرا پیا ہاتے میرزا حسین
 تے میں مولانا عبدالقدوس ہاشمی دے اگ تے صادق آباد ٹیشن تے آن گڈ بھٹیوے۔ میر صیب میگوں ڈیکھ تے
 اکھیا، ڈٹھے میں اپنے جھٹے دے لچھن۔ میں کنوں اگے "خیر میل" وچ مانی ٹکی ڈیوں مچا وٹن الا جھٹ
 بھدالی گیتے ولدا جاب اے ڈیندا گیا جو۔ سرجی اکھیس تاں کیا تھی پیا۔ میں کنوں اٹے پیا کیوں
 ساہ ڈیوں ہالوک جھٹوے۔ لوکس اصلوں ناں گھالی۔ جھٹو آپ مٹرا تھی گیا۔ تھی کیا دا ہاپا آ میں

برو بھرا تھیندا گیا۔ بھٹو کوں اللہ سسٹیں بھٹو کجھ ڈٹایا، جان سچان الاون پورن کھاوٹ پھون۔ سدھ
 کرے پے تاں سپری بنیں لاسکدا ہا۔ اکھو کجھ بے کرو کجھ۔ مہا ندریں کوں ایویں نہیں ٹھنڈی۔ توں آساں
 سداں ودے بھر کوں۔ رڈو وچ تاں کہاڑے فریندا ہا اکھون انگریزی وی پورن کنوں لکھن دانگر ہا
 مغدوم زٹس، لغاری۔ انھیں تیر تھیں دھر میں مال گریب پورل ان ایے ہاتھی ان کون
 بھج سبکدے۔ پدھے اڈوں۔ گنڈھ پھلہی بھٹیوں تے ائی ہئی، دل چیرھی کرن آئے ای ساگی بھٹو صین
 اتوں ایاضا، الحق ہون بے نظیر سوٹرن بچا ہی کلے وکڑ تے پے سبھ سٹون سوٹر اللہ کیا پورے سٹی کرندی
 اے۔ اسادے پک سوٹر کوں اگوان بٹن بادشاہی کھاوٹ آپ کوں پڈھ گھڑا، گدی نشین، لکھن لکھو او
 داشوق اکھ تاں جے جیم دا ہنس پیا۔ چون وچ بچھ مسئلے وڈیر میں دے اکوں سہماں بھئی پیا۔ تر کتھہ اکھیا
 وہ واہ۔ گالھ ای وہ واہ جہی ہئی۔ تریے بچلماں شیکر بچھ بچھ گیاں۔ سوٹر اساد اچون وچ تاں ناں
 پز چون وچ گیش گیا بلی۔ چٹوں وچ پھن جوگاتاں بن گیا پز کجھ بھوک وی بھری گیش۔ گوہ بچھ بچھ پٹا
 تاں ہا۔ بھئی خاں آلیں چونڈ میں وچ مغدوم زادہ حسن محمود کوں کوئی ناں کوئی کھلاری تاں ڈکھاوٹی ہئی
 صادق آباد میں آن سوٹر سسٹیں کوں اٹلیاں نلویاں لاتیاں آن چاتا۔ توں میں توں داگوگا۔ توں اٹھی پاناں
 جے ناں جاوٹاے۔ پیا کوئی نہیں لھدا۔ سوٹر سسٹیں گیا پندریندا۔ سڈ تے آساں۔ صاحبیں، کنوں وی چھپیا
 گچھا کتھوں میں اکھیاں تاں فریندے آدو۔ پک دھک ڈیو کھدے تاں آلو۔ ایہا گھڑی ای۔ ناگر لگی
 تاں ایہا لگے۔ کیوں جو چارزل تے ٹرن تاں کھٹن سوکا بھئی بھدے۔ کلے سیر بچھ مایا ہوئے اوہا اپاں کنیں
 لھدی کوئیں۔ وچ ناں وچ وڈ میں داناں اے، اوں ناں اے سندرک ہتھ گنڈھیندی پی اے۔ داناں
 چکا ڈیوں میں دگ تاں اٹھن۔ اکھ کجھ تاں تہراوٹوں۔ اچھو سسٹیں۔ سسٹیں ایجا تنکیا ایجا تہراوٹوں
 جویت وچ لکس۔ جیڑھا ہنٹاؤ یا مغدوم نور محمد اوہو آپ ڈنڈا بھن تے اٹھی کھڑا تھیا۔ بچھ سوٹر سسٹیں

اکھن ہن۔ ہن ناں سئیں ایویں ہے جو جماعت اسلامی وچ وڑ ورتو، اکھ ناں او تاں بیئی مان ان۔ چکا او
 مولوی درخواستی آلا ٹولائے ہوں ناں گنبد ہجو، اکھس او تاں ملاں ان۔ ڈوں ترئے پے ناں چائم پرنوٹر
 صیب دے ہاں تے ناں پے۔ پچھے باقی تاں وچ بچدی اے سپلز پالٹی۔ ٹساں آپ وی تاں ملائے آلا زمین تے
 کھڑ تے البندو اللہ لوک وی ہندو، توہیز چل آئے وی تھیوے۔ سپیش ناں کاڈھا کڈھ سنگسو۔ اکھو نہیں
 ایساٹی چنگی اے۔ "آپ خوش تاں جہاں خوش" پی واہ وی تاں کوناں ہئی۔ میں آپنی پالٹی دی گالہ وی پئی،
 اکھ ہن دیر ناں لا۔ اٹھی بھج۔ وچ کراچی رئیس امر وہوی کوں پے جیڑھے پتیں گھیل تے وچ سٹا بھٹو دے
 اکوں تے وارا منگو اوں کوں۔ اچھو سئیں جھٹ کنوں پچھے میں دینوں شاہ رفیق طاہر صوفی پرنسٹنٹ محمد حسن
 "معتبریں" دی پک ٹولی بناتے وچ لٹھو بے گرنجی۔ پتیں تاں گھنٹی ہئی کراچی۔ میں امر وہوی کتیں گھم سارا
 بھنڈن تاں میڈی گچی وچ جوہا۔ میر رسول بخش پاپور ناں امر وہوی فون تے الاٹا۔ اوں اکھا میں پتیں کوں
 حیدر آباد کنوں سدھا بھٹو صیب دے بنگلے تے پچھاں۔ ٹساں وی اٹھیں میں وی اٹھیں۔ بھٹو صیب دے بنگلے
 تے بانھے ڈگ گھلی کھڑے ہن۔ ادا آساں میر صیب ڈا اسلامی تھیونائے وچ ڈس۔ اکھ میں اتے ٹولی آن ٹساں
 ورتو۔ لنگہ وچ اگوارا اچ کر پتیں تے آقین ٹنس ڈھونگر اٹکالیوے تے سدھا بھٹو بخش پاپور مچھاں
 وٹی پٹھا گنڈا ہا شکر سئیں اٹھیں فوجیں میر علی احمد کوں ڈھکے، اٹھیں کوں کالی ڈنگی تاں نہیں چئی وڈی،
 پک سوچالی لاتی اتیں تئیں وی آساں میل ہندہ ڈکھے۔ جھٹ جھٹ وچ پاڑھا تھی وچے۔ اوہنا ہنگالہ
 زکھ تے پی دے منڈھ وچ "بادشاہی جو خیر بادشاہی جو خیر" پاند ٹولی بھانوں جوہا۔ ایڈوں امر وہوی گھٹا
 ماری ملاہی وچے۔ میر صیب ساہی کڈھے ساہ پتے تاں میں گنبد ہجانس۔ کنتھائیں وچ ڈھرائی ڈانس،
 گھٹیں دی پچھے گھت ہئی۔ میں وی اے اکھ تے ماری جوہا دقا با د آلا وڈا تک ڈاڈھا اٹکھا دی ہے
 ویاڈن دے ڈاڈا وی نہیں، آساں بھٹو دے کھٹل، سالہ ڈرڈھ متھا مارتے پک اشرف کوں ڈگ لائے

اُوہو مخدوم زادہ حسن محمود کوں دھک پٹا روے سے۔ جھٹو صیب اُنھیں جُل تے اُو نہری چٹھی تے ہتھ رکھے
 پٹھی تھچے۔ پچھے آساں چالو آسا ڈاکم۔ میر صیب سوہنی کالھ کیتی۔ چھوڑا صداقا باد کیوں، آسا ڈے کیتے سَمورے
 نیک ٹھٹھو کن جو جتھا میں اُوہو تھجھا۔ جھٹو صیب آوے تاں ایفند و نس۔ ایں اکھ تے میر صیب بے پامے
 اٹھی گیا۔

جھٹو صیب دا بنگلہ سینگریا پنکریا پاپا یا۔ چکی چکی جھٹ کٹوں پچھے جھٹو صیب اُنوں تے لٹھا میڈ
 پوڑی کوں پٹھی ہئی، سہماں امر وہوی بیٹھا ہا۔ اڈڑا کالھ بھرتے اکھیں، جھٹو صیب۔ مونہہ وچ میں پیتس پیر میں
 اکھیاں کیا دا ہتھ ڈیوٹا، امر وہوی پڑے ٹوڑیو منس۔ اچھا امر وہوی صیب خیراے خوش او۔ ڈوہ میں
 بو ترپل۔ جھٹو ڈا مونہہ جھٹاں جھٹاں یکانی ہوندا ہا اُون نکل وی ہنس۔ میر رسول بخش بر میل کرایا۔ رحیم یار خان
 کٹوں تیس نال پلن اُن۔ میگوں اکھیں ٹور میں کالھ کٹوں اگیتے۔ دل وچ تاں دھیکیم پیر پچھے نیک نش آلائی گیم
 اُوہو کجھ جیڑھا میر صیب کوں سنائی پٹھے ہا۔ جھٹو میر سٹی پٹھے سنس۔ جتہ نکل اڈا میں جلتو تے کالھ لگی،
 اُنھیں پلی۔ چھو کرے، پھٹ کتی۔ ضرب پڑے تے اکھیں، میں بنکماں! ڈوہ ڈوہ میں اگوارٹ میڈ او۔ جتھا
 اُون لکھیج پھسج دیندے۔ میں وی چڑھ تے اکھیاں شک ناں تاں گچی گھن تے لایم۔ پالی دی سنڈک دی
 دیکھ تکر اٹی، تے لوکس وچ بھانوں اُن بھانوں دی کالھ کیتم شان مان ودھاوٹن ڈسا ایم، اکھ
 تا پرتے طالب المولیٰ کوں گھن وچ۔ میں اکھیا جتہ کوں آساں زیندے پیوں اُوہو وی گرماری پٹھے
 اکھدے جھٹو کوں آتو تاں زلساں۔ زیند اکھنہدا جھٹو صیب چکیا۔ تہ کتی پٹھے تاں پٹھاڑے توں
 توئی پھر کی آلا حجاج گھن آو میں تیس وی میں ناں جلساں۔ میں آجاں وی ناں پیا مڑاں۔ لاڑکانہ
 توئی تاں تلساں یارھی تے آندے پیو، اُنھوں آسا ڈے پیر دے گوٹھ توئی پیر تک لگے۔ میر صیب دیاں
 وی وچ وچ اچ چیراں ڈیکھ تے اے وی اکھ میر صیب دا اکھن میر اکھیں تے پیر میں اُنھوں پیر

کیوں کڈھاں۔ میں ایچھا نکھیج گیم تے بھٹو صیب وی زور زور دی ڈے گھن کیتی جو تیرے اٹھی تے در تے ان
 جھم کتوں جو الہ ہے ایہو کڑا باٹ کیا دا ئے۔ کچھ تا بھٹے صیب حنیف سیر زادے دے اے اکھن تے وی سچے مارا
 جو اے اوہا کالجی جیڑھی سندھ طالب المولانا کون اکھی نہیں۔ امر دہوی صیب تاں ویرا بھئی گیا پان و اجھیں
 کون ورتیس پیا۔ وڑھ جھڑ میڈی تے بھٹو صیب دی سندھی وچ پی بھیندی ہئی تیش وی اسا ڈے سو تر ناں
 رات کون فون تے ڈٹھے پیا آساں تاں اتھاں بھٹو صیب ناں جنگ کیتی اے تون اتھیں پھٹیں، آ میاں
 کراچی۔ اوڑک بھٹو صیب پٹیں ناں الاون کتے اٹھیا پے کوٹھ وچ ورتن کتے۔ در تون میں وی چھڑا کتوں
 ڈٹس جو مکلا دن ہتھ میں چاہنٹھیا کتا۔ مشکیا تے اکھیں رات کون واندھنٹھیاں، گن گریساں، وارہ لگانا
 جلساں تون حالی میر عبد النبی کاجوں کون تاں مل۔ بھٹو صیب میر صیب داناں ڈوں ترے پھرے جو چاتاں
 آساں وی اکھیا ہن اے تاں کھڑوں میر صیب کون وی ڈٹھی جٹوں۔ میر صیب اکھ میاں تیرا ایہو سو تر تاں
 بھٹو صیب کون کالجیں کڈھیندا اچھا چھاڑے اوہو ہن ورت آسا ڈا بھیندا پے۔ میں اکھیا میر صیب اوہ
 کالجیں گیاں وان وٹھنڈیاں ہن ورت اے دین دے در تے۔ میں وچ اچ ڈاکٹر مشر ضلعے تیم پارخان
 دی بندی وی میر صیب کون آن ڈتی، پتوں تان کوری رکھی اے جھی۔ ہک ننڈھے تک کتے مر حمت حنیف
 نارو داناں لکھیل ہاؤ ڈا تک اچھا کھیر پیا ہا۔ کوئی پی پی دے کتھے تے پڑھن تے دل ورتھن کتے تون جو
 ناں پیا بھدا ہا میر صیب کون ورتے تاں ناں پیر سو تر اسا ڈے داناں لکھ کھڑا ایس۔ آساں اکھیا ہن موکل
 فزیریں گڈاؤں۔

عیش لونگی وی آساں ناں گڈا ہا۔ بھٹو صیب جنہ محل مکھینڈن اوں کون ہتھ ڈاتاں
 اوں ڈاڈھی سدھیر ناں جوش دا ہک بہت سٹائیس اوندا مطلب ہا۔ روہ دے پنڈھ ان آپے ٹنٹس کون
 کچھ ہولے ہولے گھن تے ٹر چوڑ ناں چاڑھو۔ بھٹو صیب دا اٹھن پٹن وڈیر کا ہا۔ پھوت پجات، چھکاٹ

شکات، بالبرجے وی لٹوڑ لٹوڑ تے پے ملین، مخدوم طالب المولیٰ اٹھی اٹھی پیا کھڑے۔ سبھے تہیں پدھے
 کلام، میں صدقے میں گھولی میں قرباں و جیاں۔ صاحب اچھی ویو، صاحب اچھی ویو۔ لگی پی ہووے،
 پنجاب بھلے پیا ہووے، او آکھے میگوں پگ پدھنو، پیا آکھے میگوں کھارے تے چارھو، لوک میگوں
 چنیں، پگ آکھے ڈندی آساں ڈنڈے آلوں، ہن اتھاں گریب گھر ریاں پیا کریندے بھاگ دے
 زور تے محابا بیس دا اتھاں ودھیا پے میاں منڈھ لاذا بسر ڈٹی انداں او ندی کوئی گن ای نہیں
 جھٹو کنیں۔ جیڑھ کڑھ دی جا ای کوناں سٹی وا۔ جھٹو توئی پچن مسخر اذت کھنوں ہا۔ مانی کھاوٹ دی
 محل چالیو نیں "چیرمین" مال گڑ کھنوں سدداں پیر خیر خوش کنوں اگتے الاوٹ کوڑ حالتاں دولے بادشا
 آیاں ہن۔ میں تاں تھڈے ننگلے کنوں نکلن سستی گڑ دول کڈھ ماریم ادا اتھاں کتھ دی جاہ نیں پاکستا
 دل اڑگے رل گے دودے دے پالیں وانگوں ساگی ایوب تے یحییٰ آلی دھراں ان، جھٹو صیب زبرائے
 چند اتھاں ہن کالھ تے ڈٹی کھن چناں آلوں تھے۔ "چیرمین ماوڑے ننگ" بنائی پٹھے پنس قلتبان
 گھٹ آپ وی کوئی۔ سندھ کنیں آکھیا پے تاں ایویں پیر مہن کیدے و جوں، پیا ڈگ ای نہیں بھدا
 ڈینہ ابریا تے میں تے ماسٹر شیخ محمد فاضل و شیخ ذر جھٹو سے، ماسٹر صیب الاچے کیوں سندھ
 ماریا مخدوم طالب المولیٰ سندھ وا گھدا۔ آکھے ہن کیرھی بولی الاوٹ۔ میں آکھیا آساں آپن میں آپن، آساں سرائیکی
 جانڈو میں سندھی۔ آکھیو نیں۔ چکا ڈیوں حال۔ بھلا سوٹر آسا ڈا بچ تاں وے سے پھرناں گھرناں تاں نیں
 میں آکھیا سٹیں میں کنوں ودھیک سچینڈن۔ او ہے وقت وی ہن جڈاں او ہر آساں کوں جھٹو صیب
 کنوں جھلیندا ہا۔ جھٹو دے اکھاں ملائی پپ تے اوندے کتے کفر ہن۔ ہن جیدوں کیدوں دھک جھل
 تے آن سدھا تھے، بھگتاں کجھ اپنا و جیسے آسا ڈا کیا کر لیسے۔

مخدوم طالب المولیٰ سندھ دامور سینری پڑھن جہا ڈیکھن جہا۔ مچھاں تھبا ماری پیاں

پنٹس۔ ساوی بشرٹ لٹڈا چولا ساوی پتلون ٹھمکائی سببیا شنت ایس وارڑوں پٹھا یا جوسلوار
 تمیص ناں ہنس، اصلوں اوپرا اوپرا۔ مسخدم صیب بھٹو صیب کنوں یک چھٹی وی لکھوائی تے
 آکھیس مٹن رات ڈینہہ یک کر پھو۔ بھٹو صیب واندا ہووے ہے تاں چھک چٹونس ہے۔ ڈیکھ
 ماں آپ بھٹو کر پیا پے جوان۔ چوہار و لاڈلی پنٹس۔

آدم جایا آندا تاں منڈھ لاڈا یک پے کون کہیندا کہیندا۔ نستی کھڑی ہووے تاں
 ڈھرائی ڈے ویندے، گھٹا کر چڑھیل ہوندی اس۔ جیوں آپاں ڈیکھدے پٹھوں جیڈے کیدے
 کٹکا لگا پے۔ بادشاہیں دے جھیرے پھو پترالی آلی سیمان سٹوا گھتین۔ بھٹو شراڈاں تاں فریندا آیا،
 آساں آئیوے تاں سارے منڈھ۔ بچ بھر ویسں کوئی وڈا منڈھاناں ہووے۔ گریب امیروچ جیڑھیاں و تھیاں ان
 ایسے ناں ہووے، لیکا ڈے سٹے سٹوں، بھرا بھرا بن تے پکے تھاں وچ کھو سٹوں، پکے پینگے وچ جھوٹوں، یک پے
 دے ہاں تے لیٹسوں، پکو جہا پیسوں بند لیٹوں، ساری بڈی سرلاری ہووے، سرلار لوکس دی ہووے، لوکس کون
 بچا تے بھجور کون باہ لائے آپ آلا پے کتھاں وچ شتا۔ لوکس وچ جٹس بھٹو و تھیاں ایویں آساں تاں نہیں ڈٹھا جاتا
 گھر گھتے ہووے تاں بی چالھ ناں تاں بھٹو زور ہا۔ جیندیں وی موٹیں وی۔ آساں خیر مال فریدیں چڑھوے مانیاں کھا
 پھلاں اباڑ تے سٹیں کون جے بھٹو دے گجکار وچ ڈگ والو کتوں۔ جیڈیاں سینگیاں زل نہیں جھٹیا
 آلا وٹن یک پے دے یار بھتار ایجے پیجے پھٹیاں کڈھن، ٹونگے لگدے آئے ہول اے وی مار یونیں اڑی تیکوں
 بھٹو پیا مٹن کیا آکھوں نلان مکھ کرنی، آکھ سنداں کرے۔ اللہ اکبر۔ جماعت اسلامی آئے آپ منی و چون جوں پیا
 آئے اللہ اکبر دی جاتے جے بھٹو دا ہنکارا ڈیندن۔ جیڑھا بالیں بچیں زتیں جوانیں ایجا و تھل ہووے، اوہ
 ہتھ کڈھا سبھنیں کون صٹ تے دھو تھیں دھیں جالیں تے اپنے پیراٹیں دی سیمان کونوں نکل وچے ہیں
 کونوں وڈا ڈکھ پیا کیوں ہوندے، میر رسول بخش تالپور، سراج محمد خاں، کھر تے بے گھنے بھج پاسا کر گے۔ پیا کڈ

دُجین ہے۔ اللہ سٹیں وی ڈیکھیا بیٹھا ہا بادشاہی کھسین دکٹوں پچھ ملتان دچ حجاج کنوں کہہ تے ٹریا
 ناں پک پلیسی بھٹو صیب کتے ڈگ تاں لوکین کوں دھکے ٹکے ڈے تے ٹھہرایا آجیا کٹس پیراں آکھیا دوتے ٹوں
 میگوں فرجنٹی کیوں نہیں ماری میں نیگوں لو لے لانا ہم و شریگی۔ ایڑے شریتر آلا بھٹو گھٹ مٹھرا ڈھوڑے
 کتلانے۔ مخزبل ڈاڑھے ہن آپ نور مند خاں لٹنڈ ڈاکر بلوچ کوں بیٹھا ڈتے اوٹیں بجاٹل پاپا چولے
 لیراں کرگتھے آتے بیٹھا ہروے کتھہ پدھرتے کچھری وچ مجا ایس سدھا ہتھ ڈیوے سدھا میں بیٹھا ہتھ کھر
 کوں رساتے پچھے آئے پگے کنوں پچھدا ہا بیٹھا ایہو حرامی جو کر کدھی ودے کر لیے کیا۔ کوئی دھک تاں ناں پتا
 ویسے۔ ڈیکھو میاں چھری کانے مال کھاون میں سکھایا اٹھن پتھن ڈاناں اٹھا ہنس۔ ہنس کیا بیسیا میں وی
 میڈیاں پاوے، موٹریں دے بھاڑے میں بھڑاں۔ سہاں وی میڈا بھٹیوے۔ کھر کوں بدھ تے اٹھ تے لہڑا وی
 وچ سٹو ایس، اوں وی پی کوئی واہ ناں ہی، کٹیں مال کھوایو نہیں تیں وی پیر جج تے پنجاب دا صوبا
 آن بنیا۔ ستر چایا آپ کوں آپ ہو سس۔

مزحنت مجا لیاں زچ تے کدھیندا ہا۔ لاڈکانے لٹھا پیا ہروے، ماسٹر فاضل زور رکھتیں،
 ہن تاں جُل، سنجہ پراے تاں کھڑے، پیر دا گوتھ تے سنجہ پیر ڈا تڑ پگوتے، جُل ایہو تھورا لا۔ آکھیں
 تیکوں سد کوئھی پتھی او خنزیر میڈے تک وچ آیا ودے، آج اٹھا پے اس واروں میں نہیں پیا
 لکلدا لاڈکانے کنوں۔ لمب تے جیرھا چڑھے ہے چوڑیا ویچے ہے۔ پلس کوں کٹو ایس ایہوتاں خیر چکا کٹس،
 ساری خدائی دیاں جتاں ایہے کیتنوں پک پھرا چا آئے تاں کیا تھی پیا۔ اڑدو آلیں کوں پنجس۔ چور قتی
 ہن لمب وی پلس کنوں مروا پدھر کروایو ہنس۔ ذہمان ایچھ ہن بھتار کنوں سار میں دی پھچھی وی
 ہی۔ کھڑ تے ناں ڈیکھے ہے۔ نر مادی دی گن ہناں ہی ڈھکی ماری چٹی وچین ہے۔ کشتیل ہا۔ چوں کوں
 اگے سا نگھروچ میل ودے بدھن۔ پیر لپکارے دے فریدیں وی اٹھیں جگھ آن کتی۔ ایڈوں میلے نہرے

بچھے و دے ہووے۔ سرکار دے واروں ہوں تل بکلا مالک منظور خاں لغاری یا۔ بچھ تے دگ وچ وچ شو
 تھیا۔ تھان جیڑا پیدا ہووے جیڑا ادھ کھن پتر تھان سرکاری بنگلہ وچ ساہی کدھو پئس جیڑا آباد کنوں
 پی سڈی پٹھاں پچھ سداں او جیڑا اولاد جو کجھ اولاد۔ منظور خاں کون تان دلجاہ ڈٹس پرتھک تے
 آن لپا۔ پچھن سیت اور لے پر لے گنڈی بچھ پے، میل پھٹ گیا۔ تھان جھو کون کوسی والکے مخدوم طالب اللہ
 زوری وچ سٹ تے گاڈی بھجالی۔ جیڑا ای ساری کٹس باغی گھوڑے، تھل تے سا لے پرتے آن پندیا
 تھان میں نال ڈاڑھی کتی ہی پتر میں تھ کالے نینکر پندا صادق آباد وچ جماعت اسلامی پھینداں روایاں
 پئس، انھیں وی اوبالی مار۔ شکاٹ پھکاٹ۔ کئی پئس سودہ منظور خاں لغاری (چوٹی زبیر میں) وی ضلع
 بادشاہی کنوں تہ تے گھروچ پٹھا۔ تے بیٹھارت ڈینھاں رت رتاں۔ بادشاہی تے پھن کنوں پچھ صادق آباد
 آ لے میل وچ میں پالیس کون جھو ڈکھاؤن ڈکھن گیا ہم۔ میگوں کا نڈھا کون ڈلوے ہے۔ جھاڑ میں جھنڈا کھار
 تے جھو گھوٹ کون چڑھا کھرایا یا اسان کون ہوں کنوں پترے جھلمو نہیں، جیالے تے پئس دگ جھلی پھو کئے
 کھڑے ہووے ڈیڑا وانگن۔ پتر میں میل دے پچھوں ول سرکدا سرکدا اکوں وچ کھڑا م۔ ابو الفضل الرحمن
 ابو البشر کون وارے وارے تے کھٹے تے چا تے جھو ڈکھاؤن۔ ڈیکھن دی چس اس واروں ناں ائی جو جھو کون
 پاک پڑیالی وچ وار کھڑا یون، چھڑا سئس دی سرڑی کھڑے ڈیکھوں۔ الایس صادق آباد وچ وی بے بقا
 بے چسا۔ جماعتیں مغدو میں تے چٹوں پئس ڈاڑھیں کون پھیندا ڈرھیندا ایہوئی گیا۔ مغدوم الملک
 غلام میراں شاہ اپنی کچیری وچ تہ تے اکھدا ہا غناہیں دیاں شامتاں ان پکڑتاں جھو دے مہاندڑے
 وچ بھیموئی ہی

جھو وچ کئی کرات ہی سئس۔ ٹونہ وچ منیا ہنس جیکر۔ نہور وچ گھنا پھندا ہا جھلیاں ول
 اوے پئس ہے۔ کو مے اچ سرکے ہے ودا تھیں وی ہا گھی مارے ای مارے مولو میں دے گندی آ لے آجھوں

کہ دھن دیاں چساں آپ وی گھننے ہے پے وی واکھور تھے پے ہورون ہے۔ چھو لے کونوں دیرناں لاوے ہے
 نکل پدا ہا۔ شکیرے لاہن کئے نشہ پیندا حلوہ تاں کو نیم گھدا۔ اپہیں تے وی جھمراں پے کھپن نہورے۔
 ناڑیں دا پھکا تے کڈکار۔ جھوڑاں سیماتی ودا ہا، ڈٹھی ودا ملیں دی کئے ویرہ لوکس کونوں دین کونوں
 پرو بھرا کئی وڈی اے۔ مٹی نریساں سدھی پڑے۔ ودا چیرھی پیا کھپیا۔ جھوڑاں ماں شیعہ ہا
 ناں سنی ناں دو جانے دہرا گستی۔ پترالا پے کہیں ہاں تے آن وٹی چڑھس، چونڈ مل مانڈریش کونوں
 چلے تونی قادیانیش کونوں ہک بئے ناں لاتونیں چٹن ناں پڑس۔ پے وی وڈے وڈے کم اٹھائی تاں ودا
 ہا پتر۔ پیا تھیسے آلی بے غرضائی گھنی ہس۔ کھاوٹ پیوٹ سوہنی کو جی دے وپار وی گچی گھدی وڈے ہوند
 چنس۔ پتن منگن دا شینہ ہا۔ عرب اوندے وکڑا وچ آئے وڈے ہن۔ امریکہ تے روس کونوں دھار تریجا
 تک ٹھاہن دیاں رتھاں وی کریندا ودا ہا۔ ڈاڈھیاں چاڑھیاں ڈیندا ہا پتر مسلمان دا ناں اے ہن تاں سچے
 پچھنگ تے پھور وگھتے۔

جھوڑی ڈاڈھی ہوت ہوا ہئی تئیں وی بہاول پڑھوے آئے زوروں زور کھٹ گئے ہن، بہاول
 دا مطلب سرائیکی صوبے دی ہک نشانی ہئی جیرھی گولی دے زور تے پنجاب پستی پیٹھ۔ اڈوں نکل بہاول پڑولا
 ناں پڑتوں، ایسا اللہ سئیں کونوں چنگائی ہئی، بہاول پڑمتان دیر فازی خانے کونوں زنگر سگھ ٹوٹے پٹک کئی
 وڈے ہن، ہن آساں ول ہک جھیسوں ہک ہا ہے ہک ہوں۔ آساں برحالی دی جگہ کریندے آہوں۔ اللہ
 سٹے۔ جھوٹیکھے تاں بناب صیب کونوں بھرے میل وچ اٹھا پلہا گروے ساں تاں سارے سرائیکی بھڑوے
 بن کھرہن۔ چن ہارڑی بے نظری وی پیوڈے پیریں تے ہے۔ اکھدی اے سرائیکی بولی اٹھن نہیں تے پے سرائیکی
 ودھارے میگوں جھون، پڑمتاں میں تے سرائیکی صوبے دا ڈوہ آوے سرائیکی میل وچ میں ناں آج آواں
 وے ناں پے چاڑے۔ ایس تاں پچھے سدھی میل وچ وچن دا مطلب اے یصیا جو تہاں بندھو دیش ٹھاہن

وچ رٹل او۔ پستور پٹاٹلے میل وچ بہند و تاں پچھے پاکستان کنوں دھار بختونستان بناوٹ وچ
 ٹاڈا ہتھ اے۔ بلوچیں دے سہڑے پچھو تاں دھار بلوچستان آلی گالھ تھی۔ گالھ پنجاب دے ونڈ و لہاڑی
 کتھ نہیں کتی، اماں ہا مے آساں ہے ہے آساں کوں اساڈی ہڈی ولا ڈیو۔ ایہو کڑھ پاپ دی گالھ
 جو ٹاڈے مونہ جھنیں پے تعیندن۔ آساں پاکستان کنوں دھار بختیوں دی گالھ ای کیوں کروں۔ دھار
 بختیوں کتے زلے ہا مے کیا۔ بے نظیر ناسر شکی میل وچ ناں آوٹن ایس کوں اکھ بن ادھکا آگوان۔ خیا سرائیکس
 کوں وی نہیں امدی کندوں رانا ماہا جراب کوں منوائی کھڑے کتھاں آپنی دھرتی سٹ آئے یوپی۔ سرائیکی ماہا
 سٹھو کجھ ہونڈیں سووندیں پچھ جت وچ ماری و دے چیدن۔

کٹھان بھٹو کنوں پچھے بنا ہا، اوں کنوں کوئی سکھ ہے۔ دھاڑ دھاڑ پی کھڑی ہئی، ہے آساڈا
 ہک نکلے جو ان کرار ڈھکی پیٹے زل گنوں ہے و وے۔ بھٹو ہندوستان و تین توٹی ایہا دھاڑ گھوڑا لئی آیا
 شملہ وچ وٹ جھل تے آپنی دھرتی وند و اوٹن دی گالھ منوائے دل آیا۔ جو انیں تاں آگے پچھے و لٹاے دھرتی
 وند و اوٹن سٹھرا ناں ہا۔ گھر دیاں کڈھیں پکڑے جہاڑے مارے پے بیٹھا۔ چلدا پلدا آپ کوں سووند اوے
 بھٹو دے آگوں من تے اٹھے ہے۔ رفیق باجوے دے کم ہن۔ ولی خاں جے ہاں سٹیں جیا سٹیں کرتے نکل
 آوٹن پچھے اکھ پیٹھے ہے۔ مونہ سٹھا ڈاڈھا پٹن پرا اکھ بن پچھلی ماری جھنیں تے ہونڈی اے۔ کشمیر آلی گھس
 کھو وی اوہو مر جھت کرے ہے تاں کرے ہے پے وچ اکھ نہیں ہڈی۔

قائد اعظم وانگن قائم عوام وی جئے خیم دا، پٹنٹ پتلون، کتھی آیا، مائی آلا پلا تاں رات
 ڈینے نکل۔ بھٹو کتھ گن کتھی ہی تاں پاوٹن ہندلوں کوں چھکاوٹن وچ یار ہواں بینگر ہا۔ پیر خڈاں اے
 اکھ بیٹھا جو میں گریب داں تے گریب بیٹھے، پچھے سٹھن ط تمبھس کوں ایجا ٹھما کتھیس جو پاکستان دا کیا امیر
 تے کیا گریب دیسی بنیا و دا ہووے۔ ایس کنوں آگے تاں سو ہنا کوٹ پتلون پاتی پسا نگی تاں بیٹے آوٹاں

آلی گئی ناں نکل ہووے چنگے چوکھے میل وچ آون ڈیون ناں وڈن۔ گریب کون پاون الاون دی بھو
بیشک بھٹو ڈے گیا۔

اساں کون وٹ کیہی سیمان ہی ناں کوئی تات کھاون دے پون، ہن وی ساگی نیل دول۔ بھو
صیب ودا تیا۔ اسان پٹھ سٹیا۔ ہے داناں مغرق رئیس لغاری دھ ہونڈ میں جیند میں چاون سحراناں ہا پیر
کئی نینگرین گڈ بھی نے کا نڈھس، آن منڈی (صادق آباد) وچ ٹھہرا کتس۔ او میں ناں جماعت اسلامی کون
پاکستان داناں بعد ہا، ہن اللہ کما مٹاوی او ہے ماری وڈن۔ بھٹو پیرا پکڑائی دا چٹی ودا ہا۔ بجایا گیا
پکے تھے۔ گڈ کتسوں وند ولھا تے کتسوں، ناں توں ناں میں بھو کج اللہ داتے پاکستان دے نا توں یسوں
کوئی وڈیرہ ناں ہووے کوئی پنج ہزاری نہ ہووے۔ جینر پک ناں رکھساں، این کریساں اوں کریسوں۔ او تاں کرن
کرتے پڈے بچے مارکا اکھن دین کون بھرا تمل اے۔ جیڈوں ننگھے، جماعتی اکھن ایہو وواہو، توو توو
دھار۔ صادق آباد وچ آن پھنڈاں و سالیونیں۔ کئی وٹوہرا بھٹو دی گاڈی کون او نڈے منڈ کتس کون ایچے لگے
جو پک چنے ڈی تاں بانہ وی بھج پی۔ نٹوں شہرے (رحیم یار خان) کون یحییٰ خاں نال اڈا ایس۔ میکوں اتھاں خون
پے کریندے ہن، چنگی و سالی ای۔ وٹھ وٹھاں بھی گی۔ اسٹر کٹوں اگے سارے پتھیلے وچ تھے خنولات اچ۔ عزیز
صیب دا پیو وچ تے گنل ہا پوڈی جائے پتھر بھٹو تے کتا۔ ڈھکیجنا تاں ہا۔ سرکار دے وارٹیل کون کڈھاوے،
رئیس امر و ہوی کٹوں چار نیت لکھواتے وچ سٹو ایسے۔ شورش کاشمیری دیر ناں لاتی "چٹان" وچ چھاپا تھی گیا
ہر کتہہ آکھیا یار ہوون تاں ایویں ہوون، پیا کج ناں تاں روڈ دے تاں وڈن۔ اٹھوں چاٹو سے جو بھٹو وی ہے
کئی تھے۔

ترے چار میالے انھالے کڈھ تے دل کالھ آن کھڑی چوٹ تے۔ پے سچے پک پاسے پی پی پی پیا ہے
ہل تے تلوار دی کھیڈ۔ اپنے لیکھے نٹوں تارے کفر تے (اسلام) دے تھیرے وچ پے لگے۔ رات ڈینہہ بھج بھجیاں پے

گی، مارو مار اوزک آن پدھرتے چڑھے کوئی ڈاٹھا۔ پی پی کھٹ گی۔ نمون تار میں آلے اٹھی ہے، دھاڑ دھاڑ
 گھٹ ڈٹونیں، کھوٹ و وئے کھوٹ۔ جیڈے کیڈے دیہہ آلی پھری آگی، کم کار کھینچ گے۔ چون و لا کر ڈو۔ پی گالم
 ناں سٹین۔ آن مچ مچے لوکس، ڈبوئیں ناں مپاڈے ڈتے ڈبوئیں آئیں ناں۔ خود رسول قرآن دے ناں
 تے کئی موئے کئی مٹھے کئی کٹھے۔ مفتی محمود پروفسر غفور احمد حفیظ میرزادہ نوابزادہ نصر اللہ خاں، کوثر نیازی آپ
 بھٹو دی جٹ پٹ آن چھک چھکی آن سندھراں مارن پٹے، اکھ ناں نمون تارے تے پی پی ناں کالم مہارو
 امریکہ پے کرنیون۔ ڈڈھ ڈوں پینے این کرنیڈوں اوں کرنیڈوں وچ چھک گیا بھٹو صیب۔ مار سٹیں چوڑوں
 کراون تے ولایا۔ چون دل کراون دا مطلب ناں ایہو باناں جو آساں ڈہاری اوں۔ جتنہ محل ڈہاری اوں
 ناں سٹ ایہے محل مارٹیاں سندھ لاپدہ تے آڈوہیں تمھاں ماری تے وچ پیا۔ ایہو سدھ ناں آئیں ناں آئیں،
 آلا ہے کیسے کھیب، نیش۔ من تے۔ شاہی آج ناں بے جہاڑے پیسوں اکھ تے اٹھی کھڑا تھیا۔ ایڈوں نمون
 تاریں آلے فوجیں گوں چینی لئی ودے ہن۔ اگیا ناں ہر کوئی ودا ہاڑکھ تے وٹ چاڈتو ہن۔ ناں نمون تارے
 ناں پی پی پی دھاڑا مار گی وچلی۔ جنرل ضیاء الحق وٹھ تے مری وچ وچ وارڈیس۔ ضیاء الحق آلی کھڈوی
 اپنی کھٹل ہنس، چار چاڑے ڈھک تے بھجا یونیں۔ پیر بھٹو ڈاٹھا جاتے ناں آیا۔ چک ناں پی پی ودا ہاڑ
 بھج پاسا کرے ہے چار چاڑے کھاوے ہنڈاوے ہے۔ ضیاء الحق دی بھت دی ایہا تھی۔ ڈو جھ پیرے احمد رضا
 قصوری دے پیو دے خون دے ڈوہ وچ ڈھکیڈونیں۔ ٹوں میں اکھیا خون دی انڈاے ویرہ باد شاہی دی
 اے۔ چار چاڑے واڑ تے ڈاڈے سے نیش۔ پشی دے آٹوں پشی وکیلناں زوروں زور تھیاں۔ منت قاسم
 زل تے سٹیاں۔ چنوں اکھیا ٹنگوس تڑے اکھن خون بھٹو تے نہیں کھڑا اکھیا ہوس کھنڈو تے گھر۔ چرنجو
 پے، گی، پیر ایچی ناں۔ بہروں اندروں اکھ چاکھ بھینون پے گی، متاں جوان کوں ماریں میاں۔ بھٹو جے امیر نے
 پڑھیل پونے ڈوں سالہ لوڑیے، پیشیں فزریں دائرن چیون۔ پیر تھیاں ناں پدھوئیں نیش۔ کوٹھی لگ گیا میں دی

چوٹ چھنڈاٹی بیٹھا ہودے۔ جنہ نہ محل جگ اوے بنس ٹی دی شی وی بھن گھتے، لکھے پھاڑے، پھاڑے
 لکھے۔ اکھیونیں ہن ٹپوری آن بھئی ایی لکھناٹی تاں لکھے۔ اکھیس، ناں۔ ایہو غماز تاں ہوسس ڈیکھو
 متاں میگوں بسیندے ہودن پچھاڑی دا لکھن تے وی سمبیا ہن ڈول کھنوں لکھن ڈیندے ہن۔ میں
 نتوں شہرے ودائیم جڈاں اکھیونیں جھٹو پچا ہی چڑھ گیا۔ ماں پیریں وچ وچ ڈھٹا۔ اکھیں ڈھٹاں
 ہیئٹی سٹی پڑھی وڈوں، بادشاہی کرن پیریں دا سودا ہوندے۔ ضیاء الحق نا حق پک شو کھڑی کون
 بے خفاں کر ماریا اوہو مورہیں ڈاڈا ناں یا۔ اوہو جیکر فتویٰ ہا تاں تساں آپ منیے جو پک پھرے قاشد
 پکے ہن تے وچ بدھیے کون آلوایا ہنیں۔ خونیش ناں دی وچ وچ پار ہونوں۔

گھر کھنوں آجی پتر وداہم تے حسنی بھجدا آیا مونہہ نہ محل اتلی بو تھی اکھ بابا او....
 بابا جھٹو شد اچھا ہی چڑھ گیا۔ جھٹو اسدا ڈاپو پھراناں ہا، آساں جھٹو تے اونڈی پیلز باٹی دے وی
 ناں ہا مے پتر اوہو شمت آساں وچ وشد ہا۔ ہوں ڈینہہ ناں مانی پکی ناں کئی چڑھی۔ پچھاڑی دا
 بے وس تھی تے اکھیا ہنس سرانگی ڈاڈھی بھٹی بولی اے میگوں تمام وڈی اے، خواجے آکوں ہاں
 جھٹن لکھے گہدا گیا

رداں دی ماڑی دلری غلیلے

سرڈے تے خواجے تے سوہنے پاک رسول کون وچ ڈکھیں دی اپیل سنائیس۔

۸ / فروری ۱۹۹۰
 پیر دا گوٹھ

CSLB

AP

ظامی

چنپدا چنپدا منہ ہر تراچیا، سلوار قمیص، کوٹ چناچی ٹوپی پاتل پک پڈھرا آکھنیں
 آن بیٹھا۔ بنانا الاون، ہولڑے ہولڑے، مٹھراے بول، مٹھار مٹھار۔ میں ظامی آن سرانگی ڈاڑھیا
 آساں پٹیو پتھر اڑدو دے مٹھل، اے بلا کتھوں آئی، جل تون جلال تون، کوئی ٹھک باز دین ڈاناں
 ہووے۔ ابا اڑدو کتھوں اٹے تلے تھیو نا ناں ہا تئیں وی آئے ڈاناں کرنا پمدے۔ آو تئیں اے
 ناں سرانگی دا لکھاری وی ہے، پک ڈٹھن ڈو جھا ترخ تے پڑھیل۔ پڑاوں تھے کون چھاپن ناں
 ہوں دے وس وچ ہا ناں آساں ہاں بدھن جوگے۔ اے آکھیا میں ناں آپے دال ساگ جوگان
 آہن ڈرشد کون سبڈ ماروں، آپے پیران پیر غلام میراں شاہ جیلانی کون سوڑوں۔ پیر مبارک شاہ زیلا
 غلامی جو کتھدا اٹھا ہا اوہیں زور تے مغدوم صیب آلا ڈگ ڈکھائیں تے اے ڈیکھ میاں کانگ، لکھ
 سٹی ام، اٹھی ہن بھج پتہ ناں، اللہ داناں گھن ٹردا تھی

بیٹا ناں رہ اٹھی فقرا

تساں اٹھوں تیدے بھاگ بھڑ بھن، اللہ دی آس، اللہ دی آس

ظامی صیب گٹھل پٹھل ہا۔ وچ تے تلے وچ بیٹھا جتیں آلی جاہ تے۔ مغدوم صیب حالی

حوالی تھیا، عرضی پڑھ حال سٹ تے آکھیں تلے ناں تون اٹے تھی پتہ۔ امیریں کون وی چکے پونے دی
 شیجاں پمدی اے۔ لنگر ڈاٹکرو دی کھو ائیں پنج سو روپیہ وی دان کتھیں۔ ظامی سرانگی دانگتا

با، بلکھن، بلکھ تے ول پٹن، پن تے پرنیداناں ہا سرائیکی کتے سرائیکی وچ کتاباں چھپویندا ہا ظامی
 آساں کوں اساڈی سچاں ڈے تے موا گھنیں نعلیں دا تباب نکلے سسٹس آہاں۔ ہاں تے ہتھوڑ
 تے ڈٹلو ہاں منگن ٹکلا سٹھراے۔ وڈا کٹالائے آپ کوں مارا تے جیوٹ۔ پیر جڑھے کچھ کڑن کتے
 اتوں تلے آہن چڑ چڑ تے آپ وی چڑھ ویندن آپے خوش قبیلے کوں چارھ تے ویندن فردے نیں،
 اگوں پچھوں وڈے ہوندن جتہ کم کوں ہتھ لیسو ہتھ لکل ہو سس۔ جتہ توٹی ظامی چکے اللہ کرے
 آہاں وی پچھوں۔ جتہ توٹی سرائیکی اے اتلے توٹی ظامی ہے۔ اوہیں فردا اللہ ناں ماراں۔

خدا بخش بے لچھنا ہووے تاں پچھے کھڈ لاکھڈی کھڈ وکھڈ و پیا پوے۔ بشیر احمد سنگریا ناں
 وگڑیا۔ وگھرا گیا وڈھرا گیا ماسٹری تے بس کڑن عیب ہنس، توٹی جو کوبلی آلی ہی ٹور ٹور ڈرا ڈرا اہو
 لانگا تڑپ محمد بشیر احمد ظامی ہا واپوری کنوں نکلا اڈوڈو سرائیکی دا لکھاری وچ بتیا۔ آہن آگے جتو
 ملانی ریاستی ہا واپوری دیرے وال پکا بولی دے کٹی ناں۔ راناں ڈینہاں پڑھن جا جن مال و پار
 وچار وے خفتاں وچ پیا گول پھول تے ہڈھا سوداناں دالائس۔ "سرائیکی" ظامی دی کنت
 راوے۔ جیڑھ میل چڑ تے مچھنیں کوں گڈا کر کھراوے، پھری دی گنڈھ وچ ہڈھ پلھاوے سرداری
 دی پگ وی اوہو چھکاوے۔ ظامی سرائیکی سردار ہا۔

پنجاہ کنوں چڑھے کنوں پچھے مہاندرا ڈیکھن جو گاتاں ایجا نیں وچ پچھا، نیندا گھنیدا ہٹری
 وی مکلا لیل پک ڈڈھ ڈند اوں تے وی کھن چا لیل۔ میں ظامی کوں جھو جھو ڈٹھے پراوہو جتہ توٹی ساہ ہنس
 ہاں نٹھ ناں ہا توٹی تم ہڈھنی بوے ہے ہڈھنی رہے ہے، ایہی اوہی ناں مانگے سرائیکی دی ہنس۔ سرائیکی کتوں
 جسی جسی کتوں ٹری زکیوں اٹھدی ہندی کتھاں جاہ آن کتس، گنڈھ گنڈھ اپنا کتس، سرائیکی اٹھن ہنڈ
 کھاوٹ پیوٹ، جاوٹ کنوں قرن ٹھیں کتس کاڑھا کڈھیندے، نڈھی وڈی چکی پوٹی سبھ کالھیں ریاں

لہجہ تہ لکھت دی ڈور وچ پوندا گیا۔ پنج چھ منٹے میں وی سانجھی تاں وڈاں
سیف الملوک مولوی لطف علی اُردو سرائیکی

سرائیکی زبان کا ارتقا

سرائیکی اردو بول چال

کانڈھ تہ کانڈھ

سعدی آکھیا

چھلاں دے ہار

نخلستان قواعد

پے لعل وی ہوہیں ناں بھٹے کھڑاں۔ ما لعات سرائیکی، بہار سرائیکی۔ وچ ویتھیں کون، پک پی جیج
وی آساں لکائی بیٹھوں، کتھا میں ہووے تاں ہووے۔ ”بہا و لپوری زبان دی بسم اللہ“ گنڈرا جاپنا
آلا ہے کڈاں ذاکا میں وچ اُتے تے ودا نشریندا ہا بھڑ بھن چر بجن کٹوں بستوی کٹوں پست کٹوں آپ کٹوں
آپ سانجھی آئے۔ ظامی دے ہوئے آپ کون سچا تم تاں ہوں پتیں کون بسنگار بسیندہ سراماں کرماں مال لاتی
بٹھاں۔

گودڑی پدھ تے آپ کون گولن، لکھن تے ول چھاپن کیتے ڈٹھو وے کستا ہتھ وچ چاونا پدھے
جھولی اڈٹی نہیں پوندی اڈ ویتھن۔ گھنٹیاں کتاباں ملے گھن تے پڑھن وے۔ پڑھن ناں و پار خیر ناں ہے ای سٹی
جھاتی تاں پوہا چا آپے آپ وچ۔ ویندا تاں ساہ جھڑا اے ہنو کیج تے ظامی ٹھڈے ساہ بھرے پے تے رنک
وی ہے بیٹا تے آکھے ہے، دوئے رہنواز محمدی آپنے سرائیکی چندرین دوئے چندرے، چیتھیں بھالناں
بجلیسن، فرسوں تاں گھجیں تے موہری دے ڈرے لاتی کھڑے ہوہیں۔ ڈکھیں دے بار کھل تے چیتھ آیا

دھک ڈیوں جوگا ہووے وی ہے تھیں ڈیوے کتھوں ہے سدا میں سہندا آیا۔ چیت ناں آندی ہنس،
 چڑے کتہہ ناں ہے۔ سرائیکی تے سرائیکیس وچ ناں ساہ اٹکل ہنس۔ اپنا ساہ کون گدھیندے۔ اوندنا
 اکھاں ہا سیاٹے سندا پتھن کتھوں آگے آپی چند آپی ساہی لکاتے تیکہ گھتیندین۔ تلکھ کتھیں ناں مارن
 گو کیوں ناں چاون،

بلکھن پتھن کھا دھ پتے دی کتھڑا مال آپی جاتے۔ ڈاڈے پوتری آلا جھان ظامی دی
 وی گتھی گھدی آیا۔ ایہو گلاناواں ناں کتھن دانان کرن دا، پے ڈینہہ ننگیے۔ کچھ پتے پتھڑا پتی زہندا
 ہنس پتھامی کون سرائیکی دی بھوں ہئی جنہہ کون ڈیکھ ڈیکھ تے کئی بے سیمان ان جان تے چکے بھلا
 وی ٹوکاں نکالاں کتھن پتھوں کر گھندے ہن۔ ظامی کون چکانا سئی آپی تن وون، آپی کیا دی
 اوہا سرائیکی تن وون وچ ویندا ڈیکھن ہے تاں پول مارن ہے۔ وونے او ڈیکھو سرائیکی ویندی پتی
 اوے۔ او ڈیکھ سرائیکی ویدی ای۔ سرائیکی وو سرائیکی۔ ظامی کون ساہ پے ویتے ہے، سن ہنس
 تے مشکے ہے، چھندا یا ودا ہووے ہے۔ اللہ سیں ناں وی اوں دی جٹ پت سرائیکی وچ ہوے،
 آساں اوں کون نوا کیوں اکھوں

۱۱ فروری ۱۹۹۰
 ۱۲۱۰
 سیردا گروٹ

قائد اعظم

عظیم: قائد اعظم

1961

عظیم: قائد اعظم

قائد اعظم

مشہور جناح

سیمن پٹر جنل میاں پٹرنان پٹر کبرار کا وی ناں اکھوں بلی گھٹکی تھیے ٹھانا
 ساہ چالی ودے ہونہن میں ناں ابوس اکھیندہ لہجیوس آپ جتنا منڈھ لاذا تعلیم ہوداں ہیر ڈیو
 ہوداں۔ آپ سو بھاڑی ہوداں ڈاڈھ تے از رنگ میگوں ونہن بھر چونہ ہی آلے میاں مٹھے نا
 شو تہ ناں روتہ نہ، وچ کھر و منس، میں اکھیا توٹی جو آپٹیں کون ماری ویندو شیش وی ماری تا ویندو
 میں جو انیس دعا عشق آن میں نیگوں جھرا ڈیکھن آیان۔ آساں تاں گڈو وانگن ٹچھ چیت وچ پالی تے ٹھیں
 کون وٹ ڈتی وڈوں ناں پٹرنان کت، جو ردا آتا ناں شادی دا ناں غمی دا۔ جناح صیب دا پٹریے دا
 پٹر ہوسے جناح جو ان دا پٹریو۔ وڈا زیرہ ہاں جو ان دا وڈی حیرت ہس۔ اندریاں تے پھنڈے ناں پٹریا مار
 ہے توٹی کھا جاٹھے مرینا ہا تے وٹ ڈے تے آن لیکھن لیندا ہا، منن آلے سندھ وچ من ویندے ہن۔ سبھو
 کچھ حساب ناں بیت ناں دل ڈکڑ ناں سدھا ستواں ڈوں ملک، لگڑ ناں ہا ناں خشتا شتو، اصلو ڈنگ
 ہا۔ واپچھ وات ناں ناں آپ الائیں ناں پے دی وٹیں، پے دی ماری کھا وٹن حرام ہس۔ آپ کائیں
 آپ کھا دس، مسلم لیک دا لکناں وچائیں ناں پٹرنان ڈٹس، چٹی گئی وڈھی کنوں پیرے ہا، لہج چٹ
 کھی سبھی ولے وکڑ ہے حرام۔ وکانا وی مرد میں شیں ناں، او پے ملکہ ہا سرو جنی ناٹھ وڈے بیٹھیں کھنہ
 وات جو ماریا ناں مانی صیب چمک تے اکھیا، مونہ کنوں الاو میدا ملکہ ہے، ہیرو مسیح پڑے، ہا پڑو ک
 سگڈے، جناح ناں آگے وکانے ناں آگوں وکھے۔ آساں آپٹیں دی سیمان آپ تاں کتی نا کھرا ہیں
 پے دا اکھیا ناں منو چا۔

جناح کون فائدہ اعظم حیدرآباد دکن دے کہنے، نینگر اکھیا ہا۔ جناح کون سیمانن آلاوی گھٹ
 ناں ہوئے وے۔ جناح وچ سرداری تے اگوان بن آئے لکھن ہن ناں اللہ سئیں اکھوایا خدائی لغار اریو
 ہوندے۔ گاندھی تے مولانا ابوالکلام آزاد چھے اکریا میں نہا تمیں وی فائدہ اعظم آکھ تے جان چھڑوائی۔ میں
 اکھیاں اڈھے دکوں وی من تے موئے، وڈائی اللہ دی ذات اے آساں جے مار کا پے گئے تاں بکھ تے
 آکریئے ورن، جناح بنگالی ناں با پیر جادوں اہ پتیس بھولا بناتے بدھ پلہیندا ہا۔ مسلمان دی وڈ پیر
 کرنی اے مسلم لیگ بنو، کانگریس دے لغز اڈارن، سئل بناتے اڈ گھر دے داٹے ہوں ناں اگوں ٹرو
 ناں تاں گھر تہن چنگائے۔ کراڑیں تے انگریزی دی، آپے پیرا میں دی نمب چٹ ڈیکہ ڈیکہ دل بھجاکر
 تے وچ ولایت و سائیس۔ کئی وت اکھن انگریزی دا ٹکر مل ہا۔ میاں اوہیں ٹکر مل دے ناں جناح ہاں
 بمبئی وچ میں بنوایا ہا۔ لوکس بنوایا ہا۔ کتے کون منیا ہنیں تاں بنیا ہا۔ جڈاں بمبئی کفوں پیر اڈا ناں
 دی ناں ہنس۔ دل تاں ایما سکھالت وی گورے دی گنہو۔ گندا جو کڑاں تھیا آپ کون۔ او بھجکا
 تساں دل اوں کون ولایو وے۔ دل اڈو ہوں بمبئی اڈو ہوں ہندوستان تے اڈو ہا گورے کون کردھن دیاں
 چالیس۔ گھائی کراڑیں وی کوناں۔ جناح انگریز ناں تاں بکھیا کھرا ہا، کراڑ چنگھاں چنگن تے ہا
 ڈو جھی شکھ کراڑیں کون وی ڈیوٹی پے گی۔ کراڑ کلکھا ناں ہا چوڑاں مسلمان وی ہتھ گنہی اڈا
 ہا ہتھ ڈٹی وی بدھی کھرا ہا، مولانا حسین احمد مدنی، مولانا حبیب الرحمن لدھیانوی، ابوالکلام آزاد علی علیہ السلام
 شاہ بخاری، گنہو و ہندے تاں سو توٹی تاں کھڑیں تریشیں پچ وے سو شوکت علی محمد علی وی اڈا
 ہن پیر چھاڑی دا جنہ متھل ڈٹھو نہیں کراڑ انگریزی دی وٹ ورا جھلمندے جو مسلمان و ہندا تاں
 پئیں ایہ تاں تلوں ڈٹی وچ۔ ڈڈ میں پھرا چھیکر وچ کراڑیں دے لکھن ڈیکہ تے اس تے وی آپگے
 ہن جو ابویں ہے تاں دل انگریز مندھوں وچے ای ناں۔ گاندھی کون مہا تمانا وٹ والے ایہ

پھرا۔ گاندھی جی آجین گندی گندولے سانجھن دیاں چالھیں کریندا ودا ہا تہ مولانا حسرت موہانی جبرہ
 نے اکھیا ناں ناں آساں اپنا گھر آپ سمجھیسوں انگریز اپنے پیر آپ کچھ تہ دیندا ڈیکھوں۔ کم کاری
 الف ب ایے بھولے کیا پڑھے سن، آساں کتنی کھڑوں ی توٹی پڑھی وڈوں۔ ابوالکلام جے آساڈ
 صاحب تہ کر تے آگوں پچھوں، کراڑیں کم لٹھا ڈر کھان و شرپا گڑ دکھایا۔ آساڈے چوٹوں سردار
 کراڑیں دی کچھ تہ جڑا خیل ہن۔ جیڑھا کڑھا جناح تہ چوٹیا آوے۔ جناح ہر ہمیش آوہا کالج سٹائی
 جیڑھی مسلمان دے ہاں کون وچ لگہری ہئی۔ گھاٹے کنوں بچیندا آیا ڈ سلیندا آیا۔ مسلمان اورلی پرلی
 گند دا ہا بھانوں اچھ لے بنکال آسام دا جناح دی کالج تہ کن ڈیندا آیا پچھ ماہ وی ڈیوں پے گیا
 حق پچ اکھدا ہا ناں موٹے، کوڑ تہ محل ماڑیاں بندیاں ڈ ٹھن وے۔ ڈینہو ڈینہہ جناح دا بخت گھاٹا
 بچیندا گیا۔ انت پاکستان بنیا۔ سارٹیں ہاندریں بچھنیں ٹوٹیں زور لاتے سر لور بچکے، ناں تے ناں
 تے پاکستان ٹھہر گیا۔ گو جناح جاتی۔ جناح آپ گن سٹاؤ کھٹیا کیں ڈٹھا۔ گاندھی فلم بناون لائیں
 کوئی ڈس آوے تے۔ گاندھی اس ہاتے ہر اوں ہا۔ ہن۔ ہوسن۔ اپاں کوں پٹ اے پے دی رن
 کوں تازی وڈے زہنوں اپنی ڈاڈے پوٹری توٹی توری رات ڈینہہ ہوے کھلے وچ۔ جناح دی سیمان
 اپنی سیمان اے۔

دلی خاں صب تہ پے غیر لگی آکھن مسلم لیگ انگریز دی انچہ اے۔ آساں کڈاں
 لکھے۔ جناح کانگریسی ہا کون آکھدے کوناں ہا۔ ہا پیا۔ اے وی ہا ہوا انگریز مسلمان کوں کراڑیں
 کوں بلکھائی اڈا ہا ڈ ڈھرائی کراڑ وچ ہئی ہیں واروں مسلمان تاں منیوے انگریز دی پٹ تے
 جبرہ دیندا ہوے، کراڑیں دا آٹا تاں کوناں کھلے اوے کیو مسلمان کوں چھنڈ چھنڈ پے بھنوں۔
 گوریں دے لہمیں تے، کیو بلی۔ انگریز ڈنھیں کوں چرہا تے چھاکا۔ ہن توٹی نہیں رہندا، جھنوں

کشتوں کھٹاں جھل تے آپنی گورکوں جتلی گور و شیج جھٹس، بدھڑی زندی جیوں سنو زندی دی
تات جو گپ ہوندی اے، تئیں وی دگ دے مڑاں کنوں نہیں زندا انگریز

سراشکی داناں گھنوتاں آپنے پنجابی پھرانوں کون مرچاں لگ ویندن، آساں بھلا کیہ

دو جوں آلاوٹ صٹ گھنوں آپ کون آپ کیہ دے وچاؤں۔ مادا قباد کنوں ڈوں سوکوه اے سلیمانکی،

ایہڈوں ڈوں سوکوه دیرہ اسماعیل خان پے ورتو۔ منگرمی تئیں ایہو سبھو تل سراشکی اے۔ ۱۹۴۷ء

ایہو تل سراشکی منیج ویتے ہے تاں میڈا ایمانے پنجاب پنجاپٹیں کنوں ناں کھسیجے ہے، ادا آساں پنجابیاں

آپ وچا آلو، پگ کڈ کر اڑیں تے بسکھیں ایہ دے چا سٹی، ہن۔ ہنڈ وٹوں گورڈ میں نے لگھری اس

آکھ دے اسدا پنجاب اسدا ڈی پگ۔ سو جھلا ایتلا وی کو خٹیں نہیں جو پگ داستان کیا تے ناں زئی ناں

خریف آکھے پگ کون دانگ لگ گے۔ پگ دادانگ آکھ دے کیا کون ان۔ ایہا سمد ہوتے، چیرے کھتے

جاہ دے۔ سراٹکٹیں کون گولی دے زور تے تلواریں دی تہڈ تے سداں کو نہو کھو پیر آساں مرو لیسوں

سراشکی ناں ڈیسوں۔ آساں پنجاپٹیں کون زکی رہاؤن کیتے سدا یاہے۔ اسدا ڈی گچھی وی گھن وچن

ایہا لکھ پڑھ کوناں بھی سی ایہا بول ناں ہی جو باہ چا وٹ ائی، باور چن، وی ہن نیہے۔ سداں زتو

پھو کھنوکھاؤ ہنڈاؤ، نخل ماریاں خنیراں بناؤ دھارو کوئی جھل پل ہے ناں ہی۔ ناں بنو سراشکی بلشک

پنجابی سداؤ، پیراں دھرتی کون پنجابی ناں آکھن ڈیسوں اے پیر فریڈ دی دھرتی اے، اے خواجے دی

نگری اے۔ آساں دانا دی نگری داناں گھدے ناں رکھتے۔ نروار ناں ٹرے۔ مہر خدا اکر اڑ کون پڑ

آپ ناں سبگو، چک ولاؤلا آساں کون مریندو، کیہی سراشکی کون اے سراشکی۔ اے تاں پنجاب اے

اے تاں پنجابی اے، تھو لہا مہاندر اتلسل اس۔ پیلی ایمیں ناں جو ان بنو۔ آساں پھروں ایمان آند

تساں ناں اوں، گڈ تھیوو، آساں کون سنو، چلو جمل کھنوں آپناں سبھیں کنوں، آکھ دے پیراں کیا،

سرانگیش دا اٹھن ہتھن، مرن پھرن، مٹھن جاگن، بولن زرن، دھاڑ کون کھاو پون
 کھلن مشکن، کھیپن کڈن، پتھن کڈن، بھجھن دھرکن، مین تک، مونہہ متھا کن پھن، جنگھ ہانہہ تاروی
 پھوکا ہٹ پھوسی، ہنگن مٹھن، ساہ سرت، روون ڈٹکن، اساڈی ہرٹھہ نساہراے، اساڈا کجھ وی،
 پنجاپ میں نال نہیں زلدا، زت پون دی بودھا، خنبودھا، اساں چوسا کروں تاں مٹھتے فرسوں چہری
 چانہہ تے لونی شربت آج تھیں نال چکھوے، امیں دی جس اٹوں جھارے پی تے وچاوں اساں کون
 ڈاناں آوے۔ کچی نکلی بھور کچور کر کھٹوں تھیں دانگی اساں کون پچدی اے توے دی نمتھل اندرا کمال
 گھتے۔ اساں سداں چیسوں پکاو وکھاو، اساڈا کیا۔ اساڈے لچے لو فرزند روی اساں نال ناں زرتے۔
 اساڈا خواجہ روی کجھ مساک دی آنج، دھرتی پانی دی مشک پی پنجاپ کون اپنی بشکھیل ہووے، فن
 کفن دفن پنجاپ میں نال نہیں زلدا، اساڈی لکھت پڑھت، جو پڑیاں تے بندیاں عربی فارسی کون کجھ کجھ
 جھینڈیاں تاں اٹن پراپ کون و سارن اساں کون ڈا نہیں اٹھا۔ پنجاپی دا اپنا پڑھت اے، او تاں
 لکھیندی وی گور کھئی وچ اے۔ علامہ اقبال مٹھے، دین ایمان تے لولی دا سار پکو جہا ہونہے، گھٹ
 وردھ نہیں ہوندا، جس اساں کون دین تے غیرت اٹھدی اے لولی دے وی غرتی اوں، علامہ ڈالا
 پک پھیرے اپنی زال تک بھٹی، ورجھتے اکھیس، میں اپنی ما کون ایویں مٹھتے اے، ایویں ایساں
 زال کون چراون تیاون کتے ولا ولا اوں مٹھتے مشکا ہے وڈا۔ لولی پک سچاں اے، قرآن کتابیں
 وچ قوم قبیلے دے ناں لکھیندے نہیں اٹھتے۔ چیسوں شردی آئی انھیں پیریں تے کھڑوں اساں
 اساں کوئی نوں تاں نہیں کڈھ ماری، اساں آپ چاڈھنلو، چیسوں لور شردی آئی اے اوں لور۔
 شردی چلے۔ ناں تاں لکھ کاہیں کنا کنا تھیندیں گھن تھیندی اے۔ اساں وی پھیں ستویں
 پاکستانی اوں مسلمان اوں، پنجاپ کون دشمنیں کیرھائے جو زلفندے۔ اوڈا ناں تاں چٹو۔ پنجاپ

دی جس بھرور کرٹن آلے دے ہتھ میر پنجا میں کنوں اگے سرانگی ناں بھن گھنئیں۔ آساں تاں آپنی
 دھرتی آپنی کھیل سیمان منگدوں۔ منگدے و ددوں منگدے زمبھوں کھنن آلی کالھ ای کتہ نہیں
 کتئی اگواٹ پنجاپی ہول مارٹ پئے پگن، سوہنا سر نہا گھنٹوں رت ورتاناں کر تے سموں، ماں
 کوڑ کا بناؤن ڈا امدے آساں تہاں بھٹل ہوو و۔ بھائی وال منگے ماں اڑوں نال ایویں الیندے،
 کیوں ہتھوں بھڑوں آساں کون مسلمانکی کنوں وی تھر کیندے، شہدی آلے ڈنہ ماں ہندوستان وچ اہل
 کیندین، اتھاں تاں مسلماناں کا ندھ ڈیوں گھنوں۔ آساں کون ماں منن دی ریت پنجاپ کتھی اے،
 آساں اکھدوں جیویں تہاں ہا وے پتوے تے ہو سو، ایویں آساں وی دھرتی بولی شودھ با مے پتے
 تے زمبھوں پنجاپ اکھی پیٹھ آساں ناں چاٹوں سرانگی پھرانگی، آساں تاں چاندوں سیدھی زاند
 سوٹے دی بھڑوے تہاں ہو کون سرانگی سرانگی نتھا چا کھا دھ وے، نول کتہ چا دے ناں ہوو
 ماں۔ ہن ڈشلو جو آساں کیا کیا ماں منوں، کیا کیا منوں تے کیوں منوں۔ پاکستان بناؤن وچ اندھا مانا
 ہتھ میاں سرانگیس دا وی اکھیں پٹ تے ڈیکھو ہووے ناں سولھاں آئیں پے پیا۔ پاسا جھٹن آلیں دی
 پاکستان سیمان کھس گھنئے۔ آساں وچوں تاں کیڈے وچوں۔ ہن ماں سوہنا پنجاپی پاکستان پنجاپی
 دین ایمان، میڈی نک گیس پر ہن قرآن تے اسلام کنوں وی پنجاپی لو اوٹن پے گی اے، جیکر
 دھرتی کون وی دتوں منیجے چا تاں کتھوں کتہ کنوں کوئی لو ماں آدے ناں کوئی کتہ کنوں لو کر لے،
 جیڈے کیڈے خنبو میں تے ہیکار ہووے۔ اخباراں ریدوٹی وی راتاں ڈیہاں پنجاپی پی چھند کیندے
 سرانگی داناں نشان کینی۔ کتھا میں اٹلیس وی شہی تاں بھرا کون بھراوائے ہن: اڈی میگز
 ڈس تیدیاں کتھاں اے تاں میں اڑوں کون گھن آواں: اے میں آپنے کتھیں نال مئے تے ولدا جاب
 بلکھا تھ، جو جیکر پنجاپی بھرا وی بھن نال ایویں الیندے تاں پچھ آساں تخت لہور دے قیدی تاں

پے۔ غلامِ نقلاں فریڈین، پیر ایجاں نقلاں اللہ ناں مرویے۔ پنجاب دا ہر جاتے جھیراٹے، ظفر علی خاں،
 عطاء اللہ شاہ بخاری، شورش کاشمیری زردے مرگے، ایسے سرتی تے جو تھا اقبال پنجابی ہن پیر اقبال پک
 بیت وچ اکھ گے۔ ڈیکھن آلی پنجاب کٹوں اگلاں ان۔ سندھی پلا جھلی جھولی اڈی بیٹھن، بلوچ گھناکر
 بوٹے چئی ودا ہوندے اوں کون مگر جھلیغین، پٹھان کلاشن کوف دے زور تے ساہ چئی وڈے، سرائیکی
 کون کوئی واہ نہیں بھدی، بنگالی پک دیاں ڈوں سٹایاں وی لایاں وی۔ آساں لغور کندہ دی کالی آ
 ادا مٹی بھٹوں۔ میں وت اپنا پٹا گھت بیٹھم۔ کیا کراں، خرم مرصفت آکھیے
 ڈنگھڑے در بھن بھن پئے آتون

گالھ چاتی وی ہولی کٹوں ہاے مکھے وی اُنھیں۔ آپاں جانڈوں جو سر سید ہندو مسلمان گنڈھ پ دا دگا
 چئی ودا ہوندا ہا، جڈاں کراڑیں اکھیاں نال تے اوں لکھیے تے ریمے پچھتے پچھ پائے تھیا، کٹھ کھوکی
 گالھے گاندھی نیاراج اکھیندا ہا آساں کیوں قرآن دی نقل ماروں اُردو مسلمانیں دی ہولی اے۔ اُردو
 دے سانگے آپ کون سجاتوے، پاکستان کھتیوے۔ ہن پنجاب گھر دے گھر وچ پاکستان دے پاکستان وچ
 سندھی کون میندے بلوچی اکھیں تے رکھیندے، پشتو کٹوں نہیں چھکرا، پیاماں پیا۔ اقبال اوپن یونیورسٹی
 براہوی کشمیری، برہو شزکی، بستی کون مئے ناں مئے ناں سرائیکی کون ناں مئے۔ آساں یارا پنجاب دا کیرھا
 پیو مار گھتے۔ آساں تاں یار وی بنائے تاں پنجابی وڈہ سرائیکی گھٹ پیراے کیا جو پنجابیں پیرھی وچ دی
 پنجابی پنجابی دیاں پکاراں ان ڈاڈھا زور تاں آباد کار سڈھ ویسین۔ پنجابی سڈھ واڈ آباد کار سڈھ واڈ آساں تاں
 تسان کون پنجابی چھرا تاں اکھسون تسان پنجابی او پیر سرائیکی پنجابی تسان آباد کار پیو، پیر سرائیکی، جیوں
 انگلش پنجابی امریکن پنجابی، اڈہائی ہن پیرھی توئی جیرھی اٹھوں گی اے، اُنھیں وے جائے انگلینڈی
 تے امریکی ہوسن تے ہن وی۔ ویرتاں چھرا سرائیکیں نال اے۔ اے گالھ ہاں کون لکھی اے جو پنجاب

کنوں سرانگی دھرتی آتے لوے لگے بے سوہنا دوتھائی پے کھاپی تے نہیں نیندا اوں آسا دی مہی دی
 اپنا ناں کہتے ناں کرے۔ بنگلہ دیش انھیں کھنے کنوں تاں دھار تھیا ہا۔ پھر ادھار ناں بدھ تے تو بہتہ
 دی مال کڈھو ایس۔ یگا ایہو مندے اندھوں قائد اعظم اے فرمائے قائد اعظم اے فرمائے۔ اوں مندے
 ایوں کڈھاں اکھیا ہا جو بنگالی ناں ہوے۔ پھر میں آن دھوڑیے پیے۔ پاکستان دی بولی اُردو تے پھری
 اُردو ہوے۔ ہن آن وچ بکتے جو اُردو اشرف ناں اکھیا ہا

== ہیں تل دے لوک جنتہ بولی کون جنتیں اوبا

سرکاری بولی ہوے۔ پیر قومی بولی پھری ہک

تھی سنگدی اے تے اہیں بولی وچ ہک تک

دے زین آے ڈو جھ تک دے زین آلیں

نال الابول کر سنگدن تے اوبا بولی اُردو کنوں

سوا کوئی پی بولی نہیں تھی سنگدی اُردو ای

اوبا بولی اے جنتہ وچ مسلمانکس رعیتیں

رسمیں سندھارے پیر سٹا تے سیمان چٹائی

پونائی مال بدھل اے۔

اساں یگا جاج صیب دی ادھکی چالھ مندے آوں کہیں مندے سندھ انہور آپ وی ادھ مورا تھیا تے

پہیں کوں وی سانا کیتس۔ سید ہاشم رضا دی لکھت وچوں ایہو موتی تھتے آئے۔ عشق تے مشک لگاؤٹ

نال لکوں بھلا، اُردو وچ ادھ ادھ پیر کھن منھاں تے چرٹھ تے دوہیں کڈھیندا تاں ہا بیا کیا

کرے ہے۔ جان ہنس پی اُردو دی۔ جاتی ودا ہا جو ہیں تل وچ عربی کنوں پچھے چرٹھی دینی سانجھ

سو نہ بھی اے اُڑدو وچ بھی رکھی اے۔

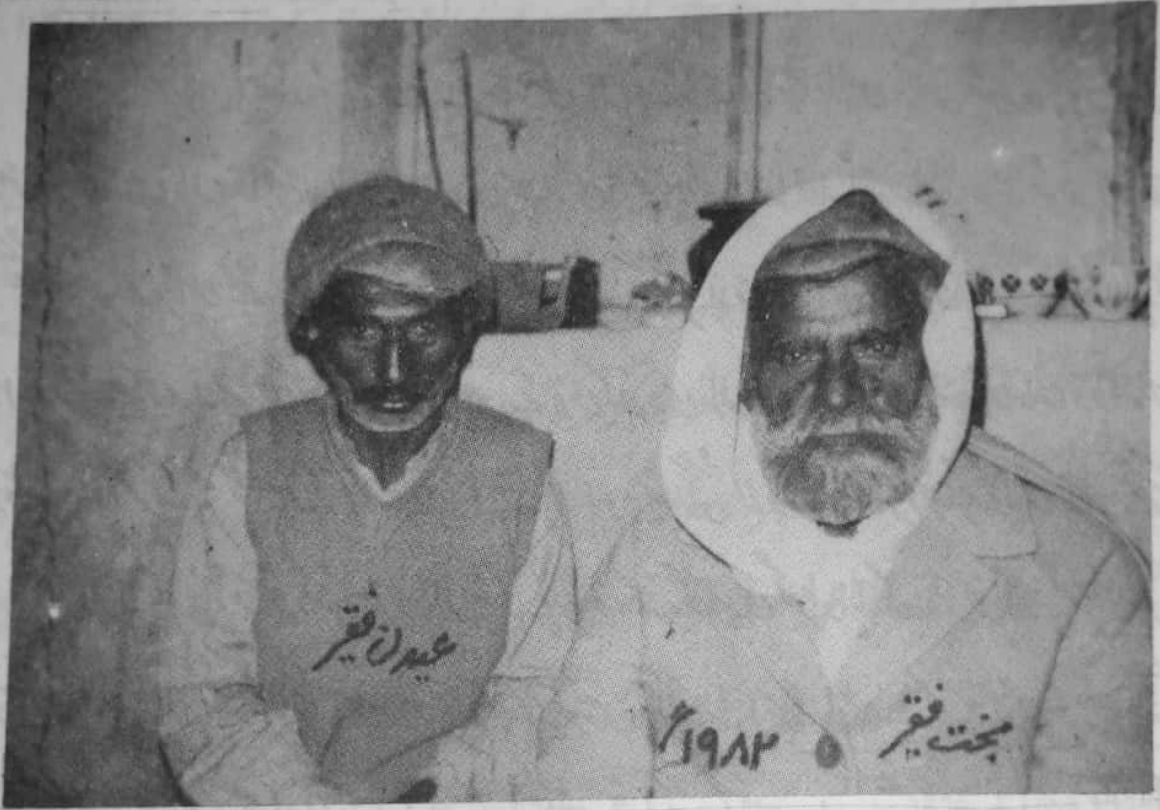
میں ڈپٹی سالھیں داہم تے پاکستان بنیا ہا۔ آسان کون تاں ایہو یادے کراڑیں کون
اٹھیں کوئی ڈر بھٹو ناں ہا۔ ناں بھجین وچن ہے تاں کوئی کنبہ کون ہتھ ناں لیندا ہا۔ گے وی ایویں جو
چودھار گورکھا فوج دے پہرے میں تے بھاری وی ویرج تے نکتے ہن۔ پک شیشے دے تل آلی بتی
میں وی گھن آیا ہم جیڑھی ہن توئی ہے پی۔ ننڈھے وڈے چھت تے تلے مسحدے ہتے۔ تلے مسحدے اس واروں
ہاں تے لکھیا کھڑے جو اوں وخت بکھاڑ چل توئی بھگی تڑٹی پھڑھا کھٹ تے بھیا پیا ہوندا ہا۔ پیا ایہو
جو اتھاں چپ ہی، جتھاں وڈیر کا ڈنڈ ہووے اٹھیں انگریز ناں ہتھ گنڈھن انگریز ہتھ جو اوں
انگریز ناں وڑھ جھڑ انگریز دے چنے کون ٹروڑن کون آج وی کنبہ ہا واپوری خیر پوری سواہی کون
پچھو تاں اکھے ہائیس اوہے لڑماچ آتے ڈہینہ۔ کیا دی مسلم لیگ تے کیجھی مانگرس ہڑوں بھڑوں دی
دھچ تہہ جیمندے میرزا ہد حسین بادشاہ کٹوں کوئی چھے ہوویں ہئے کشمیر کن وچ ول پچھوں ہے کتلاو میں
سو تھیندے۔ آبا مرخت پک ڈوں پھرے ابو الکلام محمد علی شوکت علی دی مسیح تے سکھر خیر گیا ہا،
اٹھوں کٹوں نہرو ڈا پھوٹو ہتھ آیا ہس اوہو آسا ڈے گھروچ کئی سالہ ٹنگل ہا۔ گاندھی داناں وی
با اخبار زمیندار تے انقلاب جو اٹھدے ہن کچھ کان اٹھوں وی جان شیجاں بھری ہو سس۔ ہندو سکھ
مینگھو مال مسلمان سبھے انگریز کون بھجاو کتے ہتھ پانچالی وچ ڈھکے پھرا پھرا بننے وڈے ہن اس واروں
توئی جو چھے بکھر کھڑے تئیں وی مرخت مولوی قادر بخش گاندھی دے مرٹ تے چھٹی چاکتی۔ پڑھالی کون
تاں جان چھٹی، گاندھی مردے تاں مرٹ ڈیونس۔ بیالا ہاتے آساں پیر دے گوٹھ دی نسبت وچ کبے ڈے
مونیہ کرکھو تاں سچے پاسوں ہڑوں اوں پھرے تے پھرے ہاے تہہ جتھاں ہن اللہ وسایا شیخ و سدا پے
پک وڈا لایا ہوندا ہا طوٹیں داپول۔ لگیت ڈگ ہا پیر آوچ تاں ہن آن تھی اے، ناں تاں ہر کوئی زہی کر

گھر و شمع خدا، اماں کٹ تے ڈپارھا ٹھہرنا۔ اماں تاں مہن وی کھیندیاں پن گھیندا کوئی
 کوئی پیا۔ مہن کم کار کوں پچھ ہتھ لیندن بھج تے چاہنہ شہروں آگے پی آمدن۔ خیر مال چاہنہ انھیں وی
 وگن پئے پگی اے۔ آگے چاہنہ سیالے دا وی کوئے آلے کوں پھیندے ہن ایسا وی پک سہی سہی اکھتا
 قائد اعظم قرآن حدیث جاندرا جاو ہوسے تاں مسلمانیں دی گن۔ پارہن کوں آپے دین
 تے آن تے گھر و ماہیں۔ جڈاں گھر اللہ دا تھیا، پیا تاں کوئی ہا کوں کھٹھا دھی دا ہال، اوں نانے نالی پال
 جو ان کتا۔ ننانے پیر ایچھے چا تو بنس جو اپنی میاں کنوں چھو کری نکل پی۔ بے دین و کرک تے ایچھے تہ
 کتس جو مولانا شوکت علی جناح دے اکھن تے ڈاڈھا مغز مارا پیر چھپر تلیں تیل ناں لاوون ڈتا۔ جناح
 وی جناح ہاؤل موٹیں موندہ ناں ڈٹھس۔ حیاتی انگریزیں نال کدھن آلے ایویں نہیں کریندے اوں
 روح اللہ و خدا ہا تاں تا ایویں کتس۔ پیا تاں کوئی کر ڈکالے۔ جناح آپ کوں آپ جندری تے چارھی
 آیا، سوہل کنوں پیش توٹی کیا کھا وٹاے کیا پا وٹاے کتھاں و جٹاے کتھہ نال بلٹاے کتا میں نال وی
 جاندھا ہس۔ چٹھیاں پڑھ تے جباب مٹشیں کوں لکھویندا ہا۔ زبیر زبیر پیش ڈیکھے ہے پچھے شاہی پائے
 ہے۔ ہوں کنوں مولانا ابوالکلام آزاد کیوں چنگد ہا، مولانا تے لیکھا ڈے اپنی قلم و ہائیں۔ مسٹر ابوالکلام
 آزاد... مسٹر تے مولانا دی و تھی جاٹن آلے چاندن کتلی ہوندی اے۔ رات ڈھینہ انگریزی وچ و ت
 دھوڑ دا پڈل ہا جیڈے کیڈے اکھ ناں رکھی بیٹھا ہووے ہے تاں مولانا کوں مسٹر کیوں بناوے ہے
 جناح اللہ لوک ناں ہا ہتھ پیر اماں ستوں مار لو بنس۔ اوڈا اکھاں ہا، مہر وچ جیسہ کماؤ سٹل بناؤ
 پچھے مہری بنس کتے جنگھ آزاد۔ سندھ انگریز بمبی نال گنڈھی و دے ہن، بمبی وچ بنکھ بناؤس، دہلی
 وچ وی جاہیں ہن، کراچی دا تاں جماند رو ہا اتھا میں محل ماریاں کیوں ناں ہوون ہے۔
 پک لپے دا پناں ہونڈے اوں تے وی بھرس دے سو دے لگدن، اے تاں انھیں ملنیں

دی پھانڈ ہئی۔ جناح کٹھا سر چٹاں دی تھیاں۔ کتھائیں کتھائیں کھٹ وی پیا۔ پنجاب ادھو گما برتھ
 آیا بنگال دی ڈوں ٹوٹے۔ ایویں ناں بھیرے ہے۔ ایڈی وڈی کھوٹ کون کیویں ویندا کروں۔ ماوند
 بیٹن کون گپڑ دے پیر دی چنوں جہاڑ میں دی تیری ڈلیون وچ کیرھی اربا خطا پی بھیندی ہئی مار
 ما موند وچ۔ ناں اندھی کائی وندو لہا کر سگے ہے ناں قتلا دے ڈکھ چنوں ہا۔ ناں زمان کھتسین ہے ناں
 بال سگس بے کوئی چا وے ہے ناں نینگر آجائے گنہچن ہے۔ آپنی آپنے وڈ میں دی گند کی کون لکا وڈ
 کوڑے۔ ول ول اول کون ڈسوں ڈکھو ناں بکھسوں۔ معتبرائی ایویں ہے جو جوانیں وانگن و سا
 ڈکھوں،

قائد اعظم کھرا کٹھا کر اڑا تے راٹھ ڈاڈھا ہا۔ تپ دق کون وی ناں کھتسین، گھٹے تونی ٹپیندا
 آیا اورک ڈھ پیا۔ کوٹے، کوٹے کنوں زیارت وچ سٹیونیں، جنہ ویلے جھکا بھیندا ڈکھو نیں چا
 تے کراچی بھگے۔ ہواندر کنوں ہک ڈینڈھ وچ چا تے ٹریے، ڈینڈھا سہیکس پیا، فاطمہ جناح پیٹے
 نکھیاں اڈاریاں پی ہسواری اٹھ میں تونی جناح داساہ وی چھڑیندیں چھڑیندیں نکھلا گیا
 چکا بھیا قرنا مٹا

۱۱ فروری ۱۹۹۰
 پیر دا گوٹھ

فخر بخت علی

بخت فقیر

آخند پر نہیں دے قاضی نال آسا ڈی آویج ہالیں پچیس سووہ ہی پر میں
 نہیں پڑھی، میں ماں قاضی ہدایت اللہ دی پچاڑی پڑھی اے۔ بار اکھلنا ہنسنا پڑھا۔ مونہ و دھڑے
 گھنچ، ڈنڈ پک ناں لکھے۔ پاوٹ ہنداوٹ دی اوہا پڑائی دھرتے دھج۔ آلاوٹ ہولن ڈا بکھا، مڑکنا، تھپکا
 دابادشاہ، ماں تے جیرھی کالہ جڑا آوس پے ول کتہہ دی ناں رکھے ہے۔ ناں ہنداہاناں وڈا ناں
 وڈیرہ ناں گریب، سبھنیں کوں چئی لئی ویتے ہے۔ اوہ ٹھنگور لاوے ہے جو اشلوں پاں ٹھار گھتے
 ہے۔ وڈا ہول بازبا، رتیں کنوں وی ناں چلے ہے۔ دھک کھاوی کھڑا ہا۔ کھنڈر تھی گیا ہا پیر آلا او،
 نر ہنس، ہونیس مکلا یا ناں ہنس۔ اوہی وقت ہوسن ہنگراٹ ایجا مارو۔ ڈیکہ تے لوک ڈیلیج وند
 ہن، کوڑ آلا ہے سچ شیش اہالی اے آپے ڈولے سٹیں چوا گھدا، ہنس۔ سونے لگن پاتے وڈیا ہا قاضی
 خیرٹ اوڈا پتر کنیں کنوں گھل لپڑا کتاں ہا اوہو وی مورت ہا۔ جیہڈا سینگا آساں وی کیرھ گھٹ
 ہتھے۔ آساں وی ڈولے دیاں فوجاں، پک پھرے پھرے میل وچ چتیس وچ پٹ تھی گھنٹس، آتھ
 توئی چپ چیتندا وڈاں۔ ڈو جھاکھ قریشیں دا۔ مولوی غیاث الدین دا تھاہ آتے ناں تمام گھنا ہا تو
 صیب گٹھ ٹھہرا تاں ناں پرا پرا تیر بروی کوناں ہنس۔ گپا ٹھہرا پڑا پڑا ہی ڈاڑھی، پھٹکی بختی، جیرھی گم
 وچ پالی کھڑا ہووے ہے لہا وے ناں ہے اوہا پاتل، چکور، سچے پڈ کوڑ سہہ ناں سگدے ہن، کتاہیں
 دیاں چلتاں پدھن تے وچن تے غزراں ہنس، ویمہ پنجوی سالہ جیسہ اخبار آلا ہے کیرھا کھوڑوں ہنگوڈا
 آیا، پچاڑی دا ہاں پتیس پٹھن پے گے آکھ ہن بس گھن پتیسے پھر میں نہیں، ہن اے تہدی پہل اے

بڑوں ڈھالی کوہ دی گبن ناں ہوندی ہئی۔ دگ پکے کھٹوں لہجہ دے ہن کچھیں جاہیں چارین ناں
 کم سز پدے آئے۔ گھوڑے گڈنہ دے بدھن چھوڑن ڈاکھپارا مولوی غیاث الدین کنوں بھیندا پیا
 ہانک بیدہ بندہ تہ زور ہووے ہے۔ مولیٰ صیب جڈاں آوے ہے پیتل آوے ہے تہ کچھ ناں کچھ آنے وی
 ہے۔ پک پھیرے وڈی ساری سچھی آندی ہنس پیا ہو کچھ ہا۔

اساڑے تل دی مہاندر کی منڈی صادق آباد کنوں آگے احمد پور وچ ہئی۔ سرکار اٹھیں
 اٹھدی پنہدی ہئی۔ جھوکاں جڈاں وشدیاں ہن سنجر پوری اپنی جان وچ گھناہا پیر سووے سوو
 لے آئندہ پیر احمد پور ہا۔ گھوڑی کون ہتکل رکھاں ہے، بیسجہ کنی کڈھے ہے پیا تہ آساں وچ لہوں
 ہے، ڈکھنے پاسوں پیل کون پرے کنوں آگے وچ چار رکھاں ہے۔ ہزار وچوں جمل پل ناں ہئی، گھوڑے
 ناں آپی جاتے ڈاندھا ڈی وی جھٹوں ترپ سگے ہے ٹریاٹی وچن ہے، میکوں تاں تاں میڈی گھوڑی
 کون گھوڑیں دے جتی اٹھی اٹھی تہ ڈیکھن ہے۔ آساں بند پڑیوں ہے پیٹھ۔ کانا ڈینہ جڑھے کنوں
 آگے ہران گھران کروں ہے۔ وچوں اس واروں ہے جو سنجر پور ڈاکھپارا کوری اوچھ کپڑے ناں سیندا
 ہا جیجھ حسن بخش سیندا ہا۔ استاد حسن بخش گھر تہ گھندا ہا۔ جھوکا بھر مل سوو تہ رو تہ چنگی ہنس۔ ہواٹی دی
 گن گوت تاں ہئی چھک تاں ناں ہئی۔ استاد سلطان محمود ہزار وچ بیٹا مشین و ہیندا ہووے ہے
 استاد دیاں مچھیاں ناں ہن تیل کھاڑیاں ہن۔ استاد بہادر دینوں شاہ آئیں کون ڈاڈھا وڈا ہا۔
 حضور شرم آدمی ہا۔ پک ناں پے چندر آوے ہے بیٹا بیوے ہے۔ کراٹیں دے وی تھانھیں دے تھان
 جویج آون ہے، جتھاں کتھاں اہا ریت ہئی۔ شادی مراد تہ توں میں دی اپنے آہتی پلھاتے کراٹھی
 ہوا وٹ دیاں چساں گھندے ہے۔ ہن تاں زہری پٹا کاں نکل پن گلہ دیاں ہن اڈر ویندھن دل کی
 تہ پانہو۔ آگے پیندے آلا پے کیا ہے، مورا کین مورا پٹ ہا۔ چھیٹ دے لگھرے کاسنی چھیٹ تہ لاون آلا

چھیٹ، باختہ ہلوان، گنیس آلا، ڈی ون تے سولھاں ہزار لکھ دا کھر ٹکاٹ دھوئیں ناں وچھے ہے، دھاگا
 تیل وچ بوڑ تے بیوں ہے ناں ناں بڑا تے ہے پیا، مین وی پور ٹر لپا گھنے ہے۔ شو تین نپوے تے تاش گ
 چکے دے چولے چھکا ون ہے۔ نٹوں سو پتر تے بی چھوڑی دی عمل دے پکے وڈے وڈے طرے تے کن
 پا پڑی ناں تریاں وی ڈٹھن سے، ٹوشی پکے۔ خاکی ٹوٹل وی ہئی۔ کالے ہلوان عاشقیں ہڈا تے کھانے، پک
 کاج چکناں وی ہا۔ ایہو ناں مٹی وی ہو سے۔ ساویاں گاڑھیاں لگیاں تلوں تے آلا کھتے، کھتے ناں لھنا
 پوٹ آلی گرا لہی۔ پمپ شو، ڈو پڑی اترک وی کھتے تے ڈٹھو سے۔ کتہ کتہ کون فریدی رمال ٹوٹی گدی
 ناں جتہ کتہ کتہ ہئی پی۔ لال گھوڑا بوسکی اگے وی امیراں وین ہا مٹی وی گریب دی جاہ ہن

احمد پیر دے داد پوترے آپنی جاتے خان ہن، احمد خاں مٹی وی کچھری دا گھنڈا اے شاہ
 مارا آپے ویرے وصالی آمدن، پاکستان آ لے لڑا چ، اچ احمد پیر دے کراڑیں کون آباد کاریں دی و نلا رتے
 بوردن جتیں پھرا کئی خون وی کر گے۔ جنھیں ہتھ کالے کرائے ہن اٹھیں دے ناں تھانے وچ آج وی لکھے رکھن
 و نلا روجھرا آ پنا ماں گندا کرا ون جو گے ہن۔ وشدے ویرے بجائے بن گے۔ نوئیں ناں روح زلہ رے زلہ
 اوپے پریم ناں رہ گے پیر میاں اڈ پڈ گیاں۔ پیر دا گوتہ تے احمد پیر والی بال دے پے سی ہن۔ جام موٹی
 کراڑیں ناں کھید پی کھرا ہا، پھاڑی دا ہتھ پنج ہتھ آساں ناں وی گھنڈھو ہن۔ پک پیار سادتاں
 بجلیا ودا ہا۔ اساد گودھا۔ ہتھ تے چولا بیوں ہوں کنوں پچھے پناں ہا۔ میں شیخ اسلم دے دیرے تے چولا
 سیندا ہوں کون ڈٹھا ہا۔ اوں دے ہتھ دا چولا میں تاں ناں ہنڈا ڈٹھا پیر پک نکلے پک کابل دی زیارت ناں
 اکھنڈن ثباب و دھن غنا تہہ کنہن۔ میوے پھوڑا ڈے داماں سن تے میں ناں آچیاں چلی روت کتھ
 حاجی امام بخش قصالی اکھدے اساد گودھے دی بھین مائی وارثاں وی چولے بیوں دی پیر اساد ہئی احمد
 دا شیخ عزیز اللہ مرحتت بالا زمیندار ہا اساد پی بھرا۔ اے دے اکھیے اکھوائے تے اوہو وی نیاز

فقہوری آلا، نگار، گھنٹن پنے گیا یا گھنٹا ہا تاں پڑھدا وی ہوے۔ لاٹھری تے کتابیں شتاں بکتے
 آتے ناں زمر زلالی رُندہا ہا پاک پھرے تاں اطلے توئی وی شمر گیا جو شیش کنوں نہیں پلوی تاں احمد پُر
 وچ بنا بناؤں وگھا ڈوں وگھے میں ڈینداں۔ مدرسہ ہووے نسبت ہووے لاٹھری ہووے فراہی نکا
 سبیل ہووے ایجے گتیں دی کراڑ ڈاڑھی گن کریندے۔ اُنھیں دی ریس پیریں کتھائیں کتھائیں مسلمان
 وی پاک پے کون ہتھ ڈیون ہے پر کزائیں۔ اُحمد پُر دے لہاں دی وی آساں ناں جس تے ڈاڑھی آ
 وِج ہئی، آلاہے کیڑے اُدھے پگے کہیں آساں۔

اُحمد پُر دی پاک سوکھڑی دیوانہ صیب میں ڈیٹھ پُر سورا نہیں پیا۔ نسا نے اللہ دے ہانہ
 ہونڈن، ڈرڑاں پونڈے۔ دیوانہ صیب دے کئی رنگ ہن ہن۔ کئی اکھاں ان اوندے، جیکو میکرو کالی دے
 پاک پھرے کتھ کون چھک تے ملان شریف وِج پُلا۔ رات دانیست وِج کتھ جھل پے۔ ملاں تاک ویندا
 خنڈرا لیندا تے ایہو گیا۔ ادھرات اشر کون دیوانہ صیب کون بگی حاجت دی بھال تھی۔ دُر کون ہتھ
 لاوے تاں چلے ناں پلے۔ او ڈوں نہائیں ڈلٹ تے آگی۔ مال پڑی اُنھیں دا اُنھیں ویٹ تے سُٹھ پیا پتہ
 پُٹی بانگرو دُر کھولے تاں نسبت ہکی کھڑی ہئی۔ او کیا جانے دیوانہ صاحبہ جھل تے ڈٹس چاٹ، دیوانہ
 صیب سندکی کون رڑ کتی بھج بھین چود اپناپ آوی۔ دیوانہ صیب رتیں ناں مڑا سا دیں مڑا اتوں آلا
 آلا گھنڈے، میں ماں بگھن کنوں ناں چکاں پرمیڈے واروں کتے بچ کون جھلیے۔ اُحمد پُر وِج
 بشارت شاہ دے روضے تے فاضل شاہ دی خٹگاہ کنوں وی لوک دعائیں پنڈن۔ میں دی بشارت
 شاہ شیش ہرت تے دعا پتہ کتے ہتھ اڈ تے کھرم اوچا اکہ وِج تاکی وِج اٹکی، ہاں کتھوں جھلیندا ہا پٹ
 کھو گھت تے اوڑک پاک قلمی قرآن کچھ وِج مار تے نکلم۔ کتابیں دے جکھے کون کتاب کنوں اتے پیا کیا
 پتے بے اوندے دُر کنوں۔ دل کتاب وی کبھی سب کنوں آتم۔ اللہ ہر کتھ وِج وشہرے۔ اُحمد پُر

دے لگانے میخانے وی گھوکدے اُٹرن۔ میل بندہ تے پیالے لاؤن تے کھٹ کھاؤن مجھے تاواہی سٹ
 ناں چاؤن۔ تیکوں میگوں جھٹ وچ کھپ چڑھ وے سن، ساوی دی اُبیس گھن وی اصل اصل
 دا کم اے۔ اُٹھند پیر دے تہوت ڈیکھن کتے دل چھکی تاں ڈیندا زہندے اللہ میل پلے سے۔ اُشور آئے
 ڈیندہ دانگی ناں چڑھدی ہئی۔ اگر اڑا اے پگ تے آپے کتے کڑ تے کڑیاں پکار کھن ہے۔ فاضل شاہ
 دے بارہ وی میں نہیں پڑھے، پک نٹوں رانا پہ آواں فاضل فضل کرے سے سٹی۔ اُٹھند پوری
 مومن بناب دے میلے تے آؤن ہے تاں اپٹیاں تمبو قناں گہڑ۔ مین اُوپے ہتھ چھند کھڑن آلاپے
 پے جہان وِش وِٹھن۔ مین ویلکا پیا اے۔ مین اوہار گنی۔ مین وت بچیا کیاے وِش۔ اللہ بچا یا خان
 صیب شمیم اقبال ہاشمی اوڈوں شیخ مشتاق تے اشرف شاہین چوہدری اُوپے میگوں اکھرن میں اکھدا
 ایسے بلا بخشن ان۔ اللہ امان ڈیوے بچا لوں بندھریں آلا۔

اُسا ڈادیرہ وی اوہو کتا میں سانجھن ڈی جاوی اُداہائے۔ بناؤن آلا تاں اللہ اے پیر
 ڈر کھاں لاکم وی اُٹھند پیر آئے وہ جو کرینڈن۔ اُساد عبد الرحیم من من ڈیاں چکا بھیں ناں کڈھے ہے
 ناں بیلکھ اپنی جا کریندی ہئی۔ میں ہوساں تیریں چٹوں وڑھیں ڈا میگوں چوری باٹھے دا پک کھوتر
 ٹھہا ڈتا ہنس جہنہ ناں کئی ڈھاڑے میں کھپ پیم۔ صوفی اسماعیل دے پٹھے میں وی کھاؤن۔ شیم مولوی
 اسماعیل دا پتر ناں ہا، کم تاں اُساری ڈا کریندا ہا۔ اُسا ڈے سن ڈا ہا گٹے وِچ ناں دختی مکلایس، اوڈ
 سٹیں آپے شیخ محمد بخش صیب وی آئے کھڑن، تاں اکھوناں۔ مولوی لطف علی بدیلعل بانو دی رقیل
 لکات ایجھی جاتی جو آپ ناں آلاپے سودا لئی بھیا ناں بھیا اُساں کوں چھدا کٹس۔ ساری ساری رات
 پیٹے سینفل سٹوں، مولوی لطف علی وی کوئی ڈنگ ہا کوئی چگری دھک لکل ہنس، کئی بیت مغز وِچ
 وِچدے کھڑن

ہیں روش و شج اکھیں ایوب شاہ سیفل سودائی

بہر خدائے خبر میدی چند جان کہاں تے آئی

دل غمناک بدن بے طاقت نیساں بندر و جالی

ڈے پیغام پیری کوں میدا کر میں مال بھلائی

لطف علی مسکیناں کوں رب ڈیند ارزق ہوائی

سیفل کوں پڑھن تے کجاوٹ جا جاتے ہا جبڈاں داسرا ٹکئیں آپ کوں سٹے سیفل دی پھینچ گی اے اُج
دی چاہتو ماں ایڈے اوڈے بھجھن دی لوڑ نہیں پھری سبھو کجھ آساں کوں اساڈے وڈے نکلھ مراد ڈے
گئی۔ شیخ صیب یکمارے چڑھیں تے منجے کھڑے ہے آسرتوئی پیا وچتے ہے۔ ڈھولگی آئے جبابی تھی وچن تاں
سداں تھی وچن شیخ سُرکوں چڑھیندا چڑھیندا وے ہے۔ اکھ ماں مولوی لطف علی اندر آن لختس وہ جبران
تیڈے قہے کرن۔ سیفل پڑھن کوں سُنن ڈوں بھاگے اے۔ لاڑیں آلا کھتری احمد نیک جاباں ناں سنگدا
ہا واد زبانی پڑھ ہے پھا کیں آلا پے گہدا ہا۔ شیخ وٹن وچیندے پک رز اس سوز اس۔ جوں جوں
رات لنگھے ہے ویندی شیخ چڑھدا آوے ہے۔ ہاں وچ باہ اس زہندا بڑا کدی چاہند دا بڑا کھنڈے دے
ہاں کدھی وڈے ڈٹیں۔ اللہ کر لے خشر وچ مولوی لطف علی آپ پارتی سفارتی ہو بسس۔ کالجیس ہاں تے
لنہدیاں چڑھدیاں آمدن۔ بادشاہ صیب ہال پڑھیندا ہا امب لہن ہے تاں بادشاہ دھڑی ڈوہ
ڈوں جڑھی کھا سنگے ہے پکے پھرے کھدا ہا، ول بے سالھ آن کھاوے ہے۔ کاندھو وے توئی لہوری
گاجراں پک بھیرے کھاوے ہے تے زچ کرنے کھاوے ہے۔ آخند پڑ وچ بگے صیب دیاں بزواراں
دی سُنھوون۔

چوتھی گند دیمہ پیریں دی ہوندی اے وڈے جھلیندے اُن پر آپاں سٹے ہینہ جگاؤ

رانا منشی احمد بخش گھٹ کنوں گھٹ آئے مال بچاوا سالھ ماں کدھے ہو سن۔ سیدھا سنواں سوہنا مور،
 چکنا ٹونہ چکٹی جٹی ڈارھی، بھڑی وی اتھی کبیر اکھیا بنیسیں، ڈند بھورل دے موتی دے دانے۔ منج
 وچ ڈیڑھا تہہ ٹونہ اگھن کتے آدھ پٹکے جتلا رمالا دھوئل پوئل۔ کلھے تہہ پٹکا کوئی بدھے سٹی ماں
 ہوں کنوں اتے نیں بدھیج سنگدا۔ بار سنگدا کرتے ہک دھج ہک دھنک آئی ٹور ٹورا آدے ہے چھلے ہے
 پیا۔ غزران گریویں پر ڈکھ لکھ تے دھاون آئی سارے راٹیں دی منڈہ لادی آمدی پی اے۔ پٹساک
 جٹی ہووے چھرا اپن جالھ تے گنڈہ چاڈیو ماں جیون دی آدھ جس ماں آویندی اے، بچدے آدھ
 کوں منشی صیب ہر جالھ ماں جھلن مال پوری کتی آیا۔ منشی احمد بخش آئے دا پھرا بنیل ہا۔ ہک ہکوں
 ڈوں چنڈر کھرا وچیں ہے منشی صیب آساں کنیں بلکیا پے جیویں گھر دا بھاتی۔ سارے کمیں کاریں وچ ہتھ
 رات دا ادھرات توٹی کتاباں اخباراں پیاں پڑھین ہے۔ میرا نیس لکھنوی کوں چا پتے ہے ماں پچھے پے
 گورھے وچین ہے۔ ہا پی جالھ ماں بھلی پی ہئی۔ رانا احمد بخش ماں دا منشی ماں ہا۔ منشی لکھی کیویں
 ہوندی اے چٹلے توٹی ٹساں منشی صیب دا لکھل آپے اگھیں مال ڈیکھ ماں گھنوتاں کتھیں اے اکھ
 ہتھو میں جاٹاں منشی کیویں لکھن، ماں ماں جیوں کتھیں منشی صیب دا لکھیا ڈیکھ تے اگتے جالھ
 جلیجو۔

منشی صیب جو اسا ڈا ہا ایں واروں اٹھند پر دے سارے رانے زبیر ماں پر آپے ہن،
 سکھرے آون وچیں۔ مالی بخت کوں ایجا جھورا آن لگا جو اٹھن تہن کنوں یا کی تھی گی۔ اصلوں کھنڈرا
 آن جھلس، آسا ڈیاں پیاں سید ذات آپٹیں وچ اوں وٹوں۔ آسا ڈیں جو پٹیں وچ پکے ٹینہ
 دا ہال آج وی نیں وچ سنگدا۔ ڈاڈے دے جینڈیش پیٹ بھرتے نال کوئی زن دی ماں پیر رکھ
 ہے۔ ڈیکھو نتاں پتر ہووے تے پاکیں دی پے ادبی تھیوے، ماں پیٹوں پے وچے۔ آسا ڈے عالم

مٹا میں داہن دی لحاظ ہے پیا۔ اوڈوں مائی بخت دا سنیہ دے اُنوں سنیہا، کوئی تاں مٹلا دیتے ہے
آبے آکھا۔ ما، کوں گھن ویش پشیریں دا بگھی تے بگھوے اُس کونوں آگے بل جڑ تے ول آہوے۔ مائی بخت
پچھے تیاری کہتی،

اتھیں ڈہیں ویہیں صالحیں کونوں جیڈے ڈیکھو خنبہ کونوں ڈیکھو نوں پئی آدے،
ننگ تے کھاوٹ تے ناں تاں ڈاڑھے زکھیندن پر فقیر وی ہڈ تاں فریندن۔ گلڑ بانگ ناں ڈیوے ہے
تے مارا گدا تے بلکل پورن ہے۔ پچھے تونی دکنے آلی بندر چتے تونی پے کروں۔ آساں جے آسیں کون
چھکی فقیر پٹا ویندے ہن۔ گھنا کر بخت فقیر کونوں جکارن ہے۔ ایہا صدا ارج تیں تھیں نہیں دوسری
اٹھی جاگ دلری جلسوں اٹھوں لڑ
سنجلن ناں ڈسین پھونتا جڈاں سڈ

ساری مافی دیوان بخت وچ چھاپی کھڑی رے

ہے ہے کریندیں گل گئی حیاتی اپنے اندر وچ پائیوناں جاتی

ماریا وڈائی رو لیا سچی تہ

ہستی جہاں دی سب ہو ہوا کے گل تے ہے فانی رب کونوں بنا ہے

کھسی جان ہو سہی جلسی کولی پوڑ

تئیں میں کونوں ودہ و دھیر گزر گے گل لال نازک چہرے گزر گے

پٹ گے کورے کھاگی مٹی ہڈ

کوڑی سجاوٹ بنگلہ اُسا رُو اصلی وطن کونوں دل توں اُسا رُو

ایہے عینش عشرت ویس اتھا چھڈ

کیا مٹی توں بچا نورت کر لیس یک ڈینہ توں میں وچ وچ جھوکیس

ہتہ مال سندی لیسن اٹوں ہڈ

فیر بخت علی اسا ڈے تل دا مہاندرہ سینری اے۔ اٹ پڑھ الف کوں بکلی ادرہ کر
عشق دی ٹھوکر ایچی نکس جو کھلے کھلے گنہس۔ دل تاں جتھاں پچنا ہا وچ پچا۔ جنہدے
ڈیکھن کتے ناں تہا ڈیکھے ناں ٹھڈا اؤں کوں آپے غماز تہن۔ اوندی تہڈ اؤں کوں بوڑیا بخت
کوں تاریا۔ فیر سئیں گھنا کر اللہ رسول مال آلائے۔ میں فیر کوں منگتا بن تے پڑھے سٹے۔ بیت
دی گنڈھ ٹروپ دا کھپارہ کرناں چھیاں چھیاں گھنٹندے۔ میں کنوں اگتے صوفیس دی ہک پی
منزل وی ہوندی اے، فیر سئیں اؤں وچ گھنٹے تے ہتھیکا کتے۔ میں کوں مارن تے اوہیں پکاتا
وچ ساری جاتی لنگھا ڈیون جیڑھ کیرھ داوس نہیں۔ جنہ کوں جیویں وٹی پے کتس پے اکھٹس،
فیر کپڑاں کوں کتے ناں پڑتی۔ اپنی تن وٹ وچ لگا آئے۔ پیریں فیریں دے دریں تے بیس
بواون تونٹی جوہن اوندے آپے طالب ڈھگ ان۔ درباریں دے عرس بارہ خٹکا پتے قوالیاں
مزاوری پھاریاں آئے پکے مال کھل آلاون جتیاں جوڑن اوندی کبرت اے۔ کرن کترن آئے پچھے
اگھنڈے تاں ہن۔ اؤں کتے اؤں پاتے۔

فیر سئیں پچلا پاتے جو کھا کھدا پیندا آئے۔ آپے ہتہ مال کاتے کھاون دی جس گھدر اس
میں فیر سئیں کوں تھان قلی کریندا پڑھے۔ اندروں پہروں مچ پچل پتیس پیر سیمان کنوں پھر اوج
تیس ناں نکتا۔ بھرسٹی آئے۔ زر کوک اؤں کوں ڈاڑیں اٹدی۔ ڈکھ سکھ وادھائے گھاتا تونٹی
ڈاڈھپ سیاٹپ دے دھک پتی زہندے چاتی زہندے، فخر وڈاٹی دے سہولے ناں گیا گتھا
نوز کذا میں کوئی وات کنوں کڈھیا ہو بیس۔ اٹھ ڈاھ چھو کرے زل تے نکل پے، چلو وونے

جُلُوں اُچ فیر سئیں نال بل جُڑاؤں۔ ہتھ ڈے تے ہر کوئی کھٹیں تے نہ ہتھیا۔ در جاتے پچھوئیں
 توں میاں کھٹوں ائیں، کتھہ دے ہال او۔ جتھہ نخل میڈے ابو الحسن دی واری ائی تاں آپ
 اٹھی تے ڈو جھ پیرے ہتھ ڈتوئیں، فیر سید دے ناں تے وکھل اے۔

فیر سئیں کوں مُحب کا نڈھ تے گھن ویندین تے سُنیدین۔ پہلاں ڈیندین۔ اپنا کلام
 پڑھن اٹھے ہتے تاں پچھے اکھتاں باہ گھن گی اس۔ اہلن پے ویندے۔ دلا پانی دا ہتھ کریندیں
 دیر نہیں لیندا ہاں دی باہ مارن مسخری تاں نہیں۔ جڈاں دا لگدس پیر اس کو تھی ریندے۔ کافیاں
 سہرے مُود سچھو کجھ پے پیرا پاں ٹردیں ٹردیں ڈوں تڑے ڈوڑھیں دی چس ناں گھن گھٹوں

پل پل سالول خون کریندے تیدے گورھ نین اڑانگ

تھی اُن سنگ سنگ چلاون تیر تنگ کسانگ

ناں کتھہ دے مرٹ جیوٹ دے اصلو ایے نین کریندین

بن دھار کجھل تھیا بخت قتل تھیس در لڑی گانگ گانگ

جھتاب نہیں تہ چولن دی وچ دل اوں جاتے اٹکی

ہٹکیس ہور میں مول ناں ہٹکی توئی میرٹھ کتی ہم ہٹکی

تھی مخمور اوں نور کنوں وچ زلف بسیہ وچ لٹکی

سئے بخت دتیں اتھ صدقہ تھیاں میں کر لڑی کون لٹکی

تلوار کٹار دے وار کنوں ہن عشق دیاں چاٹاں بڑیاں

ہن کاتی دے عاشق شو دے پے روز مریندین کھر ڈیاں

کر یاد سچن د میں گاہیں کوں سے نکل وندیا ہن دریاں

پک میں ادنیٰ کیا جوگی بختا ہے منج وچ لاکھاں پڑیاں
 ڈینیاں خال فراق دی پائواں تے راتیں ڈلیواں مچھے
 واٹ بھلیندیں راہ تکیندیں میں ٹنٹن مانے ٹسکے
 ناں یار آوے ناں موت نکادے وڈی پل پل دلڑی مچھے
 پیٹی بخت پلے تقصیر ایجھی جواچ تیں شول ناں
 آجے دے مرزن تے فیر سٹیں اکھدین

جدا لئی تیدی دارمانے

مبارک شاہ جیلانی

تھی ناں دیر پک دی آیا جاں حکم ربانی
 یارھاں رضاد دی راہ گھوسیں ولسن تھلائے
 ملی ویش ذات کون خواتے پڑتی جنت میں مہمانی
 محمد شاہ دا سہرا لگا گیا آج ٹوری چہرا
 لائیں ویش خاک تے دیرا رو نہا پے بخت شہانی
 کئے سارے تے ہر سایہ زنجائیں کوئی نام سایہ
 عمر بہتر بنھا گن سٹیں جبروہ واہ چھلا گن سٹیں
 ناں گنہ دار دن لگا گن سٹیں تھی ہی خلق دیوانی
 ناں بختا زور دی جاچے مر با جھوٹا کوئی واہ
 جیویں زب پاک نہیں جاچے
 ناں چلدا زور انسانی

ڈرے حال حاجی شہو فقیر بخت علی کوں وی سنیوٹی۔ ہا سسین متیا متایا ہا۔ ہک ان
 چاٹ ہیں کنوں اٹے پیا کتلی تے کیوں مچھی تھے۔ پتا کے واٹوں ہاندری جاچ پچار ہیں کوں کھیندے
 بیشک فقیر بخت علی متیا متایا ہا ناں ہے پیا اؤں جیند میں مکلا یا نہیں دھو نہی دکھائی پیٹے، گنوریندا
 امدے، اوندے طالب اویں قان ڈھگ ان پیر گامن ڈنڈام ملک مشتاق تے لطیف بھیت وہ
 جو گانے نس دل لاتے۔

فقیر حاجی وی ہے، حج کراؤن آلا ثباب رئیس عازی کھٹ گے۔ اسی کوں پچا کھڑے
 گیاناں تھکچے اے۔ پیر جھوک آپنی وصالی پیٹے۔ شلا وشدی زہسن، سو پورا کرے ناں کرے خط لونی
 خدائی ہے گنوریندا رہے جیندا رہے۔

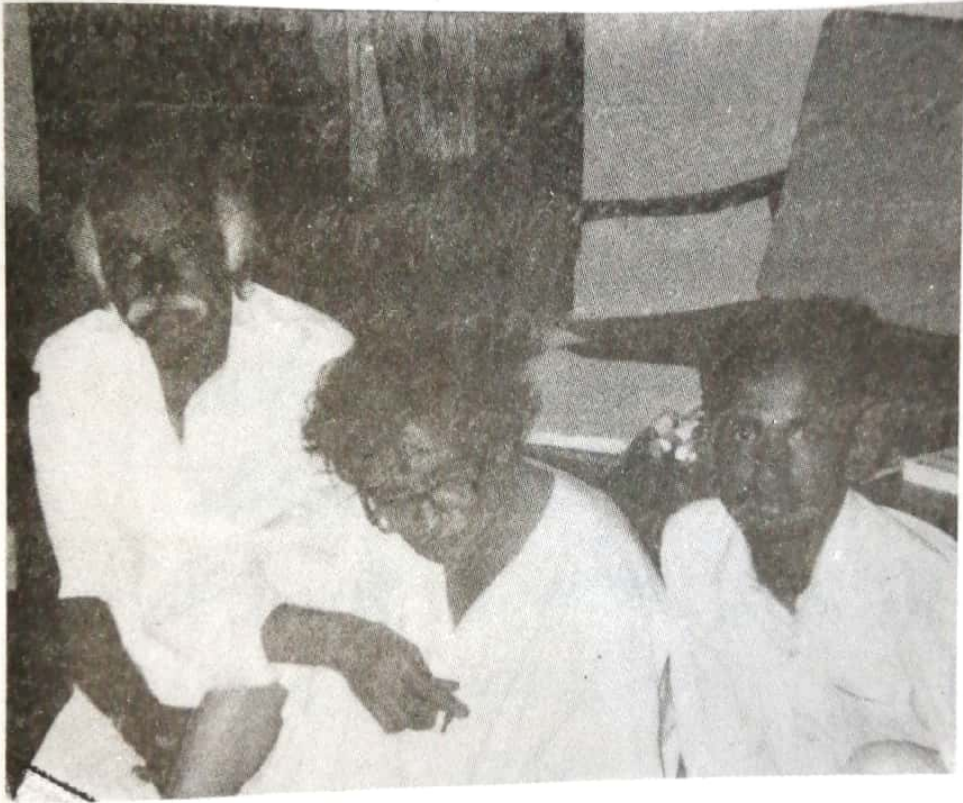
۲۳ / رجب ۱۴۱۰ ہجری

۹ / ستمبر ۲۰۲۶

۲۰ / فروری ۱۹۹۰ عیسوی

پیر دا گروٹ

صا د قین

سید امین شاہ جیلانی

صا د قین

سید ابوالحسن شاہ جیلانی

۱۹۸۲ کراچی

صادقین

آغا غلام نبی کونیں، پٹھان، ڈاکٹر نبی بخش خان کونیں، بلوچ۔ چودھری
 عزیز احمد کونیں، گجرت۔ پی کے شاہانی کونیں، کراڑ۔ پہلاج رائے پال عیسائی اے۔ ایسے زبرد
 دے، شکارپور، سانگھڑ، مورو، لاڑکانہ، گھوٹکی وچ۔ ایسے شہر کیتھاں ان سندھ وچ۔ سندھ
 وچ زینٹ وشن آئے پٹھان بلوچ گجرت کراڑ عیسائی، سندھ سید حسین کسین عراقی سید حسین ایوبی صا
 دقباد دا ڈاکٹر امین باجوہ، رحیم یار دا ظفر وڈاچ، خان پُر دا محمود قریشی، ملتان دے ار ائیں
 دیرے غازی خان دے چیمے تے پے چودھری سرائیکی دھرتی تے جئے چٹنیں ایسے مشہورے سرائیکی ان
 آساں تاں سبھنیں کوں آپنا سرائیکی بھرا اکھڑوں، ایسے آپ تھڈے سٹینڈن، آساں تاں کھلتے آلاپو
 نین تاں جھٹ وچ بھرا بھرا بھتی ویندوں۔ صادقین وی ناں "مہاجر" ہا، ناں پنا تہہ گیر پیدا گیر
 آلی کالھ پی اے۔ مگرتے تہہ وی آپ کوں آپ بنائی وڈن اڑدو آئے۔ آپ کوں سنت سڈا وڈن
 سٹین تاں راند رتے۔ بنگلہ دیش وچ وی مار کے پچا ملکی تہہ ناں سٹی سٹی، ہن وی اوبائی مارا
 اللہ خیر کرے۔ ہندوستان دیاں صاحبیاں عربیاں ماٹیاں، فرانسسی آئے، مغل سٹیں تھئے۔ ایسے تری
 تے چونٹا انگریز توٹی جو گھر ناں کٹس، دل وی ہندی سڈے بندے آئے۔ عربین ناں اکھیا اے عرب
 اے، فرانس ناں ناں رکھیو نیں، مغلین وی اینگوں ہندوستان گتیا ایران ناں سڈے نیں۔ تہہ
 جتھاں پچدے اکھڑے اے پنجاب اے۔ سوا اکھو آدا آساں زکی زہا وڈن آئے ہا وے۔ آساں آپ

آپے ہتھ نال چپ تے وچھوں پلھائے ہتھے ہن تان ڈنگیوں ڈنڈے دے زور نال گھر آلیں کون
 چور نال بناؤ۔ پتر او حالی تان ہن پے جھلیندے ہتھوں اکھن پنجاہکی دیاں اٹھ دھر ان
 ان۔ ایہو حال تان پچھے سلی ہک دھر منڈھی ڈو جھی پشتر وی گپٹی سے۔ سارے ملج کون ہتھ جو کرنا
 پاکستان تان گیا بھج بھر۔ پچدے سارے تک دا ناں پنجاہستان رکھو آساں کون قبولے۔ جتھاں
 تان پچو اوہو پنجاہ اے۔ آل موسیٰ آلا کم اے۔ ٹھہرے ناں جڑے آکھ بے عرب دھرتی خیر اسرائیل
 دھرتی اے۔ پنجاہ پیس دی ریس کنوں اڑدو آئے اپنی جان وچ یوپی بنائی تان بیٹھن کراچی کون
 آکھ نہیں سگدے۔ الطاف حسین ذان تان گھنن کنوں ڈردن ہن منڈھی۔ آلاون تان کھلے کھن
 آساں سر اسٹیکس وانگن۔

زندہ دل وی کچھ مان کھا دی ستی ودا ہوندے۔ واٹھیں کون میں آپ مونہ متھا
 پیندیں ڈٹھے۔ زن جوان ہک پے دا ادھو ادھو ان۔ نرادی زناور ہووے بشر ہووے کچھ ہووے
 گڈرہ نہہ ناں ڈلیکن تان جیون کوڑے۔ کتھیں کتھیں ہاں وچ ایجھاں کھڈاں وی پھرن
 جیڑھیاں نہیں بھریندیاں نہیں بھریندیاں۔ کھوہ کھمچ وے ہن پڈگاناں مرے۔ ہاں تے پانی
 مان پڑے تان ساڑو ڈھدا وے سے۔ زل وشن ہاں خجلن تے ٹھار ٹھار تے کھاوٹ دا حساب کتاب
 پیا اے۔

صادقین پرنیلاں پتر یا چھڑا چاند زندہ بند۔ ایہو ایوں کیوں تے کیوں تھیا۔ اپہ
 تان آپاں ناں چائوں۔ پتر اوندی چترانگ وچ جیڑھی اڑنگ بڑنگ تے اگھاڑاے جا جاتے ملی
 گڈھی کھڑے اوہو کیا دے واروں اے۔ سارا بھنڈن ایہو وانڈھپ دا ہنس۔ جوانی دی باہر
 ناں تان پچھے مرنیدی اے۔ گھر دا مسکن ہن آئے کنوں نہیں نکلن ڈیندا جیسا جاتے ہوندے

سٹھا سٹھریل ہتھ پیر ٹھہریل ہونہن۔ اوڈرک ناں فرڑوں اللہ ودھاوے چاتاں پالیں دا
 کھیڈن چاؤن الاون لوہ کوں میں کرڈیندے۔ پے دا ڈکھ سکھ وی لہجہ پھدے۔ چنوں وچ
 سگھرے دا اٹھن پھن پیا شادی اے غمی اے وادھاے گھاٹے۔ جھڑا کتا ناں بھلا۔ ہر کوئی
 اکھ وچ پانی بیٹھا ہوے۔ اوں کوں پرانی کج نال کیا۔ اوہو آپ وی تھو لھا تھو لھا بے ہتھتا
 بنیا ودا ہونہدے۔ صادقین سسٹیں میں تاں ایویں جاتے پلائی بھلائی کنوں وی مُٹھل ہا، گتھل وی
 تے سٹت گتھل ہووے تاں کوئی کینت نہیں۔ نشتہ پی تے ائی گی تے آنہر ڈاند وانگن اُنگرے تے
 بیٹھا۔ ہنس جھڑا و سکرٹ۔

صادقین دے تھے وچ جی پئی بھنڈن ہن۔ اوندیاں چترانگ ڈیکھ تے سارے بُت
 اچ جھڑا کج وچین تے۔ کنڈار پک لپے تے بی جڑھ ہے۔ ڈالور، سو پیرڑیاں، بکتھیں و تھوہیں،
 عاشق پیر لاقھی تلی تے چالی کھڑاں، جی ورن، سو ڈنگ وکرا، اوندرا اچوا تے بھجورے ڈسلیندے
 ہن۔ مٹیں ہوں کنوں وی چٹ بکتھس۔ پک گھمے لہور وچ سُدا مٹیں دی وٹھ اچ آگیا ہا۔ جوڑیا
 سینکاری، "الحمر" وچ گھوٹ بنیا سلامیاں کھڑا گھندا ہاتے وچ پگورنٹس۔ ماہات ناں وے
 بیس، تپدی اٹھوں چڑھی اٹھوں گھری۔ رکھ تے چتلیاں چترانگ ہن باہ چاڈ تو نہیں۔ اٹھوں پہلی
 جوان بتلیا۔ پچھے آن چائس قرآن کوں۔ چترانگ کنوں لکھی تے آن کھرا۔ جیکر ہاں لائس! آپ
 نہروار کرو چتھاں قرآن سٹت نال و پارناں ہووے، نیج ناں ہووے، اٹھیں دچا چاؤن ڈاڈ
 دی سوٹی آلی کالھے۔ اچ دھرتی اٹھان پک تھیا ورتے۔ چنڈر کنوں اگیتے دیاں وڈراں ان،
 دھرتی گڈ تھی تے پک لہر جوگی آن بچی اے۔ "ڈش ان پیناں" آن لگے۔ ہتھ رکھن وچ کالی کبری
 اہوں آن پھدی اے۔ اٹھیں صادقین کوں ساڑن پے تاں وڈرا ڈھل۔

صادقین کچھ نہتوں تان کوہیں وچ چتر کدھن۔ آن جو چھیجے ہے بھت دی بھت
 ساری سچی بھت رگ سے۔ ناں ڈینہ نہن چھیجے، ناں چندر ابھرن دا سد سما۔ رات ڈینہ ہک کئی پیا
 رہندا ہا۔ سسی اگلیس وچ بھیس وچس ہے۔ لوک آون ہے پے وچن ہے پے۔ اے گے جٹے وے
 سوہنیں کو جھڑیں کون اپنی کرت دی خرت ڈیوے ہا بھٹا۔ رگ نال اللہ دی الہی کون سا نہن
 دا بان مارئیں پرتور ناں چڑھیا۔ پچاڑی دا چترکاری کنوں نہہ تے سون لکھاوا آن بھیا ہا پوٹے
 پاوٹ جوگا۔ پیا ماں پیا ہک کم آساں آلا صادقین وی کریندا ہا وے۔ اکھے اکھوائے تے کانڈے تے
 سہرے وی لکھو نئس۔

بیتیں تے ولیا اوہے وی ڈھگ لگ گے۔ پراہا زور دی سیندی سٹی۔ کھل بھوگ
 کنوں اٹے ناں چڑھی۔ سبھو کچھ آئے ہتھ نال لکھ تے چھاپا کرا، چھوی آئے چھوڑ جاڑھ تے وچس
 وڈائیں۔ کھورا پ ڈاڈھا وڈا ہنس۔

رئیس امر وہی ایجا دھارا یا جو میں وی اکھیں ٹوٹ سندھلا بندھ تے اوں نال ٹریم
 سنی جو وڈے ہتے رتی ڈھالی کوہ اے۔ رئیس صیب دے ٹکرمل اختر فرور رئیس صیب دے بھٹیں
 خوئے ڈکھائی اوہا تاں میں کڈھ چھوڑیو منس، پرا اپنا بچکا چلتے نلی ماراں وچ ٹکیم۔ بچ پاسا
 کتم۔ او ناں ہووے جووات فریندیں کھلے جے تے وچ کھڑوں۔ تے تا پی واہ ایہالی سٹی جو
 صادقین آلی دوہیں تے جاگر گھٹوں۔ ڈوں ترے پھرے سندھ لائیم۔ اوہیں بھت تے کراچی
 وچ وی وچ پاسا جھلیا ہنس۔ "فشر ہال" وچ دیرے لئی پیا ہا۔ ڈوں مار تے چڑھ ویاں
 ناں ہندروں اٹھیا اکھیں بیٹھا ہیندے۔ بیٹھا ڈھٹس۔ اکھے ہاندرا تاں ڈھٹل و سٹل
 اے، آلا وی سچا پو اے۔ ناں ہاں تے چڑھیا کھڑے، آمدے نہہ ویندے۔ بھلا کتھاں گڈ

تھے ہا سے۔ میں اپنا تے دلی داناں چاتا۔ ہا ہا وونے تون اوہو سرانگی بیٹی بہا و لپوزی
 دلی آلی کالہ کنوں آن پٹن بیٹھا میں اکھیا پندے تاں پھوڑ کنوں اختر فرورداناں بوہ
 گھندے۔ اکھیس وات خراب تھی وے سے۔

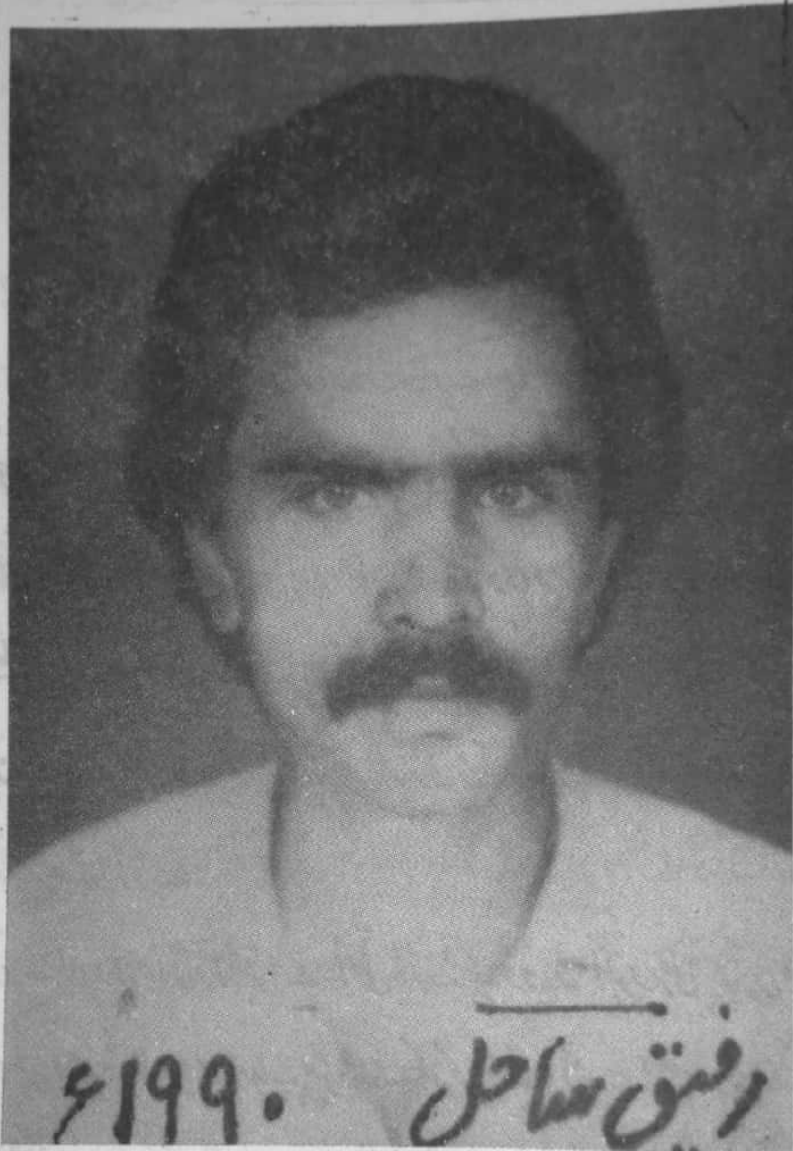
رئیس امر و ہوی دے ناں تے وی ڈاڈھے ڈند کر پیندا ہا۔ اسا ڈا کیا داسکا تے پر پاج
 ہا اسا ڈے امر و ہے وچ۔ اندرا لاندھی دے درشن کتے ڈاڈھا تنیا کنہ ناں کھگیس۔ آسا آج
 حجاج کنوں پیر تلے رکھیا تے ٹھک سینیہ ادر ادر ڈاڈا توں میں سوہنا اپنے ڈھالی لکھ دلی
 وچ پتہ تے خرچے ہم۔ اساں کون ناں کھس کھوڈا آمدی اے ناں ٹھوٹھا چاون۔ میں اکھیاریں
 داناں چاون کنوں وی وات رکھی پھو۔ پھر تے اکھیس گھلو کر لی پوے۔

» فرٹ ہال « وچ صدر ضیا الحق دا مزمان ہا ایں واروں پے ہار ہنگار تاں جیڑھے
 ہن سوہن، نئے پانی وی سے ہن، تاکیاں و نستی ڈنگیٹیں ناں ٹپ تھیاں رکھیاں ہن۔ ہرا نیویاں
 و سکی ڈاپک ڈغٹن لائس اکھیس پکدا میں پیا، پتریلے الور پک ڈغٹن ہا لوائس تاں سرت آئس۔
 ایہو چچر لہور کنوں چہر یا ہس موٹ لٹھس۔

صادقین پھر دواتیا تاں ہا پتر پے بھتھتا ناں ہا۔ اے گے دی سیمان ہس۔ مان
 ڈیوے ہے گھتے ہے۔ او ترک ہا نکھاں کما لور ہنس ویا ون کتے اکوں پچھوں بھٹھے پھتر پچے دھر
 بنالی زہندے ہنٹس۔ پھر میں دے پھروٹ جھلی و تون ناں کر سن پٹھے ڈھونڈھ دیاں با تاں سٹن
 ہے۔ صادقین آپ کون ڈاڈھا گھلا ہا اتلا جو ادھ پھر کھن جیڑھا میں پیٹھم، آساں ایں تے آساں
 اوں پٹھے مندھراں مارئیں، مس سٹس آیا تے اکھیس، پے جس تاں ہنٹیں بیٹھا بھیندا، کم کرن
 پتے ہے تاں پچھے اصلوں گڈ بھی ویتے ہے۔ اگلیاں کچھ فریج فریج تے پھڈیاں تھی گیاں ہنٹس،

رفیق ساحل
۱۹۹۰ء

رفیق ساحل

رفیق ساحل

اُوو میاں بکتھاں اینیں دول نغارے۔ چا سرتے بھانوں گڈ تہہ ائی گھوڑا ائی
 کیا ائی لڈتے اگوں تھی۔ جُل جُل اگوں تھی ڈینہہ گیا۔ مانیاں کھٹن، گھر جُل کھنوسوں۔ پرتائے تاں اگوں تھی
 تہوراں این تاں اگوں تھی، ملا کھڑائے تاں اگوں تھی، رچھ کتے دی ویرہ اے تئیں وی نغارے دی ڈنگ
 ڈنگ، نئی دامیل ہودے توئی ترے تلی ڈاکا لٹاپے۔ مراٹی رشتہ ان جدہاں شادی تے شادی کنوں
 اگے جھمراں لگدین۔ جموری آچی تار پدھن ناں پدھن، تازی رتے ناں رتے مراٹی کالے نانگ وانگن پھن کر دھی
 جھوٹا ڈاکے کون خیرھیندا اڈے۔

رفیق ساحل وی مراٹی دا پتر اے۔ اٹھی وونے پہ وونے، اگوں تھی پچھوں تھی سدھا تھی پہ
 پٹھی ڈے تے ناں ٹر۔ ایہے ڈاڈم ایہے سہاپ پیر ڈاڈے کنوں سنہدا آندے، سنہے پنہن، گریب جو تھیوے
 شادیاں کاوٹن میڈا کسب اے، ہاں تاں میں وی پٹان۔ وہ وونے پٹان، پٹان کا مہاندرتاں ڈیکھن،
 رفیق ساحل آپ کون پڈایا نہیں، اُوہو کسب داکسی مراٹی دا مراٹی، اے پی کالجھ ڈاڈھا کالوے وچا و
 تاں خان صیب ہینا کتے دا مراٹی۔ اتھن اساڈے وڈیر کے بال ککھن جین ڈوڑا ناں کرن وکت وچ
 میںیں کون لگن پچھن کتے بہاریاں چاتی ورن۔ اتھیں کون ناں کوئی کسب اگے ناں کٹانے سڈواون،
 وٹہن تاں ول ساگی خان دے خان

حضور کریم صلی اللہ علیہ وسلم موچکا کم کتے۔ دھنوال آپ ہن۔ پیرے پیرے توئی وپار کتوئیں اپنی

کرتے کھاؤں آپنی بالٹن آپٹیں کون پالٹی شباب نہیں، ساحل حضور آدے پیریں تے ٹردا آدے، ڈٹ
 پھٹ دی ناں حق حلال دی کھدے۔ ہیں کونوں اتے بیا کیا ہووس، پن تے کھاوے ہے اوہو چکا
 ہنس۔

رفیق ساحل آپنی کالہ اتے کرن کونوں نہیں چکدا۔ اوں کونوں آپنی سچان ہے۔ ایہا جیہی کہی
 نہیں وڈی کالہ۔ میگوں ڈاڑھی زلی۔ چھڑا ساحل ناں گھنا کر آسا ڈے سرائکٹیں کونوں آپنے شان مان دی
 سد سما ڈاڑھی پندی اے۔ میں ڈاڑھے تھے ماریم۔ یار چوٹوں ہول چھو اوں، غالب این چوٹ کئی دی سٹی
 سند کٹیں کونوں کراٹی وی ہنس۔ میں تید اسد کی نم۔ کتہہ فحل ایہو تھا ڈاڑھی۔ ماں لکھ کا نہ کنڈے ہوون،
 آساں باغ نیچے آلوں پھل میں چن تے دھار کر رکھیاں۔ ہانس جس جی سٹیں وڈے کٹس۔ کٹس اپنی میل
 چن۔ ٹھنڈی وی ایویں سٹی، میں ہڑوں بھڑوں چچہ ہدہ مہری پیا بند اہم۔ جہاں کھلے ہے۔ ہک کلی میگوں
 وڈی اے پیا بیت تساں کونوں بھدے، میڈے ہاں کونوں نہیں لگدا، کچھ کلام میگوں کچھ ہے کونوں سٹندے،
 ہک بیت کونوں میں چاتا ہے کونوں ہے چاتا۔ ان بھاتو تاں بھور ناں وچ بچیا۔ کالہ ایہا آن ہتری مال
 سمجھوٹی سموراٹی چوٹواں ہوندے۔

مجھے واہن دے ار میں ڈو ہے چور تے او ہے سٹیں۔ مجھے واہنی جٹی پٹی آسا ڈے سٹیں ان
 اکھن سستی مجھے واہن کونوں کڑھی سٹی، رفیق ساحل سستی دا پٹیل اے۔ ایہے اوندے بھاگ ان۔
 سستی کونوں کیوں ناں کاتوے ہے، اکھدے

میڈے خان کونوں ہدہ تے چاگن جت تھالا کھاوے کالانا نگے
 میگوں موت لٹری اے ہر پاسوں ایچی لاگن، مجردی سانگے
 ہم بندر دے وچ نتاں چچہ گھندی لیندی ڈال لار مردار وانگے

میکوں ساحل خان دے نکھرمان داوے سے قبرستان دانگ

۵

نمل سوہنیاں دی سردار سستی تسکین پُئل دے ہاں دی

رہی محروصرت توں ہئی از لوں لیکھ غماں دی

جھک کر گئی ہنس لوں وانگلوں غلگین رہی کر لاندی

پر فردیش توٹی ساحل سستی رہی نوکر خان دے مانندی

کچھ پے ٹرو پے (ترو پے) وی سٹو

روکاں جیکر کر کیا ناں کر روٹواں جیکر کر کیا ناں کر

ساحل دا چن اے کالجمن غریب دے وچ سر کیا ناں کر

تیدے راہ تے میں دیداں بھالی بیٹھاں

بھروچ رو رو اگھیاں بھالی بیٹھاں

خدا جانے کدہاں دیدار تھی سے

ساحل آسین دے ڈیوے ہالی بیٹھاں

ساحل دے ہک بیت دی ہک کٹی میڈے ہاں وچ پوریج گی اے، مان ٹساڑے ہاں وچ وی وچ

گھر گھٹے آکھیس

چری پھس ناں عشق دی بھاری وچ

بیت این روت اے

دل ناں گبنو ناں یاری وچ چری پھس ناں عشق دی بھاری وچ

رفیق ساحل پیا کچھ وی آلاوے ہے، آساڈے کتے ایہو زج اے
صیتری اپنی میجان آپ ہونہون آساڈا آلاون کوڑاے۔ اکھن کتے پڑھیل ان پڑھیل
سجھنیں کنیں ہونہوتاں ہے کچھ ناں کچھ کوئی ہول پندے گئے ڈمنجہ وینہون۔ ساحل ہاں دے سوچھلے
چگی کر کڈھی وڈے۔ میں بے نیچھے بکارے مید کنوں ساحل تون صاحب کتب کمال دا پیش،
پیر دا گوٹھ ۱۸ / جیترا ۲۰۲۶ بکری

[۲۱/مارچ ۱۹۹۰ء]

۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰

- ۱- صوبہ ارخان لنڈہ ۲- عبدالرحمن نمیسر ۳- ڈاکٹر بلوچ ۴- عبدالحکیم وکیا فقیر موضع لنڈہ ۵- ایس شاہ گلن خان دادپوٹرہ
- ۶- محمد یار خان کھجلا ۷- دادن خان مسکھیجاٹرہ (چمن) ۸- محمد عالم فقیر وکیا ۹- شیخ محمد فاضل و پیر بخش کوش
- ۱۰- بلوچ میر نخر ۱۱- ۱۲- ۱۳- گلارہ خان دادپوٹرہ ۱۴-
- ۱۵- ۱۶- ۱۷- ۱۸- گلارہ خان دادپوٹرہ ۱۹- ۲۰-

ڈاکٹر نبی بخش خان بلوچ

اساڑے سرچھے تھی وال کھس تے بلنگ بلنگ پنے گی اے، اکتھیں کوں دھاپے اوٹ
 پنے گن۔ ڈنڈا دھ بچ بھر گے بچدے کھرا کدے کھران۔ وات پتوں کنوں اگے ہتھ کنوں گرانہہ ڈہہ پندے
 چیلہ کئی آن تھی اے۔ جنگھاں ولھرا دیاں وڈن، تھک بگی تھی گی اے، چپ لڑا کدے وڈن۔
 سندھیں داساہ چھڑائی وڈے، بورد کیں وچ آئے وڈوں، چھن پڑوں تھی گھٹوں تے اچاں ڈاکٹر
 بلوچ دی ننو اوٹیں دا اوٹیں ٹھکلیا پے پوریا پے اصلوں ہک مار گے۔ وال اوٹیں پٹھے لگے پنسن، تڈ
 مچھاں اتھیں دیاں اتھیں۔ سُچان پیرے کنوں بہدی اس۔ ڈوں سو ترے سو کوہیں دی منزل مار
 تے جھنگ جھروی اوڈیں چردا چکدا وڈے، سنجھ کچھری وچ پندے استر تونی چلدا نہیں۔ کچھری دا
 گھنڈا اے، جھوٹے تاں پچھے آ ای ویندن، ٹور ساگی تیرہیہ ورہیے اگ آلی۔ سندھا سیبت وی اوٹیں
 دا اوٹیں ناں نکل ناں چڑھیل، ڈڈہ جتلا نکل ڈٹھا ہا مے ہک ڈوڈا وٹ کیا دا ہک تل ایڈے
 اوڈے نہیں سُر یا۔ الاون اوہے اٹھن ہن چیسوں ڈیکھدے اٹھوں ڈیکھدے اٹھوں۔ چاندی آلا
 رپایا اچ وی ہتھ آوے وچسوس تاں وچسے، نج نج ہوندے کھوٹ سندھیں منجھل۔ ڈاکٹر ستر آلا ہے
 اسی کوں وی بھری ودا ہووے تاں منٹا پوہے۔ سچی چینی وانگن چلکدا وڈے۔ پیا کیا اکھانس کٹ
 ڈا سچا کٹورا ئے۔ واہ جوان تیدے جترے، پیراھن بلکھن بھجھن دھر کون آ وچ ڈے گھن کھاوٹ پیوٹ
 ہنداوٹ دا وی تکرانے۔ ڈو جھا گھر سٹھ کنوں اتے ہاتے کہا ہنس، متاں اکھو کھل اے۔ پیٹندا تاں

بیٹھاں یارا ایہو جوان کتے کھدے مہاتے غزراں اس ہنس کیا۔

بلوچ صیب سندھ کون جیوس چاتے جیوس جیوس سانجھے سعو علامہ داؤد پتھرہ
آئی آئی قاضی ابراہیم جو لویتے پئیں داناں سداں پے گھنوں پگ بلوچ کون بدھی ٹوڑے۔ میں تال
آپنی جنگلی کالھ تاں پے پراکھن کنوں ناں رہساں جوہیں منزل تے تاں اڑدو ٹوڑی عبدالحق وی
ناں پلکا ہوئے۔ کیوس جو اڑدو تاں خیراں نکھنیں دی پلوڑ مہی، بادشاہ میں دے ہاں کون وچ
لگی تے لیٹی، جھولیں وچ کھینڈ کڈتے جوان تھی، بادشاہ جیڑھی بولی بولے ہر کوئی ادا ہا ایسے، پھریاں
بولیاں تاں دل گہن وچ نہیں آدیاں ڈتیرج ویندئیں، مردیاں ول وی نہیں پیر سیکھیاں تاؤ دیاں
ہوندئیں۔ بلوچ صیب سندھی داسڈ کٹن ناں سٹھیا۔ علی گڑھ امریکہ جھاگئیں وڈے تات سندھی دی
ناں سٹٹس "ہیلاین جاہول" امریکہ وچ کونوں آگے جوڑ بنا گھدی ہنس۔ عربیاں فارسیاں،
انگریزاں سبھے پڑھی ودا ہا پیر ہاں تے پورٹنس آپنے اڈھے سندھی بول جیڑھے ان پڑھ زہک
دھنواں تے کسی وڈے جھنگ تھر روہ جبل وچ گھرن، بڑو دنتو لیے چوپے تے گھار میں کنوں بچل
تے نترئل ان، ادا بولی وچ پڑئل پچرٹئل نہیں ہوندی، پنج تے پھڑای ہوندی اے جوڑ توں نہیں ہوندی
جنہ کون شہر میں کھی کتسی کر جاتا بلوچ صیب ہوں کون بچل لاتا۔ جڈاں بلوچ سندھ ہلا بدھا ہوں
محل لوک بولی لوک سکل لوک سنگار ناں ساری مڈی کون "دہقان" کر گھنیں۔ اڈھو پڑنہ۔!
کانا کڈھ تے آن چن پٹن تے ڈھکیا چالہی وڑھے کنوں کر مہی بدھی اڈھے۔ وستی وستی گھر گھر
ٹولیاں چا بنایونیس۔ جتھوں کتھوں لوٹن جتھیں ڈوہراہیں بیتیں دے وسکار تھے۔ ہزاریں
موتہیں کلام ون ون دی بوٹی آن گڈ تھی پرا آجن پڑھیہ ناں پی مڑے۔ پچھے آپ نکتا، آج
اتھاں فزیریں اتھاں ساری سندھ کون جھاگ کتاڑتے آن پے تے تاں ٹھیا پچھا میں تے

دل لہتہ پندے۔ ایسے کندھاپ اچ ودے کا ڈھ کدھیندا۔

اساڈے کنسے ناں جتیس، کیجھاں کچھریاں تے کیا دے سگھڑ۔ ماسٹر فاضل دا ابا

اوشیں ای مُٹھل ہا۔ ماسٹر صیب کوں پہکا تار لگال نہی، ڈاکدر بلوچ کوں آناں ڈاکدر بلوچ کوں
آناں۔ کندھوچ بہہ تے بسٹ بسٹ کیتو نہیں، آساں کوں تاں اوں مُٹھل مُد پی جڈاں سوہنا آن
لتھا۔ اٹھ ڈہ شر کوئی مہر مہن تے پنج چھی آپے ڈگوٹھ دے وچار ڈے تے پے آساں، میں ماسٹر
فاضل منشی احمد بخش تے ابا۔ پتر تاں ناں ادھ پتر کھن بلوچ صیب شرسین ناں ڈے گھن کتی۔
آساں کٹنا کٹنا بیت سُٹی ودے ہا مے ہن سُستو مے جو ایسے چھڑے چار لول نہیں اے تاں پک
پک کھلی وچ سو سو ڈھنگ رزل ان۔ گھنا کر مسلمان کیاں کالیس، کتہہ صوفی کتہہ ولہیہ دیاں
کرما تاں، پیر رانجھا، سستی پتوں، نیلاں بھنوں، مول رانا، پک پے تے ساہ ڈلیون کٹنا کرن
دودا چیسر وی۔ پے اٹھن بہن دے ڈاکے سکے بھارتیں وچ لکھل ہن، بھارت دا بھن پالا
کوں کتھن، کرن دی نہیں سُستن دی کالہ۔ جتے تونی کچھری وچ بہہ ناں ڈلیکو اٹلے تونی کچھری دی جان
ناں پٹو مے پتر کچھری دا سنگار وی کچھری وچ ہووے، کچھری جتاوٹن برس اوٹن وی بلوچ صیب کوں
ڈا اہری اے۔ بلوچ صیب وی زن سیکھڑو ہا۔ لکھس جو میں جڈاں آپنی گوٹھانی (دہمتالی وی اکھن
لکھ پڑھ کوں چاتم پچھے آپنے جٹ بھرانویں کوں سڈ تے پکے تھاں وچ کھاؤم، ناں بسٹم تے کچھری کرن دے
آلا بول سیکھیم۔ چھڑا سیکھیا ای ناں۔ کچھری دے پے پے نوٹیں نوٹیں بنا بنا یونیس۔ اگے ناں تاں بھارت
ڈے تے بہہ رہندے ہن، ڈگ ناں ڈیندے ہن، ہن ڈگ ڈلیون دی ریت بلوچ صیب گھت ڈتی
اے۔ سستی اے، مول رانا تے کتھوں اے۔ تیش وی چند ڈے تے بھارت کوئی بھنیں تاں بھنیں
جٹی وٹی ڈاکم نہیں۔ کچھری دا ناں گھدو وے تاں پچھے بلوچ صیب جان تاں آجھو لتھا۔ منہ دی

کوئی کُند کچھ بلوچ صیب کنوں لکل میں تاں اکھساں کوناں ہوئے۔ گوٹھ گوٹھ گھٹی گھٹی وچ کچھری
 کیتی ہوئیں۔ تیرہا یا کھوہ کنیں ناں دریاہ آپ چھولیاں ڈیندا ہر جاتے وچ چڈے: سگھر میں
 پک پے کوں کھکھولیا، گولیا۔ بھجارتیں دی ڈے گھن چھرا سگھر میں ناں بلوچ صیب وی ڈا گھدا
 بھجارت ڈے تے مُشکے پے بیٹھا۔ آدا لکھن موں وی لکھن موں وی دھکن موں وی۔ آجاناں
 وی، آدا تھنر سوں سوں ڈنڈا ڈنڈا ڈنڈا ڈنڈا ڈھونگر گھوڑا گھوڑی پھینڈی تری رچھنی چورنی چور،
 چورا، گوراکور، پانہی، چوڑی، چوڑا۔ آجاں ناں بھگی، آجاں بھتار پچے۔ واہ ادا واہ، بلے۔ بلے کو گھنا
 ایجا چھکے پے بلوچ صیب جو جس پی آوے ہے۔ آدا مولائی آدا فقیر آجاں کھڑی اے بھجارت۔ بھتوں
 مٹوں۔ اوچا ناں چکا شر دے واٹوں آلا پے کیوں بھجارت بھگی کیوں تری، بلوچ صیب تری مار
 وچ بھاکل پانس، آدا مری وی، بھاکل کیا آدا اصلوں چھریس وچ۔ ایہا اپت گیری آسا ساریں
 دے ہاں کوں لگی۔ گھڑی دی گھڑی وچ ڈاڑھ پیٹے دیاں و تھیاں میل ڈاٹو بنس۔ پک بھولے
 سگھر د میں خیمیں تے ڈاڑھا ٹھکیا بلوچ صاحب۔

بلوچ صیب تاں بادشاہ اے۔ سراسکی سراسکی دی وی دم گھتی آمدے، وت حمل سراسکی
 آلائی اے سچل اے فلاناٹے فلاناٹے، تے وت حمل تے مولوی لطف علی دی گھو اے۔ کرسٹوفر نیکل
 جہنہ کوں اسا ڈے سراسکی مار کا کھلے تے چاتی وڈن او تاں اکھدے سراسکی دھار بولی ہندی و دی
 اے آجاں۔ تے او ڈوں ست مار بھانوں کھوہ جتھاں جتھاں پکل سلہ اُساری وچ لگی اے اوں
 تے سراسکی بکھیل اے۔ جام سکندر اول پنج سو ستیں اے ستر وڑھے آگے ۱۲۱۳ء وچ شاہی بیٹھا ہا
 اوندناں گنو بند اے۔ سلہیں آ لے نیت انھیں گڈ کر گھنوں ڈاکر بلوچ دی کتاب ناں اے
 "سندھی بولی ہے ادب جی مختصر تاریخ"

سِلکھاں سِلکھ بندھن پھکیاں پھکیا نام لہر
 کھوہ کھٹایا پٹر لائن دے اُنڑ نام ہیر
 وقت سکندر بادشاہ ملک دھٹی پہلوان
 رعیت راضی ابھی جو پڑھانٹت جو ان
 پک نلکھ سِلکھاں پک چکیاں تھیا کھو نام
 تیر پیر اُتے سو لوٹی باغ دی رادھی اُنڑ نام
 سِلکھ تھی تپھاری صالو ناں کو پاری : دلو رادھی داری سِلکھ مکی بل جانجھ تے
 " تھپن والے تھی سکندر دے وارے دی "

بلوچ صیب ایہا پک ناں کئی پستکاں بلکھن۔ چن پچن کون یگالی لگا اہدے۔ شاہ شریف
 بھاڈالی دارسالہ غلام محمد خانزئی دارسالہ بیلماں جنیسر سوہٹی میہار ٹوری جام تاجی، ڈور دے بیتیں دا
 تھیا۔ ڈور داناں گھنن تاں مھقراے، ایہا منزل جھاگ ڈیکھیں تاں کل پوٹی قدرت، سوالکھ پنہجی
 امامت، ولایت تے پیاں دی آجاں ڈور دیاں کئی دھراں ان۔ اچارے دی میں ایہا جالہ کئی اے جو
 سارے سندھ دے تک وند ٹولیاں تھیا، گنہ کون اکھیس تون قہے گڈ کر تون بیت تون بھارتاں
 تون پے تون ہو۔ جیڈوں کیڈوں وٹکار تھی گے۔ سبھ کھنڈر مل موتی گڈ تھیندے گے۔ آجاں گول
 پھول پچھ گچھ چن پچن کون ہتھ کو نہیں نین کڈھایا۔ تون تک داسارا تاں بلوچ منڈھ لادایے پیا۔
 چھرتے بیت۔ سسی پنون، موٹل رانو، عمر ماروٹی، سندھی موسیقی، سندھی چاؤن وچاؤن راگ بھاگ

وچ وی بلوچ صیب آکھ تاں سلامت نراکت ناں مہاڈاڈ لیون جوگا با۔ ہا تاں کتاب پھلکا مارین
 زشماں ریاں ردا زسٹون شوٹن، نینگری دے پار کیوں کدھیندن، بدھریاے دا منہام کیوں کریندے
 ننگراٹ دا پٹکا کیوں گھننڈے، ذوی ذری بھور کچور کوں گدہ کرتے بسنگارن، چھپو اون کریندے
 "سندھی ادبی بورڈ" پیٹھ چھا۔ سورٹھ راء پڑیاچ تے ہیرا نچھا، حقل فقیر ذامندھی سراشیکی کلام وی
 بلوچ صیب کنوں کیوں چکے ہے۔ چچ نامے کوں وی ہتھ کنوں ناں وچن ڈٹس۔ زیر زبر بناتے سورٹھ
 جنہ جنہ کتاب کوں تھک تھنن کیتس مہاگ لیکھس خد مکائی اس۔ مولودیں دی ستری پونڈیں
 آلا ہے آپ ناں آلو بھلو کریندا ہوئے، سٹیں زگارے دا ہتھ گھدل تاں ہے پیا۔ پیلے آٹیس ڈبول
 گھر بہتے کوناں گدہ کیتے ہننن، پیے نگرئی لائریاں تار تے توڑ پڑھیا ہا۔ ڈاکدر غلام مصطفیٰ خاں
 ناں زل تے اڑدو سندھی، سندھی اڑدو لغت جوڑیس، سندھ دے اڑدو سینٹر میں دے شجرے وی گدہ
 تھیے۔ کئی شجرے گھنیں پاریں دے پد دے پیرے تارے، کوئی پدے۔ اساڈے وڈ میں ٹھہیل نصیت
 داناں وی چاتس جو پھٹائی گھوٹ گھوٹکی (صاحبن جولو) دی ہیں نصیت وچ دیرے لاتے ہن۔
 ملودیں تے اٹھیا تاں اے وی ڈسلی گیا دعائیں کیوں منگیندن کیوں کریندن، دل اوڈون جاوٹ
 کنوں گھن تے وی اوٹ توی دیاں گالھیں، گھلنا پیرنا مرنا، سینے جادوں رملیاں ٹونے رگ رگ کوں
 بدھ تے ہتھیکا چاکتس۔ سارے جہان کوں گن سٹوائس پیر شیخ ایاز داناں نہیں گھندا، آلا ہے کیوں۔
 اساں تاں سندھوں پھٹائی کنوں پچھے کوئی جئے تاں اوہو شیخ ایاز اے۔

سندھیں بلوچ صیب کوں چاریں پاسوں چاتا جنہ کوں جیرھی شہہ جنھوں ہتھ آئی ڈوا
 پنٹھس۔ پیروٹن تے پیٹھا بلوچ صیب چھان کریندے۔ سندھ کنوں پھروئی جتھاں گیا سندھی سندھی
 کریندا گیا۔ انڈونیشیا وچ سرسامندری وچ کہتھس، اساڈے سراشیکی تل وچ مولوی لطف علی؟

دی قبر توئی وچ پکا قبر تے کھڑے پھوٹو کڈھا یونیس۔ سیفل نامے دامہاگ لکھنؤس پڑھ
 ناں ڈیکھو جو ان کیوں کھدین۔ میں کنیس بلوچ صیب دیاں ڈتل پنجوی تیرہہ پستکاں ہن پیاں۔
 میں سبھنیں دامندھ پاند ناں، سبھنیں کون مندھ کنوں پاند تئیں ڈٹھے، کنہہ دی گالہ وانگوں
 پیرا کوڑ ناں مروا کتاباں چھڑیاں ڈٹھیاں نیم پڑھیاں وی ہم۔ بلوچ صیب کون پڑھونا پڑھو
 چھرا سٹو چاتاں اٹھ کتابیں دے اکھ ماں اساں آپ پڑھ گھدین۔ بلوچ صیب او میں وی ڈوں
 ترے پھرے پھاڑک کتابیں وی میگوں ڈتی وڈے۔

بلوچ صیب پہلے پھرے آیا ماں بخارے تے نڈہ رکھی میں اپنی جان اچ مہاندرا بنیاتی
 چھانسی کھرا تئیں تساں گھنے پڑھیل او۔ اے ماں او دیا گالہ ہی کھوہ وچ جھاتی پاتے، سمندڑ
 دی من تے کھڑے اتھیں کنوں چھی جے ادا تئیں وچ گھنا پائی اے۔ بلوچ اُن کھٹ اے۔ پڑھ لکھ
 دا دریاہ اے، پیا و ہندے، چکاٹک لب ڈھک آپ و سوکا جیکو میگو پندرا کھڑے۔ بلوچ صیب
 دے پڑ پال تے کوئی وٹ ناں پیا اوں میں جے وڈ پیر کے پیر کے پیرا تے بال کئی چارے ہوسن، ترسلا
 ناں میگوں کھڑے ڈیسس۔ میں چھ تے بے شم بھیم پڑھن سیر سٹی مٹا کھڑا۔ اسا ڈے دھمان تاں
 گھنیں پڑ بلوچ صیب دے خلیفیں ممتاز مرزا، شیخ محمد اسماعیل دا ڈپارا ٹھارن دی جاہ ناں کتے چتر
 دے ڈینہ ہن پڑ ہن شت ڈاڑھے تیکھے۔ چھے کئی پھرے بلوچ صیب آئے پڑ سیالے دا، انہا لے کنوں تساں
 آپ کوڑھوالی آئیوں۔ بلوچ صیب لیکھیں کھادھے جتیں ناں ایویں گوڈے ناں گوڈا پڑ لا جڑ بن تے سر
 تے پیا ہیسے اکھ ماں ڈوں ہول پڑھو ہندے۔ جٹ وی اکھیاں وی ہاں۔ اوں دے سگھ ہن ناں
 ایسے پریم ان جو جڑھا پک پھرے بلوچ صیب دی وٹھ وچ آئے جڑھا پک پھرے بلوچ صیب دی
 کپہری وچ پیٹے او ہو کجھ سیکھ تے اٹھ تے بلوچ صیب کون و ساریا یونیس۔ بلوچ صیب د میں

کچھ شیں دامور عبدالرحمن مہسروی میڈے ہاں کنوں نہیں لہندا، وہ جو نینگری رُو حانی اے بلوچ
 صِب دے سوئے اٹھن پھن الاون لولن رَسَن وَ سَن دِی ہکا تارکوں پُکھ ڈیکھ ڈیکھ تے گھنے ہکا گن
 جو اٹھیں ہیں جہان تے کیوں ویلجا تریا وناے۔

عبدالعزیز میمنی عربی دا وڈا جانو تے بلوچ صِب اوند اشر گرد با خطابی ہا، اکھدے میمنی
 عربی کنوں وی گھنی عربی چاندا ہا، گھلیا جو سنی استاد میمنی دیاں گھنیاں کجا لھیں سنا یونیس
 میمنی کنوں پک واری عربی پچھیا اسادی عربی کنوں وی چکے پوں کوئی پوں گے، میمنی اکھیا پیا
 ناں پیر غالب ہا پک، غالب دیاں ترے کافیاں پکا سا ہی عربی کوں سنا یونیس۔ جیسا جا
 تے اکیوں ہیں، بلوچ صِب اکھیا اٹھیں وچوں پک اویا

سب کہاں کچھ لالہ و گل میں نمایاں ہو گئیں
 خاک میں کیا صورتیں ہوں گی کہ نہ ہا ہو گئیں

دی ہئی۔ بلوچ بیرونی کوں گھنا وڈا دھرتی اتمان دی جان سیمان تے لکھ پڑھ دا پنڈت گنبدے
 اوں کوں اے وی وڈا ڈکھ اے جو اپنے ملج اچ پالیں کوں لکھا وڈن پڑھا وڈن صفا تلا پھدے،
 چتے توئی کوئی گورا نقلی تے نٹ شاہی ناں لاوے اسان کنفہ لکھت کوں توئی جو آسپی ہووے، ناں
 منوں ناں اپنا کروں، پیا ناں پیا اپنا دین اسان یہود میں کنوں ودے پڑھدوں۔ امتھاں آتے
 ایسے بھولے دی چت وانگن ہوتھ آئے منصور حلاج کوں اے چا وڈن دا تر لاکر بندن۔ اکھدے اسان
 کوں آسپی کلاتے زور چکالی کوں گھٹ وڈھ گھدوں۔ جمیل جالبی ناں چکلا بھلا پاکستانی اے پیر
 بلوچ صِب اوں کوں نہیں گھنپندا آتے غلام علی اللانہ، ماں اکھو جی اللانہ، کوں بندھ کتے پنجاب
 دا چھاڑتا اکھیس۔ بلوچ صِب کوں روزی دی تاں ہنس، وزیری مشیری دی لوری ناں کونا

نہل ہنس پر تھوہی گھٹی دل گارنگ دھٹی دے واروں شعت ضیاء الحق دی ایسا سوس واس
 نہن دی وی وڑھس جو مین مجھے کوں پھاپی جو چارٹھوں تاں لوک اٹھیں تاں ناں گچی
 تاں ناں لگین گھنیں، کوئی جھیرا تاں ناں پے وے یے، کوئی باہ تاں ناں پلے۔ آساں اکھوں
 ہیل بلوچ صیب کافی ڈوڑھے کوں سٹ تے بادشاہی دیاں بندیاں کیاں پٹی وڈے۔ پھیر مار
 تے ول گیا پچھ آساں وڈے بھولے بھٹن سے۔ پئے وو جھٹو آتیدی رت سہاگی کرن وچ کچھ
 کیجیں بروٹس [BRUTUS] دے ہتھ ان۔

نویں نویں یاری لگی، آساں اکھیا مندھ دا صوبا آساڈی مٹھ وچ اے۔ ہنکل تاں
 ڈیکھو نس، بچ تے حیدر آباد مندھ وچ کٹم۔ حالی حوالی تھیو سے، ماسٹر فاضل آساں ناں حیرالیندا
 آیا اڑدو دا جانوشیا توں تکی نظیر صدیقی اکھی کھرا ہا میکوں ڈھا کے کنوں کڈھ تے کراچی وچ کھائیں
 ناں کھائیں سٹو توں اڑدو کالج وچ سٹو، سٹو سٹی۔ بلوچ صیب آساڈی ڈراہ بڈراہ ڈاڑھی کئی،
 پک چٹھی انگریزی بولی اچ بلکہ ڈانس غلام مصطفیٰ شاہ کنیں۔ چٹھی چاون اوں سدھا ٹھکا وچ کتو
 سے شاہ صیب دے بنکل تے کراچی۔ اکھو ایونیں سویلے دفتر وچ او۔ وچاں تاں پک بلا وڈی
 میز کوٹھے دے ادھ وچ رکھی اے پچھ چھی کرسیاں ان۔ بنجاتے ڈیکھاں تاں پیر بادشاہ کرسی کوں
 پچھنے ڈا بھی پھرا تھیا پے۔ ناں سدھا تھیا اکھیں تہہ۔ جیوں ہتھ پیر تھای پیا یا بیارہیا کن ای
 ڈیکھاں کتس اتھوں گریک تے اکھیں، ایہو کم ناں تھیے۔ نظیر صدیقی کٹ مار کر تے پاکستان ٹرین
 کنوں اگے ڈھا کے کنوں کراچی اپنے ٹلیکھے ہتھ پیر مار تے ان پلگا۔ ہیں وچ اچ کئی پھیرے بلوچ خان
 کوں اکھ اکھ کھرم، اچ تئیں پھری چھپ ماری اے۔ ماسٹر فاضل دیاں ڈاکدر بلوچ ڈاکدر بلوچ
 کریندیں جھگیاں ول اوے ہنس ہے۔ بلوچ صیب دیاں جھیراں کما کما گوڈے گس گٹو ہنٹس

اُوں کتے میں گھٹا جھٹا الایم، سسٹیں اے کیا پے کریندو، ایچھے پڑھیل گھٹل پھٹل ماسٹر فاضل کون
 سکھر وچ پے سڑیندو، اینکوں اتھوں کڈھو، آپ نال سلھاڑوس، اسلام آباد دے ڈاڈا ہر کونوں
 اُتے پیا کون اے۔ ایہا لپاڑ پیا ناں ماں گھٹ کتوں گھٹ ڈاڈا پھیرے تاں میں ماری ہو مہم۔ بھصار
 مُشکن کتوں اگتے ناں چڑھیا ناں ٹریا۔ میں آپے پختیر پدی کر دی کجج دھڑک وچ اسلام آباد وچ
 بنکم، پیلی اتھیں بلوچ صیب وی پٹھے، مان پکر توے، کئی گھٹیاں کچھ تے اورک لہو گھم سسٹ
 مُنڈر میں وچ وڈے وڈے تھیوے ٹھکالی سلفی دے سوٹے لیندا کھڑا ہا۔ کھڑا خشتامت مرطی کتوں،
 چاہتے تے پک کتاب آسانکوں پھچی، بچدانا نلیں آے پھو کے۔ حکم تاں منٹنا ہا، رات دا محفل لا جاگر
 گھت توں کافیاں ریل وچ بھروا پٹھم۔ کاون آلا ہا امام بخش مہر کافیاں ہن نور شاہ باقل پوری
 دیاں۔ امام بخش لپکا کتوات تاں کونھی پرنور شاہ کون یکتارے چڑھیں ڈھولگی دی سندک تے وہ جو
 ٹھکیندا ہا ڈھولگی سنجر پیر دے آرجن جی وہ جو وچائی۔ ریل بھر ٹھہرا ہدہ تے جڈاں اسلام آباد پھٹ
 پیٹھم، مار پیلی پک اُتارا پک نقل اپنے کتے وی ٹھاہٹی ہی۔ لکھ لکھ تھکیم، آئے گے کون پیندا پھٹاں
 اللہ بچایا خاں تھیم سکھٹی ریل وی اسلام آباد چائی گیا جو بلوچ صیب کتوں اُوے کافیاں بھری
 اُوں پیر بلوچ صاحب۔ اچ توئی کتوں ماں ڈٹی۔ آساں کتیں دین دا تھجھائے توئی لکھت پیرحت
 دی تھوئی وڈیرپ دی جلی کندہ اچ لکھل اس۔ آساں کون وہا و ہا سا نا کرکھ کڈھ سٹے سن، آپ
 تھمبلی گھدی پے ہون ناں تاں اے آکھ تے ڈور نا بھن گچی کڈھا وے سن، وہ میاں واہ اے سن
 آسا ڈاٹان اے آساں ودے سفار تاں کروں۔ چھوئیں چتھاں وڈھی تے سفارت عزبا ہوو اتھیں
 پیا کوہن دے کم اٹھو۔ آپ ستواں بجالے کنہ کون چاٹن۔ اُوے چائی وڈن، اشرف المخلوق، آسا
 اُوں بچدے قرآن اکھیندا نہیں کھڑا جن بھوت ان۔ چوٹی دے سردار مرحمت غلام حسن خاں لغاری

داؤڈا بال سردار منظور احمد خاں اکھنڈا رندے پیر صیب گالھ اے پے جو میں کم کرن دا ڈاڈا ہا
لڈھوڑاں ڈاکر بلوچ وی لغاری اے تے لغاری اُجھے لمیں دے سداں جیون پگور چتیں،

گھڑی پک نال عاشق دے لکھاں برساں عبادت ہے

نظارے مے چرھے مستی ایہا نیکیوں کی عادت ہے

کنیں عشق سناٹا بانگ میاں :: ڈیہاں رات پتل دی تانگہ میاں

الف ہر وچ ایفدا ہے :: گھنویڈا تے پلیندا ہے

صاحب نور شاہ عجب بازی :: الف ہر تے سدا راضی

کیا ملاں تے کیا قاضی :: پیا جھاتی کریندا ہے

پک گرگوں سجدہ ڈیندے ہوں

ناں کوئی دھرم تے دین نہیںدے ہوں

میگوں گرنے اے فرمایا ہا :: گل جینوں تے تلک لگایا ہا

نت ٹھا کر جی پوجنید ہوں

گنگا جمنامیڈے اندر ہے :: توئی کلا تیرتھ مندر ہے

نت ہری ہر نام جھیندے ہوں

آساں کالے کافر کئے ہوں :: رنگ نال الف درتے ہوں

نت الکھ دی تندو جیندے ہوں

صاحب نور شاہ گرو جیا میا :: تنگہ نفی کنوں اثبات میا

اڈ عرشاں سبیل کریندے ہوں

پڑھ پہلے تختی آبا ہے

رُخ رانجھن دا خود کعبہ ہے

پہلے رانجھن موندہ دکھلایا

اُتھاں کلامِ علم پڑھایا تھا

پچھس کن فیکون بلابا ہے

ڈیکھو رانجھا ویس وٹا کے آیا

کن چیرے مندریا پا کے آیا

گل کنٹھ کننگن قلابا ہے

وٹا ناں رانجھن پدے وٹا میں

گھر ڈر در میں وٹا میں

سچا کلاما جان مٹھا با ہے

صاحب نور شاہ میڈا وارث ہے

میں لوہا تے او پارس ہے

چھوڑ بھولا بھول بھلا با ہے

اے موئے کنوں پچھلے مہر وچ تاں ناں ڈو جھے پھرے دی تریجھے گھرے بلوچ صیب

نور شاہ باقل پوری دے ایسے پول مندے مندے کالہ وچوں کالہ کڈھی ایہو نور شاہ ہے کھنوں

دا۔ اساں آکھیا اساں کیا جانوں۔ آکھے گولو۔ پچھ گچھ اٹھیں بیٹھیں بیٹھیں تھی گی۔ ڈسٹن

آسٹن ڈس ڈتا پیرے تاں کینی تہا ڈی بھرنال باقل پوری اوں دا دربار اے خنگاہ اے

Dr. Sajjad Haider Parwez
Professor of Urdu
Govt. G. College (M. Garh)

Dr. Sajjad Haider Parwez
Professor of Urdu
Govt. G. College (M. Garh)

ڈوں ترے ڈینہ رکھتے اس اڈے سیراٹیں خلیفیں وچ خنگاہ دے مجاوریں دا پاسا جھلیا مبارک
 شاہ داناں ہا مائی خاں کوش مجاور اکھیا مبارک شاہ دا ہال سدّاں آوے ہر اکھیں تے۔ آلوے
 گنوں۔ ناں پیر لاتھوے ناں سنیوے ناں پھاری دے ڈاڈے ہا سے۔ مائی صیب کون ادھ پیر
 کھن سنیوے۔ سر پلا بلیشک ناں اکھوں رزمناں ہنس مریندی ایہا رزمناں، تھوہی گھٹی زمر
 زلاوٹ جو گے وت کبھوں آلوے اوہا وی رتی۔ بلوچ صیب کشمور وچ فاروقی صیب کنیں کچھری
 کرنی ہی، کانڈھیل اسیڈا وی ہا۔ کشمور آساں رے کانڈھے وچ گسر لویوے۔ اٹھوں سدھا
 چا تو سیس باقل پیر۔ رت کرے سبب تاں شمس خاں بنجو سودھا اکھوں گھوٹے لئی پٹھا ہا۔
 شمس سوہنا دیوان کون وی ڈیکھسوں اکوٹ نور شاہ دے ڈوں پریم پیالے لاناں گھنوں
 شمس نور شاہ دا طالب بنجو چھک تے الف آلے دھر پیٹ ایجھ ٹا لوتھس سبھی لوہ۔ نور شاہ
 دے ہتھ اکھر مٹ مائی صیب زیارت کراوے تاں نکلوں۔ ڈینہ جھنیں پٹیں آن تھیا۔ ڈینہ کھن
 کنوں بلوچ صیب اکھے اگے ٹردے تھوں۔ مائی صیب چھک تے رکھی پیٹ۔ ناتھ منانہ اتلی کتھس جو
 بلوچ صیب جہا جرتی وی اکھے اٹھی سلی اتھاں ملاں جیونا تے کجھ نہیں تھیونا۔ مائی صیب آجاں
 وی تھیا پیٹ۔ پچھے میں وی ہتھ چھوک تے چڑھا لی کتھو منس۔ آساں اتلا پندھ کپ تے آلوں
 سکھنے آپاں آج وٹوں ناں فریر۔ آدا آساں ناں تیکوں پھرن آلوں ناں چوروں آساں وی
 نور شاہ دے طالب اوں زیارتی آوں دیوان دی زیارت کرے سوں تے ولے ویسوں۔ مر تر
 تے مار سیں اٹھیا۔ وچ غلیفیں وچ ویرھیل نور شاہ دے ہتھ اکھر ہرتے چا آیا۔ بار کنوں ناں
 لھاٹ کنوں۔ آساں گھری پلک ڈٹھا اکھیں تے رکھیا تے بھاج ڈٹوے۔ ڈوں ترے پانی پے کتھ
 پچھے وچ کوئل ڈٹی مائی صیب۔ نغز وچ پھل اٹھ نکتا۔ نور شاہ آدا جیرھا کجھ آلا گے اتھیں پیا

ریسماں کیسے کم آیا۔ اینٹوں اچھا کروں۔ اینٹوں چھاپوں پچھ ساری جہانی وچ نورشاہ نورشاہ
 ہوئے دنیاں جہان توئی پچاڈوں تاں ایویں تھیے۔ سالہ ڈڈھ دی گھیل ہڈرار ڈھکائیس چارعی
 دیوان چاڈ توئیس پیراں اچھ امارے کڈھاتے اچھا کرن پچھو سے ناں تے ولا سیر تھی گیا مانی
 صیب۔ گھنی دلجاہ کنوں پچھ و تھی ڈٹس۔ میں تے شمس آن نورشاہ نال رات ڈینہہ ہک کتوے۔ میں
 لکھن ڈا مو چارڈا ہا، اٹا تاں گیا پیراں کون پچھار تاں بھنٹیاں پے گیاں، ادھ نوز میں بخت تے
 کڈھاں بچدا ادھ شمس پورا کرے۔ اٹھاوی جہاڑ میں وچ ڈوں دیوان اٹارا کٹن سے۔ صحتی چاتا
 ڈوں میں کراچی جیدر آباد کن الے شیخ مرحمت محبوب احمد قرشی کنیں ڈوا پچھیم۔ ہوں اشرف
 پدھیے وچ ڈینہہ تاں گھنے لاتے پر جلتاں بھنٹیں کون سداے جندری تے چارڈ ڈینہہ ہا۔ نور
 شاہ دے کلام کون اٹاں تاں بلکہ بلکہ تے جیڑھا نواں کتا قرشی مرحمت وی نورشاہ دی لکھت
 دی جاتی ودھا وٹ وچ وہ جو کم ڈکھایا۔ بچد میں ڈوں بند میں کتے وی مالی صیب پچھ پکڑی آیا
 اک تے اوڑک میں امارے کڈھاتے ولا پچھیم، ایجھی سوڈ ناں کرے تے تاں جلتاں پدھیے پدھی
 پتھلی تھی ویتے ہے۔ چھیواں سالہ ہسالا کڈھتیاں کھتے ماسٹر فاضل آپے جرحان وچ ایجھا گتے جو
 اٹھ پندھراں ڈینہہ آن بلکہ تے کہیں وت میوں سکھ پیراں کاوٹ ڈلوے ہے تاں نورشاہ تے مولوی
 لطف علی کون چھک سٹوں ہے۔ بلوچ صیب دا قول ڈٹل اے جڈاں وی نورشاہ دا کلام کھٹا کھٹو
 تے ڈلیساں، سندھی ادبی بورڈ، پچھیے۔

قاضی قادن، بھٹائی کنوں وی اگے ہا۔ بلوچ صیب ہیرو ٹھکر دی کتاب "قاضی قادن
 جو کلام" دی "مہراں" وچ تول تک کہتی ہئی، اوہا میں بلوچ صیب دے ہک سندھی کنیں دی پچھیم
 دی والے وی بلوچ صیب کون منی پچھ ہن ہیرو ٹھکر کنیں بلوچ صیب ہک وی آیا ہاتے اوہو

مڑھیں مُتھیں وِچوں قاضی قادن دا پیا کلام وی گولی پھٹا ہا جتہ وِچ سراسِکی نیت وی ہن، جیڑ
میں اُون کون کھول سٹائے۔ اَمسوس ہک اُتارا آپنے ٹکتے ناں چالی آیم۔

آبا مُوا بلوچ صیب ناں آیا امان مولی بلوچ صیب ناں آیا میڈی زال مولی بلوچ صیب

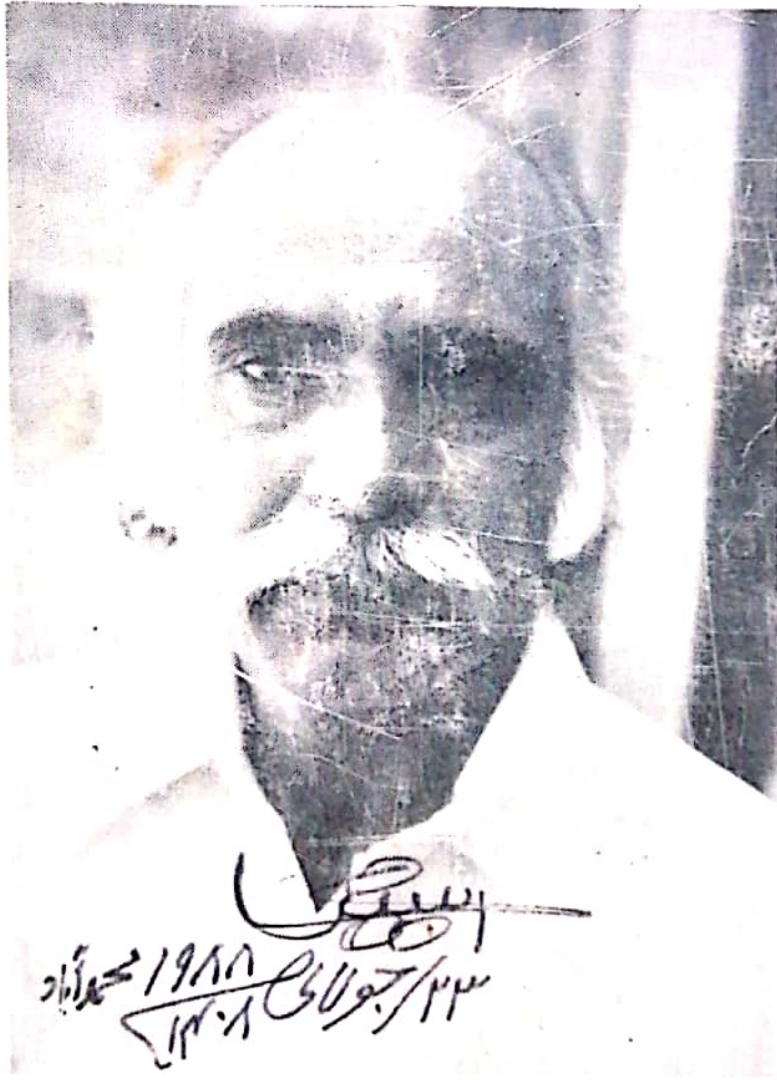
ناں آیا میڈے پتر دی جنگھ ٹرک چتہ تے دھار کر سٹی بلوچ صیب ناں آیا بلوچ صیب دی جنگھ پھر
نکل جو پورے ہے ناں اساں بھج تے کا ندھی وِچ تھیو وٹس ہا۔ ڈاکر بلوچ ناں اُج فرے نافر
ڈاکر آجین ٹنگرا ئے، بند لگا پے کیڈے نہیں دیندا، گھنا کر آسا ڈاکر گھننے پیا کیا کر لے۔ ایچے کڑتے
تے میں لکارے جے کئی سر قربان

سر سید ذاتیں بلوچ پٹھل توں گھولی

۲/ ذوالحجہ ۱۴۱۰ھ ۱۲/ آبرٹ ۲۰۰۷ بکری

۲۶/ جون ۱۹۹۰

پیر دا گوٹھ

سید سعید
۱۳ جولائی ۱۹۸۸ء
محکم دلائل سے مزین و متنوع ومنفرد موضوعات پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ

Dr. Sajjad Haider P.O. 2027
Professor of Urdu
Govt. College (M. Garh)